7
10-c
32
M

1.

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
9
8 A
27

7-10-c-32

Digitized by Google

SCIPIONIS HENRICI

IN MESSANENSI ACADEMIA
Doctoris Theologi,

CENSVRA

Theologica, & Hiſtorica

ADVERSVS

PETRI SOAVE POLANI
DE CONCILIO TRIDENTINO
PSEVDO-HISTORIAM

In hac Secunda Impreſſione emendatia & aucta.

EMANUELE VITTORIO BIBLIOTECA

COLONIÆ AGRIPPINÆ

Apud Cornelium ab Egmond
Cum facultate Superiorum
Anno M DC LXIV.

Jo Baptae Gotthini

Digitized by Google

EMINENTISS. AC REVERENDISS.
PRINCIPI,
BERNARDINO SPADA;
S. R. E. CARDINALI
SCIPIO HENRICVS
S. P. D.

POETICAM vim, atque artem tum apud veri Numinis Cultores, tum apud Ethnicas gentes Theologię ac Religioni arcto affinitatis Vinculo coniunctam eſſe, ſatis apertè cognoſcet, qui vetuſtas Hiſtorias, qui Poetarum figuras, qui Sacros, qui profanos Scriptores accuratè perleget. Hac ego ratione ductus EMINENTISSIME PRINCEPS, non præter Inſtitutum meum agere arbitratus ſum, a Poeticis ſtudijs ad Theologicas diſciplinas iuſtis de cauſis me conuertendo.

Oblatum iam pridem, ſed ſatis ſerò mihi fuit hiſtoricum Volumen aduersùs Sacro Sanctum Tridentinum Concilium, vulgari Italica Lingua conſcriptum: Audiuique quàm plurimos vel animi infirmitate, vel potiùs nequitia & impietate

A a

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

aſſerentes, opere hoc Trid. Concilij cauſam funditus ruere: ac neminem hucuſque inuentum, qui eius veritatem & Iuſtitiam recta poſſit Ratione tueri: hinc creſcere Hæreticorum iactantiam & furorem tumeſcere. At ego curioſitate permotus, opus hoc diligenti attentione perlegi. Nihil in eo ſum admiratus, niſi quo ordine & induſtria fuerint vera cum falſis adinixta: & quæ vera inſunt, in peſſimum Senſum, fallaci interpretatione deducta ex Sophiſmatibus: inueni partim fictitia & vana: partim puerilia & leuia: exceptis quibuſdam, quæ a doctiſſimis Viris ſufficienter confutata iam nouimus.

Prouincia igitur ad reſpondendum adſumptà, ſolùs labor mihi fuit in inueniendа dicendorum methodo, quod aſſecutus eſſe videor extrahendo ab hac Hiſtoria, ſiue potiùs ab hoc Impietatis Chao, quæ vera, quæ falſa fuerint: quæue inutilia & impertinentia ſilentio prætermittenda. Hunc ego Ingenioli mei Partum Tuis auſpicijs EMINENTISS. PRINCEPS, ad Solis & hominum lucem exponendum putaui. Etenim, cum pro rerum diuerſitate in opere conſcribendo, omnia fere ſcientiarum genera fuerint attingenda, Tibi certè debetur, qui omni literarum plenitudine polles: qui inter Purpuratos Patres omni Doctrinarum ſplendore, ac lumine

ful-

fulges. Quod certè non ſemel cognouerunt & experti ſunt Sapientiſſimi Romani Pontifices, qui in grauiſſimis pro Catholica Eccleſia cauſis, Tua Prudentia ac Virtute ſunt vſi.

Sed accipe, EMINENTISSIME PRINCEPS, diuturni mei laboris opuſculum; illo quidem innatæ benignitatis affectu, quo olim ad Te venientem me ſummo, ſed meritis impari honore excepiſti. Interim EMINENTIAM Tuam profundiſſimè veneror, Tùque Neſtoreos ac feliciſſimos annos, pro Vrbis & Orbis Beneficio Vale.

INDEX EORVM,

Quę in hoc Opere continentur.

A *Vctoris Prefatio.*
Prima Pars Cenſuræ, continens Sacro Sancti Concilii Tridentini hiſtoriam.
Secũda Pars Cẽſuræ, diuiſa in Sectiones quinq;
Sectio Prima, de his, quæ impiè & ſtultè in Præfatione continentur.
Articulus I. delectus eorum quæ hoc loco ſub Cenſura ponuntur.
Art. II. de Viris pijs Conciliũ cupientibus.
Art. III. de Principibus Cõciliũ petẽtibus.
Art. IV. de Epiſcopis Conciliũ cupiẽtibus.
Articulus V. de Concilio in ordine ad Romanum Pontificem.
Articulus VI. An Concilium Tridentinum, dicendum ſit Ilias?
Sectio Secunda de Mendaciis.
Articulus I. de Mendacijs in Communi.
Articulus II. de Mendacijs in Particulari, & Primo, de nonullis circa Dogmata in Seſſione ſexta.
Articulus III. de Mendaciis, circa ea, quæ pertinent ad Seſſionem ſeptimã, & 13
Articulus IV. de Mendaciis circa ea, quæ pertinent ad Seſſionem 23. de Inſtitu to & Reſidentia Epiſcoporum.
Articulus V. de aliis Mendaciis, & præcipuè de Epiſcopo Gadicenſi.

Sectio

Sectio Tertia, de his, quæ pertinent ad Concilium in Vniuerſali.
Articulus I. An ad Romanum Pontificem pertineat, Concilium Generale conuocare, atque ei vel ſe, vel per ſuos legatos præſidere?
Articulus II. de accedentibus ad Concilium Generale, & de eorum iure.
Articulus III. An Concilium ſit ſupra Papam, an è contra?
Articulus IV. An Conciliū Generale, vniuerſalem Eccleſiam repræſentet?
Articulus V. de modo procedendi in Concilio.
Sectio Quarta.
De Tridentino Concilio in Particulari.
Articulus I. de libertate Concilii Tridentini.
Articulus II. de Concilij Tridentini Tranſlatione in Ciuitatem Bononiam.
Sectio Quinta,
In qua reſpondetur Argumentis aduerſus Catholicam Veritatem.
Articulus I. Diluuntur Argumenta, contra duos Pontificum Bullas.
Articulus II. Pro Seſſione Quarta de Scripturis Canonicis.
Articulus. III. Pro Seſſione Quinta, de peccato Originali, & reformatione.

Ar-

Articulus IV. Pro Seſſione Sexta, de Iuſtificatione & Gratia.
Articulus V. De diſputationibus inter Ambroſium Catharinum, & Dominicum Soto.
Articulus VI. Pro Seſſione Septima, de Sacramento Baptiſmi.
Articulus VII. Pro Seſſione XIII. de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.
Articulus VIII. Pro Seſſione XIV. de Sacramento Pœnitentiæ.
Articulus XI. Pro Seſſione 21. de Communione ſub vtraque ſpecie.
Articulus X. Refellitur mendacium hiſtorici, de duobus Theologis Societatis Ieſu.
Articulus XI. Pro Seſſione XXI. de SacroSancto Sacrificio Miſſæ.
Articulus XII. Pro Seſſione XXIII. de Sacramento Ordinis.
Articulus XIII. Pro ſeſſione XXIV de ſacramento Matrimonii & aliis.
Articulus XIV. Pro Seſſione vltima de Indulgentiis, de Inuocatione Sanctorum, & de Purgatorio.
Articulus XV. de Confirmatione Concilii, & de operis Concluſione.

SCIPIONIS HENRICI IN MESSANENSI ACADEMIA DOCTORIS THEOLOGI

CENSVRA

Theologica & Hiſtorica, aduerſus Petri Soaue Polani, de Concilio Tridentino Pſeudo-Hiſtoriam.

PRÆFATIO.

HISTORIA *Concilij Tridentini præ manibus eſt: Auctor Petrus Soane Polenus Proprium illius, an perſonatum ſit nomen, Scriptor Hereticus, an Atheiſta nihil oportet inquirere.* Hiſtoria *inquam, ita enim inſcribitur, cum Satyra potiùs ſit, & certè ſicut facilè eſt Satyram componere, ità difficile admodum eſt Hiſtoriam texere. Etenim vt permittamus quantum difficultatis inſit in inueſtiganda & enarranda Hiſtorica veritate, certè impoſſibile eſt ſuis viribus veram ac rectam Hiſtoriam ſcribere, ſicut & abſque Summi Numinis auxilio, animi Paſſionibus liberari Hinc Tacitus Annalium initio.* Tiberij, Caij, Claudij, ac Neronis res florentibus illis, ob metum falsè, poſtquam occiderunt, recentibus odiis compoſitæ ſunt.

Et quidem liuore & odio non vacat Hiſtoricus noſter, præſertim in Rom. Pontif. quamuis Se omni

Paſ-

Paſſione liberum, affirmare audeat. Sit ergo Hiſtoria hæc, aut Satyra, aut tertium quoddam monſtrum ex veritate & falſitate compoſitum: ſit Sophiſticum Commentum, vulgari Italica lingua confictum, vt incautos & rudes decipiat. Contra hanc Sphyngem, quæ captioſa ænigmata proponit: contra Chymæram, quæ auerni euomit ignes, lubens & gaudens ſuſcipio Belligerandi onus: aduerſa enim vires terrere quidem diſtantes, lædere præſentes non poſſunt. Præterea non multum laboris erit, contra Blaſphemam hanc Hiſtoriam: in ea enim Parte, in qua præcipuè conſiſtit ipſius operis inſtitutum, aduerſarius ipſe nobis arma præſtabit. Quare, ſicut ex vipera aduersùs viperam medicamenta parantur, ità aduersùs hanc Hiſtoriam ipſa Hiſtoria vtemur. Et ſanè admirabile eſt qua ratione in opere hoc vera eum falſis admixta ſint: & ex bonis, et pro Catholica Religione vtilibus, hæreticorum deliramenta oriantur. Cum ergo & pia & impia cognoſcantur in hoc volumine admixta, meum erit hæreticorum Zizania alligare in faſciculos ad comburendum & Catholicæ Veritatis Triticum in horreum Chriſti reponere.

Cenſura igitur noſtra ad hanc Hiſtoriam conuenienter diuidetur in duas Partes. In prima Parte ſeparabimus ea, quæ ſimpliciter & hiſtoricè poſſunt ex hoc Volumine referri, circa originem, progreſſum & abſolutionem Concilii, reiectis his, quæ ab Hiſtorico vel falſo narrantur, vel quoquo modo ſuſpecta eſſe cognoſcentur, vel quæ ad Concilium nullo modo ſpectare videbuntur.

In ſecunda Parte colligentur ea, quæ falſa in illo opere,

opere, & quæ hæretico animo dicta inueniuntur, & reſpondebitur ad omnia Argumenta quæ aduersùs Catholicam Veritatem ibi proponuntur: detegemus, præterea fraudes ac mendacia Hiſtorici grauia atq; compertiſſima, ex quibus luce clariùs apparebit nullam fidem tribuendam eſſe Pſeudo-Hiſtoriæ huic.

Verùm, quod ad primam Cenſuræ partem attinet, Lectorem admonitum volo, me in Hiſtoria Concilii Trid. componenda nihil ex proprio ingenio, nihil ferè ex aliorum Scriptis repoſuiſſe: ſed ea tantum quæ in ipſius Hiſtorici opere continentur: vt appareat exceptis his quæ in hac breui Hiſtoria ſunt, cætera, quæ in Pſeudo Hiſtoria remanent, vel falſa, vel ſuſpecta vel inutilia eſſe cenſenda. Præterea eſt aduertendum quod ea, quæ ex illo Volumine extracta in Hiſtoriam a me rediguntur, non protinus vt vera & approbata amplectenda eſſe, ſed vt quæ in illo opere inuenta, & poſſibilia fuiſſe non repugnet. Nolo enim vt ſub Veritatis inſignibus accipiantur ea quæ conſcripta ab Hiſtorico aliàs mendaciſſimo perhibentur

Quid verò attinet ad alteram Cenſuræ Partem: ſciant omnes, me non aduersùs Lutherum vel Zvvinglium ſcribere, neque Sacroſancti Tridentini Concilii dogmata ſuſcepiſſe tuenda: hoc enim neceſſe non eſt cum integra doctiſſimorum virorum hiſce de rebus volumina conſcripta circumferantur; ſed tantum meum erit ſcribere aduersùs Petrum Soaue Polanum eiuſque Pſeudo Hiſtoriam ad confutandum ea quæ Catholico homine indigna in eo Volumine inueniuntur: Et ad veram, propriamque

que laudem SacroSancto huic Tridentino Concilio reſtituendam, quod, cum (attentis ſummis in eius celebratione difficultatibus, ſiue ex hæreticorum inſidiis ſiue ex Principium diſcordiis, ſiue ex determinandorum multitudine & varietate,) fuerit ſanè admirabile opus & planè diuinum, ab impiiſſimo hoc Atheo contemnitur, accuſatur atque damnatur.

PRIMA

PRIMA PARS CENSVRAE

CONTINENS SACROSANCTI CONCILII TRIDENTINI HISTORIAM.

DEcurrebat humanæ Salutis Annus 1517. ſedente in Cathedra Pontificia Leone X. ex nobiliſſima apud Florentinos Medicæorum familia, Imperante Maximiliano Auſtriaco huius nominis Primo; Pontifex ſui regiminis initio non ſolùm ad bellicos Italiæ labores ſedandos, & arma in Turcas conuertenda direxerat animum, verùm etiam ad ædificium proſequendum Templi maximi apud Vaticanum. Sed bellis exhauſto Eccleſiaſtico ærario, ſub eius Prædeceſſore Iulio II. viſum Pontifici fuit pro more iam dudum in Eccleſia recepto, vti Eleemoſynis, quas ob indulgentias ex Pontificia largitate ſub Cruciatæ nomine Chriſtifideles erogare ſolent. Huius rei cura Moguntino Archiepiſcopo in Germania delegatur, qui Ordinis Prædicatorum fratribus euulgandum Indulgentiarum Pondus commiſit. At munus hoc ex vetuſto in Saxonia more Eremitanis Sancti Auguſtini fratribus fuerat proprium; quare ipſi ſuo iure exturbatos ſe

exiſtimantes, in diſſidia & iurgia tranſierunt.

Erat ibi eo tempore non obſcuri nominis inter Auguſtinianos Magiſter, Frater Martinus Lutherus; ipſe ſuorum indignationem ſecutus, maximè omnium aduersùs Pontificis gratias, & Indulgentiarum Concionatores anteſignanus eſt factus. Nam & Concionibus, & Colloquijs, & publicis Diſputationibus eorum Authoritatem, atque vtilitatem eſt conatus infringere. Tractatus ſunt ab eo hac de re Typis editi, & ex aduerſo, Dominicana præſertim familia, ſatis accuratè reſponſum. Semper tamen Lutheri, vt impius erat, & ad omnes errores propenſus, in dies magis augebatur malitia, & de minoribus ad maiora abſurda hæreſeſq; tranſibat. His Romam delatis Pontifex Lutherum in iudicium vocat: Cauſa committitur Thomæ de Vio, Caietano S. R. E. Cardinali, ſummo Theologo ex Dominicana familia, qui apud Germanos in Auguſtano Conuentu Pontificis Legatus tunc aderat.

1518. At Lutherus, qui Saxoniæ Ducis Patrocinio nitebatur, præuio Maximiliani Cæſaris Saluo Conductu ad Legatum tandem perrexit. Legati cum Luthero congreſſus inutilis fuit, cùm nimis longè, ac toto cælo diſſentiret vterque. Quare Legatus Lutherum ad ſuos remittit, ſperans ex Collocutione iſta illum ad reſipiſcentiam tandem venturum. Hinc poſt

ali-

aliquot tempus Io. Staupitij ſui Ordinis Vicarij Generalis mandato, Lutherus ad Legatum denuo mittitur, quem cùm incorrigibilem cerneret, & petulanter loquentem audiret, nec benignis rationibus animi duritiem lenire poſſet, acriter eum reprehendit; ſed Lutherus ſtatim Legati aſpectum fugiens Auguſta diſceſſit. Sed inde non longè digreſſus, fictæ excuſationis & pænitentiæ ad Legatum litteras miſit, procul dubio, ne læderetur in via.

Fluctuante igitur Indulgentiarum cauſa apud Germanos, quoniam Lutherus necdum apertè à Pontificis authoritate ſe diſceſſiſſe ſimulabat, Pontifex pro ſedandis Controuerſijs, Decretum edidit, Indulgentiarum veritatem declarans. Decretum ad Caietanum mittitur, qui Pontificis reſcriptum Typis datum per Germaniam euulgauit. At Lutherus, qui vt par erat, Apoſtolicæ Sedis Decreto reſipiſcere debuiſſet, iratus quòd Pontifex per publicam ſententiam eius placitis aduerſaretur, vt impiorum Schiſmaticorum eſt vſus, ad futurum Concilium appellauit, ſparſa per Germaniam Appellationis formula temeraria, & impudenti; ſed pro corruptorum temporum conditione apud ſtultos gratiſſima, quorum magnus eſt numerus.

Idem interim malum affecit Tigurium (vulgo Zurch) in Heluetia: vbi Vldricus Zvvinglius Canonicus ſe oppoſuit Sampſoni ex Franciſcana Familia, quæ ibi ex *Zuuinglius.* 1521

Pontificis Mandato eaſdem Indulgentias promulgauit. His auditis magis intumuit Lutheri temeritas, atque inſolentia, & mox deſerto Pontifice contra Eccleſiæ Sacramenta, & alia id genus erupit: Scholaſticorum Theologorum, vt Sophiſticam aſpernando Doctrinam, & Sacram Scripturam præter Antiquorum Patrum, & Eccleſiæ ſenſum pro libidine interpre-
1619 tando. His indies creſcentibus malis, & conclamantibus vndique præſertim ex Germania Eccleſiaſticis Viris, Leo Pontifex Congregatione inita ex Cardinalibus, & Epiſcopis, & ex Theologis, & Canoniſtis, omnibuſque maturè conſideratis Lutheri errores damnauit, Bulla edita die 15. Iunij 1520. Quo audito Colo-
1520 nienſis, & Louanienſis Vniuerſitas, damnatos Lutheri libros in ignem coniecere. Sed Lutherus præterquam, quod Bullæ huic repetitam ad Concilium appellationem oppoſuit: ipſam & Pontificis Bullam, ſimulque Pontificiorum Decretorum libros Vvitembergæ publicè viciſſim comburi iuſſit, ac ſiue timore alicuius ſibi imminentis mali, ſiue vt ſuas hæreſes Principum Authoritate firmaret, ſtrenuè ſuæ nationis Principem Saxoniæ Ducem, ad ſuas partes trahere ſtuduit. Et iam creſcente mirum in modum inter Germanos, atque Heluetios hæreſi, tum primum de Concilio conuocando cogitatum fuit.

1521 Anno Domini 1521, Vvormatiæ in

Con-

Conuentu coram Carolo V. Cæſare Lutherus ſe ſiſtit, & de ſua doctrina interrogatus præ meditata oratione Iudicium conatur eludere. Tandem requiſitus: an velit Doctrinam ſuam Generali Concilio ſubmittere? Reſp. affirmatiuè, ſed ſub conditione: vt ſcilicet Dogmata controuerſa ex ſua Doctrina extrahantur, quæ ipſe Concilio ſubmitti velit, de quibus tamen nullatenus, niſi ex Sacra Scriptura feratur Sententia. Obſerua hìc Hæretici pertinaciam, arrogantiam, ac fraudem. Primò de Indulgentijs locutus eſt, licèt impiè, ac ſtultè: cum reſpectu tamen aliquo ad Rom. Pontificis Authoritatem. Deinde, poſtquam Pontifex de Indulgentiis contra illius mentem declarauit, ipſe relicto Pontifice ad Concilium confugit. Nunc audiens imminere Concilium, leges Concilio imponit. Sed paulo poſt idem Lutherus inducitur dicens: *Sed neque Angelorum Iudicio ſuam Doctrinam ſubiecturum, imò per illam homines ſimul & Angelos iudicaturum*, quæ omnia in ipſo Petri Soaue opere videre eſt. His ſine fructu peractis Luthero, libera diſcedendi facultas conceditur: etenim ſub fide publica venerat. Sed Cæſar Imperiali Edicto Lutherum, eiuſque Sectatores proſcripſit, quamuis eo tempore aduersùs Lutherum leges Araneorum telis non diſſimiles fuerint.

Audito interim Pontificis Decreto, Doctores Pariſienſes damnauerunt Lutheri

Doctrinam, & Henricus VIII. Angliæ Rex librum edidit de Sacramentis aduerſùs eundem. Hugo Conſtantienſis Epiſcopus, ſub cuius Eccleſiaſtica Iuriſdictione Tigurum ſitum eſt, egit per litteras cum illius Ciuitatis Senatu, vt in Zvvinglium animaduerteret. Sed is hæretica fraude vſus conclamabat: *Eccleſiam Reformatione indigere, & his ſimilia*, ac ſexaginta ſeptem Concluſiones publicè defendendas obtulit. Tigurinus Senatus vocatis ſuæ ditionis Doctoribus, præſente Iacobo Fabro Conſtantienſis Epiſcopi Vicario, ſuper illis Concluſionibus diſputari voluit. Sed cùm nemo agnoſceretur Iudex, & omnia in clamores abirent, Faber tandem dixit: ad Concilium *hac referenda*, ſed ex ea die in locis illis Religionis cauſa in peius ruere perrexit.

Adrianus. In his Anguſtijs Leo Pontifex moritur: Adrianus ſufficitur, qui ex Hiſpania

1522. vbi Caroli nomine erat, ſub finem menſis Auguſti Romam acceſſit. Pontifex integer animo, Lutheri ac Sectatorum hæreſes, potius inter inſanias & figmenta quàm firmas mentis perſuaſiones referebat; Menſe Nouembri Franciſcum Chariganum Fabrianenſem Epiſcopum Norimbergam mittens, poſtulauit à Principibus ibi congregatis, vt Cæſaris Edictum contra Lutherum, ac Sectatores executioni mandetur: qui & multa alia propoſuit pro Religione, & quiete in Ger-

1523. mania. Reſponſum ſatis leuibus addu-

ctis rationibus *eos velle, ſed non poſſe punire Lutherum*. Protulerunt deinde centum Grauamina: poſtulantes Concilium in partibus, in quo vt in cauſa communi omnibus tam Eccleſiaſticis, quàm Laicis ius eſſet dicendæ ſententiæ.

Interim Adrianus Pontifex moritur, eiuſque loco eligitur Clemens VII. Iulius Medices anteà dictus; hic ſtatim Laurentium Campegium Cardinalem Legatum miſit ad alium Norimbergæ Conuentum. Qui ex 100. illis Grauaminibus Germanici Cleri Reformationem adornauit, ſed vniuerſaliter acceptata non fuit. Legatus dimiſſo illo Conuentu, alium Ratisbonæ inſtituit ex Principibus melioris mentis, ac Pontifici adhærentibus, & pro illorum locorum Clero Reformationem compoſuit. Vbi Concilium denuò propoſitum eſt. Hæc Norimbergæ acta Cæſari diſplicuerunt, qui ſatis acriter ex Hiſpania reſcripſit ad Principes, *nihil ſe inſcio tam liberè vel negandum, vel poſtulandum: neque illis ius eſſe Concilium petendi à Pontifice: hoc enim ad Cæſarem pertinere*. Turbauerunt hæ litteræ Germanorum animos, qui nunquam tam deſpoticas à ſuis Imperatoribus Epiſtolas accipere conſueuerant. Verum turba hæc alijs turbationibus ſublatæ ſunt; Bello aduerſus Anabaptiſtas inito. Fuerunt hi peſſimi Hæretici ex Lutheri propagine, qui ſicut Deorum cultum negabant, ita & Principum

Clemẽs VII. 1524

1525

rum Iura conculcabant. Sed vbique armis ſonantibus, etiam Franciſcus Galliæ Rex Papienſi Prælio captus, in Hiſpaniam ad Cæſarem mittitur.

1526 Sequenti Anno in Conuentu Spirenſi nihil de Religione concluſum, imò ad bellum Ciuile ventum fuiſſet, niſi Ferdinandus Caroli Regis frater præſtò fuiſſet. Hoc autem euenit, quia aliqui ex Principibus iam ad Lutheranas partes tranſierant. Secuta ſunt deinde diſſidia, & bellici euentus inter Pontificem, ac Cæſarem: qui nihil ad Concilij Hiſtoriam faciunt.

Rebus tandem compoſitis alius apud
1529 Spiram Conuentus inſtituitur; in eo magna lis, & contentio orta eſt inter Lutheranos, & Zvvinglianos de modo, quo exiſtit Chriſtus in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. Hac de re poſt Conuentum, agente Landgrauio Haſſiæ conuenerunt apud Marpurgum Lutherus, & Zvvinglius; diſputatum eſt per dies tres; ſed quoniam æqualis eorum erat Superbia, fruſtra pro conciliatione laboratum eſt. Facta ſunt nihilominus in Conuentu Vvormatienſi Decreta aliqua circa Religionem perfunctoria, & incertæ interpretationis; ab Electore tamen Saxoniæ, & alijs Hæreticis non acceptata. Vnde ob proteſtationem ab ipſis editam aduersùs
Proteſtantes. Decreta illa, tunc primò Proteſtantium auditum eſt nomen.

Conuenerunt deinde Bononiæ Pontifex,

ſex, & Cæſar, vbi multa de Concilio ſunt collocuti. Conſideratum eſt primò de Concilij loco, & quidem ſatis euidens erat, ſi vt petebatur, Concilium vltra montes celebraretur, Catholicæ Fidei, ac Pontificiæ Auctoritati perniciosum id fore. Ibi enim Hæreticos præſentes in Patria vi, fraude & clamoribus vtentes, non ſolum turbaturos omnia, verum etiam maius fortaſſe excitaturos malum, quàm in Baſilienſi Concilio. Addebat præterea Pontifex, Concilium hoc, nec ſtulto & indocili vulgo profuturum, nec ipſis Hæreticis Principibus, qui Religionis prætextu rixis, & tumultibus fauent, vt contra Cæſarem, & eius Authoritatem inſurgant. Itaque *certè ſcio* (aiebat,) *Concilium huic malo nullum præſtiturum remedium, vt hac de re velut Prophetico ore loqui poſſim*. Etenim cum omnes iſtas, quæ circumferuntur Hæreticæ opiniones, damnandas eſſe certum ſit, vbi contra ſe Sententiam latam cognoſcent Hæretici, tum de Concilij validitate, atque de eius poteſtate quæſtionem inducent. Melius ergo eſt antequam inualeſcant, hæc naſcentia mala amputare, atque extinguere, quàm fruſtrà ſatagere, vt per Concilium impij reſipiſcant. Romani Pontificis Poteſtas, & Fides à DEO eſt: aduersùs quam dicente Chriſto, *Portæ inferi non praualebunt*, & Concilia diuino afflante Spiritu ſemper de eius Authoritate teſtata ſunt. *Matth. 16.*

1530 Cæſar in Germaniam pergens, Auguſtę Conuentum indicit. Illum ſecuti ſunt Cardinalis Campegius, & Petrus Paulus Vergerius, Nuncius ad Ferdinandum Regem. Auguſtæ in Conuentu non amplius per ambages,& æquiuoca, ſed apertè,& in Scriptis, de Religione actum eſt. Proteſtantes nouæ Doctrinæ Articulos Cæſari offerunt,(licèt cum aliqua diſcrepantia inter Lutheranos & Zvvinglianos:) aſſerebant ſe ad iſtam Confeſſionem proponendam Auguſtam veniſſe (vnde Auguſtanæ Confeſſionis nomen eſt ortum) quia Cæſar eos de Religionis ſenſu percontatus iam fuerat. Cardinalis Legatus à diſputationibus cum Hæreticis abſtinendum cenſet,ſed Cæſar Proteſtantibus leniter reſpondit: *de eorum Doctrina iam factum eſſe Iudicium, eamque improbatam: cæterum ſe ſperare, eos tandem ad Eccleſiæ Vnionem redituros.*

Confeſſio Auguſtana.

Factum eſt pro Concordia Colloquium tribus & tribus hinc inde diſputantibus; ſed licèt Hæretici cum Catholicis viſi ſint in leuioribus concordare, in grauioribus nulla prorſus Concordia inueniri vnquam potuit. Cæſar imperiali Edicto nouitates illas eſt deteſtatus; ſed Decreti huius non ſunt tradita Exempla, ne varia interpretatione in longum traheretur contentio.

At mira fuit Principum Hæreticorum durities, & erga Cæſarem inobedientia; neque ab eis obtineri potuit, vt ſaltem

quieſcerent vſque ad futurum Concilium, quod breui indicendum Cæſar pollicebatur. Curatum eſt, vt pœnis coercerentur, ſed quia in aliquos tantùm pauperes ac miſeros animaduerſio iſta valebat; cùmque infructuosè fieret, ceſſatum eſt, & ob id Ratisbonenſis Conuentus indictus. Hoc anno prælium pro Religione inter Heluetios eſt factum cum Catholicorum Victoria, in quo hæreſum Auctor Zvvinglius percuſſus occubuit. 1531

Sed Cæſar, qui Concilium his malis antidotum opportunum fore cenſebat, egit cum Galliæ Rege, vt ambo per Oratores Concilium à Pontif. peterent, in quo Proteſtantes adeſſe, eiuſque Decretis ſubeſſe deberent. Etenim armis eos cogere tempus non patiebatur, imminente in Pannonia cum Turcis grauiſſimo bello. Pontifex Concilij Celebrationi aſſentitur, duæ tamen difficultates impedimento erant. Primò enim Proteſtantes volebant, vt Concilium fieret in interiori aliquo Germaniæ loco; Pontifex verò in Italia; etenim in Germania futurum erat, vt vel omnia in clamores abirent, colluctantibus ſemper Hæreticis, vel eorum vi, ac fraude, in peius tranſirent. Secundò, Proteſtantes petebant, vt eorum Doctores, quamuis Laici poſſent deciſiuum Suffragium ferre in Concilio, ſicut & Epiſcopi, quod abſurdum erat, & contra Concilij formam. His igitur fruſtra tentatis, vrgente Turcico bello, Cæſar Pa- 1532

cem Proteſtantibus conceſſit, vſque ad futurum Concilium.

1533 Expulſis Turcis, belloque feliciter acto, Pontifex denuo & Cæſar Bononiæ conueniunt, vbi rebus diligenter examinatis, Hugo Rangonius Regienſis Epiſcopus, Pontificis nomine, & alius Cæſaſaris Orator mittuntur ad Proteſtantes, quorum Caput erat Elector, & Dux Saxoniæ: qui reſpondit, *ſe id cum alijs Proteſtantibus communicaturum, & commodè hoc fieri poſſe in* futuro Conuentu. At ipſo conuocatis ſtatim ſuæ Sectæ proceribus, Smalcaldiæ Saxoniæ Oppido, ex eorum conſultatione parat ſatis acre reſponſum, ex diametro contra Pontificis voluntatem & Concilij formam. Verùm de his alibi. Accidit hoc tempore Anglicanum Schiſma ob Henri-
1534 ci VIII. Angliæ Regis illegitimum Matrimonium, initum propria vxore repudiata. De Concilio ſub hoc Pontifice nil actum, poſt diuturnum enim morbum mortuus eſt.

Paulus III. Paulus III. ex Farneſia familia eius Succeſſor alacri animo Concilij cauſam amplexus eſt; ob id Vergerius, qui vt diximus apud Ferdinandum Nuncius erat, Romam vocatur: qui poſtquam de rerum Germanicarum ſtatu Pontificem docuit, denuo in Germaniam mittitur, vt & cum Catholicis, & cum Hæreticis ageret de Concilio celebrando. Proteſtantes Smalcaldiæ collecti, Vergerio reſponderunt;

runt;

runt: *Se quidem velle Concilium, ſed in Germania, in quo omnes Chriſtianorum Ordines adeſſent, & votum ferrent, etiam Laici. Se non appellauiſſe ad Concilium, in quo Romanus Pontifex ſuo nutu omnia regeret*, ipſe enim iam aduersùs eos ſententiam tulerat. Sed Vergerius poſtquam Germaniam peragrauit, ac muneri ſuo ſatisfecit, Romam reuertitur: quo audito Cæſar Neapoli Romam accedens, agit cum Pontifice de Celebratione Concilij, quod tandem Pontifex Mantuæ futurum indicit.

1535

1536

Cæſar verò Matthia Heldo Vice-Cancellario ad Proteſtantes miſſo, illos hortatus eſt, *vt ad Concilium accederent, ſeque ibi adfuturum promiſit, niſi bellis impediretur. Addit Mantuam Ciuitatem eſſe Romano Imperio ſubditam, ſi quid aduersùs Pontificem haberent, cum modeſtia proponi poſſe: eorum non eſſe Leges Concilio imponere*, cùm in Hiſpania, Italia, Germania, alijſque Chriſtiani Orbis partibus ſint Theologi, qui hac de re idem ſentiant. Reſpondent Proteſtantes: *Se Mantua tutos non eſſe, Romanum Pontificem, qui eos damnauerat, iudicem in cauſa eſſe non debere; neque Epiſcopos, qui illi ſunt Iureiurando adſtricti; aliarum Nationum Theologos tales eſſe, vt nihil ratum putent, quod Romani Pontificis Iudicio non ſubmittatur.* 1537

Huius ſenſus literæ ad Cæſarem, & alios Principes mittuntur; Henricus verò

Angliæ Rex, aduerſus indictum Concilium libellum edidit; Mantuæ Dux Ciuitatem iam Pontifici conceſſam negauit. Deinde Concilium Vincentiæ indicitur; Apoſtolici Legati eò mittuntur; atque iterum Henricus contra iſtam nouam indictionem Epiſtolam ſcripſit. Omnia tandem Hæreticorum fraude turbantur: fruſtrà varijs artibus obnitente Pontifice
1538 pro celebrando Concilio. Sed creſcentibus Henrici impietatibus denuò à Pontifice excommunicatur, & regno priuatur. Etenim non ſolùm vera repudiata vxore, aliam duxerat, & Anglicanæ Eccleſiæ Caput appellari voluit, verùm & præter hæc & alia contra Catholicam Religionem facinora Roffenſem Cardinalem illi aduerſantem, capite plecti iuſſit. Præterea Sanctum Thomam Cantuarienſem Epiſcopum, qui ſeculis elapſis ob Eccleſiaſticæ libertatis defenſionem ſub Henrico I I. occiſus fuerat, Regiæ Maieſtatis læſæ conſtituit reum & per Carnificem publicè Corpus eius comburi, ac cineres demergi in mare imperauit, reditibus Eccleſiarum ſub eius nomine, Regio fiſco applicatis.

Sed ad componendas in Germania de Religione contentiones, colloquium inſtituitur, annuente Cæſare, qui in Hiſpaniam inde diſceſſerat. At Catholici, qui colloquio adeſſe debebant, monuerunt Pontificem, vt aliquem ſuo nomine mitteret ad tuendam Catholicæ Religionis cau-

cauſam. Hoc audito Pontifex, ne aliqua Religionis iactura ex hoc Colloquio oriretur, Montis Pulciani Epiſcopum Nuntium in Hiſpaniam ad Cæſarem mittit. Hic inter alia in mandatis habuit, vt Cæſari ſuaderet præiudicialis Colloquij ſuſpenſionem; ſimulque, vt ipſe totis viribus orthodoxæ Fidei conſeruationem curaret. Cæſar tum Nuntij monitis, tum quia ortos in Belgio tumultus cupiebat ſedare, Colloquium ſuſpendit; & Pontifex ex Cardinalium Conſultatione, Concilium Vincentiæ futurum denuo ſtatuit. 1540
Inde Cæſarem per Galliam in Belgium venientem Ferdinandus frater conuenit, ac de Colloquio iam indicto, inter eos eſt actum.

Hoc audito Cardinalis Farneſius adoleſcens, qui Cæſarem ſecutus Marcelli Ceruini Concilio vtebatur, contrarium ſuadere conatus eſt, aſſerens *Colloquium nihil profuturum propter oppoſitarum opinionum diſtantiam. Hæreticos in dies mutari, neque hodie ſua ipſi Confeſſioni Auguſtanæ in integrum credere; potius periculum eſſe, vt nouæ hæreſes ex hoc Colloquio emergant, quàm vt per illud præſentes tollantur; Hæreticis nihil inter ſe conſtare, niſi aduersùs Pontificatum; omnia cum iactura & ſcandalo fore, ſi Fidei Dogmata ſolis Germanis committantur, non vocatis Hiſpanis, Gallis, Italis, atque alijs, vt in Generali Concilio fieri ſolet.* His non obſtantibus

Cæſar

Cæſar Colloquium habendum ſtatuit; qua deliberatione audita eo inſcio, Farneſius ſtatim inde diſceſſit, & in Galliam pergens, ibi à Rege vt contra Hæreticos Legem ſeueriſſimam ferret, impetrauit.

Hagenoæ Conuentus, & Colloquium celebratur, Ferdinando Aſſiſtente Catholicis, atque Hæreticis hinc inde diſputantibus: Treuerenſi ac Palatino Electoribus, Bauaro Duce, & Argentinenſi Epiſcopo Mediatoribus. Proteſtantes requiſiti de eorum Fide obtulerunt Confeſſionem Auguſtanam cum Apologia. Catholici reſponderunt, iam illam Cæſaris Decreto fuiſſe damnatam. Proteſtantes reſcindi Decretum, Catholici etiam cum Decreto reſcindenda omnia eorum acta volebant, vnde & Bona Eccleſiæ occupata ſuis dominis reſtituenda fuiſſent.

His ſub initium malè compoſitis, Ferdinandus ſtatuit, vt aliud Colloquium Vvormatiæ fieret, in quo nihil de ante actis proponeretur. Cæſare igitur confirmante Decretum, eò mittitur Granuellanus & filius eius Atrebatenſis Epiſcopus, præterea tres Theologi ex Hiſpania. Pontifex, quamuis Colloquium non probaret, tamen pro maioribus malis euitandis, eo etiam deſtinauit Nuncium Thomam Campegium Feltrienſem Epiſcopum, & cum eo Vergerium, iam conſtitutum Iuſtinopolitanum Epiſcopum, qui licet à Pontifice miſſus, ibi tamen Regis

Gal-

Galliæ partes agebat. Et iam de peccato originali quæſtio fuerat inſtituta: pro Catholicis Eckio, & pro Lutheranis Melancthone loquentibus. Sed interim agente Apoſtolico Nuncio, Granuellanus miſſis ad Cæſarem litteris, docuit eum de rerum difficultatibus; quibus cognitis Cæſar ad Ratisbonenſem Conuentum negotium diſtulit.

Inſtat ſequenti anno Cæſar pro Conuentu, & Colloquio Ratisbonenſi, vt Pontifex mittat Legatum cum plenitudine Poteſtatis circa res Fidei: *Se ſperare aſſerens, Colloquio hoc omnia de Religione diſſidia fore ſedanda*. Mittitur ad hoc Gaſpar Contarenus Cardinalis vir doctus, & prudens. Hic veniens Legatus ad Cæſarem, præuiam excuſationem propoſuit, quod non tam plenam circa res Fidei poteſtatem haberet, vt Cæſar voluiſſet. Illa enim pleniſſima, & abſoluta poteſtas ita Pontificis propria eſt, vt alteri incommunicabilis ſit. Monuit præterea Cæſarem, vt curaret, ne aliquod ex hoc Colloquio in alias nationes Schiſma tranſiret: atque Leonis X. Bulla aduersùs Lutherum illæſa preſiſteret. 1541

Differentes in Colloquio ex partium conſenſu, pro Catholicis eliguntur à Cæſare Ioannes Eckius, Iulius Flugius, & Ioannes Gropperus: pro Hæreticis Martinus Bucerus, Philippus Melancthon & Ioannes Piſtorius. Præſidentes erant Princeps Palatinus, & Granuellanus.

Hic

Hic Cæſaris nomine libellum obtulit, in quo omnia continebantur, de quibus erat controuerſia. Hortatus eſt ſingulos, vt quiſque de libello iudicet, quid approbandum, quid reprobandum: in quo conuenirent, in quo diſſentirent, & ſingula annotentur. Reſponſum eſt poſt aliquot dies, facta conſultatione: *In aliquibus conſentire, in aliquibus nulla ratione concordare poſſe.* Cæſar in Conuentu rem proponit. Reſponderunt Eccleſiaſtici: *Libellum ipſum, atque omnia in eo Colloquio acta eſſe delenda.* Principes Laici dixerunt: *Inſtandum Legato, vt aliquam Concordiæ adaperiat viam.* Legatus viſis Colloquij Actis, ſatis leniter, & per verba Generalia reſpondens dixit, *in his, in quibus Proteſtantes cum Eccleſia non concordant, annuente Deo non deſperandam eſſe Concordiam, interim omnia ad Pontificem referenda.*

Hoc Legati reſponſo accepto ſtatuit Cæſar, vt Articuli, in quibus facta eſt Concordia, teneantur vſque ad futurum Concilium, ſiue ad aliud Decretum. Proteſtantes aſſenſi ſunt, quoad Articulos, quod verò ad Concilium, dixerunt more eorum ſolito, *ſe Concilium velle nulla habita relatione ad Pontificem.* Catholici verò Articulos illos abominati ſunt, vt incertæ interpretationis, vt ſuperfluos, vt perniciosos; de Concilio dixerunt, ſe Concilium velle legitimum à Romano Pontifice conuocandum, in quo

per

per ſuos Legatos ipſe præſideat. His auditis Legatus queſtus eſt de praua ſui reſponſi interpretatione. Ille enim de Actis nihil approbauerat, ſed tantùm dixerat *omnia ad Pontificem referenda*. Poſtulauerunt Catholici Nationale Concilium, ſed Legatus varijs rationibus hoc negauit: quare ipſi ad Generale Concilium conuerſi ſunt. Tandem Legatus Romam reuertitur, qui quamuis ab aliquibus accuſaretur, optimam Pontifici ſuæ Legationis rationem reddidit.

Spiræ Conuentus habetur, eò mittitur 1542
Ioan. Moronus Mutinenſis Epiſcopus Apoſtolicus Legatus; hic Pontificis mentem aperit de Concilio celebrando. Propoſuit aut Ferrariam, aut Bononiam, aut Tridentum, quæ eſt Ciuitas in Germaniæ finibus. Catholici aſſentiuntur: Hæretici neque locum, neque Concilium laudant, vt à Pontifice conuocandum. Sed Pontifex ſtatuit, vt Concilium eſſet Tridenti; Decretum firmat, Legatos mittit. Verùm Cæſare & Galliæ Rege inter ſe diſſidentibus, Concilij celebratio impeditur. Quare Pontifex pro componenda pace duos Cardinales mittit, Contarenum ad Cæſarem, & Sadoletum ad Galliæ Regem. Legati cum aliquibus Epiſcopis Tridentum accedunt; illuc & venerunt Cæſaris nomine Oratores Granuellanus & qui apud Venetos Cæſareus erat Orator; Petunt hi Celebrationis initium, ſed Epiſcoporum paucitas impedi-

pedimento eſt.

Proteſtantes denuò Colloquium petunt, ſiue ad impediendum Concilium, ſiue præteriti Colloquij euentu excitati. Sed Cæſar eorum fraudem eludit Concilij conuocatione propoſita; illi verò Concilio huic aſſentiri nolunt. Verùm frigeſcentibus omnibus Tridento Cæſaris Oratores diſceſſerunt; illos Epiſcopi paulatim ſequuntur; Legati poſt ſex menſium infructuoſám moram tandem Romam, vocati à Pontifice, reuertuntur. Inde
1543 Pontifex & Cæſar Buſcbeti conueniunt, quod eſt Pallauicinorum Caſtellum propè Placentiam. Multa inter eos beneuolentiæ ſigna: ſed de Concilio parum; cùm ad Arma tenderent omnia. Et parum perd[illegible] inter eos beneuolentiæ affectus, quod Cæſar contra Pontificis Edictum inierat fœdus cum Anglo; neque illius excuſatio valuit, quod & Galliæ Rex fœdus compoſuiſſet cum Turcis.

1544 Spiræ Conuentus habetur, vbi cum de Religione tempus non eſſet, res ad alium Conuentum differtur. Sed augebantur interim ſimulteates Pontificis aduersùs Cæſarem ob ea, quæ ab illo pro demulcendis Hęreticis in Conuentibus agebantur. Quare mittit ad eum ſatis longam & grauem Epiſtolam, ne rebus Eccleſiaſticis ſe ingerat, neque in Conuentibus de Religione Diſputationes permittat. Sed bellum inter Cęſarem & Gallię Regem breui quieuit: fœdus initur, in quo
de

de Concilio agitur. Pontifex lætus hoc fædere, nouam conuocationis Bullam adornat, & litteras hac de re ad Principes mittit. Quapropter Cæſar per Epiſtolas de Concilio celebrando ſuos Subditos monet: iubens vt & Doctores Louanienſes Dogmata colligant in Concilio proponenda, ſicut & Galliæ Rex Pariſienſibus indixit. Pontifex nihil diligentiæ prætermittens, vt Chriſtiani Principes ad Concilium ſuos Oratores mittant, monuit Cæſarem, vt nihil amplius concederet Proteſtantibus, ſe aduersùs eos, & ſpiritualia & temporalia arma collaturum.

Primi omnium à Pontifice mittuntur ad Concilium tres Cardinales Legati: Ioannes Maria à Monte Epiſcopus Præneſtinus, Marcellus Ceruinus Presbyter, & Reginaldus Polus Diaconus: Viri animo, ingenio, fide, & modeſtia inſignes. Dubitans deinde Pontifex, ne in Conuentu Vvormatiæ, aliquod Concilio præiudicium fiat, ſpecie Legationis, mittit ad Cæſarem Cardinalem Farneſium, qui prius Vvormatia tranſiens, Catholicos ibi firmaret, deinde ad Cæſarem pergeret. Miſit & Groſſenſem Epiſcopum ad Ferdinandum Regem, vt eum ad Vvormatiæ Conuentum ſequeretur; etenim abſente Cæſare Conuentus celebrandus fore dicebatur. Poſtea Pontifex ad Concilium ſe conuertens, de ſuorum Legatorum iure & facultate cogitauit; miſerat enim

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

enim eos tantùm cum Legationis Bulla, ſed de eorum facultate, & inſtructione ad aliud tempus rem diſtulerat. Fuit facultatis Bulla ſatis plenaria & vniuerſalis: deinde per aliam dedit poteſtatem prorogandi, terminandi, & transferendi Concilium.

1545 Acceſſerunt Cardinalis à Monte, & Cardinalis Ceruinus Tridentum die 13 Menſis Martij Anno Salutis 1545. à Cardinale Tridentino honorificè excepti. Primi verò omnium ex Epiſcopis adfuerunt Concilio, Thomas Campegius Feltrienſis, Thomas à S. Felice Cauenſis, & Cornelius Muſſus Bitontinus Epiſcopi. Acceſſit deinde Don Didacus Mendoza Cæſareus Orator, qui etiam apud Venetos eius nomine pari munere fungebatur, eumque ſecutus eſt Ferdinandi Regis Orator. Sed iam Menſe Martio exſpirante, tempore ad inchoationem præfixo, Legati quamuis Patres pauciſſimi numero erant, aliquid ex Pontifice & Vvormatiæ Conuentus exitu exſpectandum decreuerunt. Quæ Vvormatiæ in Conuentu acta ſunt, neque Pontifici, & Concilio, neque ipſis Hæreticis placuerunt, cùm Cæſar Mediator inter illos poni videretur. Nam ſicut Pontifici videbatur indignum, quod ſibi Cæſar arrogabat in cauſa Concilij, ita Hæretici fraudem à Cæſare timebant, & Concilio à Pontifice indicto, penitus aduerſabantur.

Porrò mandatum à Pontifice Legati acce-

acceperunt, vt quandocunque audirent in Conuentu Vvormatiæ de Religione agi ſtatim Concilium aperirent. Legati, quod cognoſcerent ex Vvormatiæ Actis, ad id ſe non teneri, imò ex pauciſſimo Epiſcoporum numero impediri: verentes tamen, ne Ferdinandus pro Contributione aduersùs Turcas obtinenda, Proteſtantibus fauens, alium Conuentum, vbi de Religione ageretur, iam antea promiſſum ſtatueret: excuſatione adhibita, quod ex Tridentinorum Patrum negligentia in Concilio aperiendo hoc euenerit: rem omnem cum ſuis circumſtantijs Pontificem docuerunt. Præterea Tridentinus Cardinalis & Epiſcopus & Princeps illius Ciuitatis, poſtulauit à Pontifice aliquem peditum numerum pro cuſtodienda Ciuitate, non ſatis tuta inter aduenarum, & præcipuè proteſtantium turbas; ſibique ad id ſumptus deeſſe cauſatus eſt.

Pontifex maturè rebus expenſis, reſpondit Concilium aperiendum ad diem Feſtum Sanctæ Crucis; ad Cardinalem autem Tridentinum reſcripſit armatorum præſentiam Concilij libertatem ſuſpectam reddere: Concilium ac Ciuitatem Tridentinam ſibi curæ eſſe, ſeque eorum incolumitati conſulturum. Idem attulit Cardinalis Farneſius illac tranſiens, & per Vvormatiam ad Cæſarem pergens. Cum quo Legati, conſultatione inita, ſtatuerunt interim Concilij inchoationem euulgare, abſque præfixi

dieí

diei determinatione. Cæterum omnia ad Cæſaris mentem fiebant ob plurimas beneuolentiæ voces, quæ ex illo ferebantur.

Interim Prorex Neapolitanus indixit illius Regni Epiſcopis, vt quatuor tantùm ex his ab ipſo eligendi, ad Concilium pergerent, qui cæterorum partes ſuſtinerent. Id ſatis moleſtè tulerunt Epiſcopi Concilium adire cupientes, & Pontifici obtemperare, vt iureiurando promiſerant. Quare Pontifex edita Bulla ſub grauiſſimis pænis hoc prohibuit, & Legatos monuit, vt tales Epiſcoporum Procuratores non admittantur. Die 3. Maij, vt ſperabatur, non potuit inchoari Concilium, ſed tantùm Congregatio habita eſt, in qua actum de his, quæ ad ordinem & Concilij Cerimonias ſpectant. De Inchoatione verò exſpectandum Farneſij reſponſum. Acceſſerunt eadem die quàm plurimi Epiſcopi, & Cardinalis Polus tertius Legatus.

Die 16. Maij Cæſar, & Farneſius Vvormatiæ conueniunt. Hic Concilij inchoationem proponit, cui, ſi Proteſtantes obtemperare nollent, armis coercendos, qua in re Pontificem Cæſari adiumento fore promiſit. Doluit de Neapolitani Proregis decreto, de Epiſcopis non mittendis, & de alio Conuentu Religionis cauſa indicto maximè inſtante Concilio. Cæſar de Concilio aperiendo ſatis incerta, & quaſi per ambages, reſpondit; de

Pro-

Proregis decreto dixit, hoc factum ſe inſcio, illum hac de re percontaturum; de Conuentu nihil. Cæterum licet de bello occultè admodum actum ſit. Proteſtantes tamen varijs argumentis cognouerunt, aduersùs eos arma parari.

Augebatur interim Epiſcoporum numerus, & tamen omnia tabeſcebant otio; & data eſt occaſio dubitandi. Nam Cæſareus Orator ad ſuum munus Venetias redierat: incertum an ſponte, an Cæſaris juſſu? curatum eſt interim, vt Proteſtantes ad Concilium irent, ſaltem ad dicendum cauſam, quare à Concilio exempti eſſe deberent. Proteſtantes verò Concilium reſpuebant, eorum cauſam à Leone X. iudicatam iam fuiſſe dicebant, Epiſcopos idem ſemper iudicaturos. Se Concilium velle, ſed tale, vt in eo, vel & ipſi ſententiam ferrent, vel vt ex vna parte eſſet Pontifex, cum ſuis: ex altera ipſi diſputantes inuicem: Iudices verò eſſent Cæſar, & alij Principes, qui iuxta Sacras literas iudicarent, vt alibi eſt dictum.

Quam de non accipiendo Concilio deliberationem, Proteſtantes Vvormatia diſcedentes declarauerunt libello publicè edito. Statuitur ergo Ratisbonæ Conuentus, atque in eo Colloquium de Religione. Quod acerbè Romæ ac Tridenti à Patribus eſt auditum: qui otiosè manentes, & ſe neglectos putantes, atque hoſpitij incommoda moleſtè ferentes, vel fictis, vel veris de cauſis, nonnulli abſque

Legatorum licentia, magna ex parte diſceſſerunt. Sed apud Cæſarem ſuſpenſa omnia erant, qui & à Proteſtantibus pecuniam, & à Pontifice auxilia obtinere ſperabat: vnde & Proteſtantibus Colloquia concedebat, & propter deſideratum Concilij exitum Pontifici annuebat. Pontifex verò diuerſimodè angebatur, & libenter ab incepto deſtitiſſet, ſi abſque ſcandalo hoc fieri concederetur; etenim apertè nouerat Concilium hoc pro Germanis conuocatum, nihil Proteſtantibus omninò profuturum.

Tandem Pontifex, ne Concilium Tridenti nec apertum nec clauſum inutiliter videretur; quia tamen dictis de cauſis Cæſari mortem gerere cupiebat, miſſo ad eum Caſettano Epiſcopo, poſtulauit, vt tandem ſuam patefaceret mentem: an aperiendum, an ſuſpendendum, an transferendum Concilium eſſet? Sed Cæſar, qui ſibi ipſi non conſtabat, inſtante non ſemel Epiſcopo, reſpondit, *Concilium in menſe Octobris aperiendum, vt ibi non de Dogmatibus, ſed de Reformatione agatur*. Reſponſum hoc, licet multas ob cauſas diſpliceret Pontifici, ille tamen reſcripſit Cæſari, ſe Concilium aperiendum mandaturum, in quo Patres ſuo iure vterentur. His vniuerſalibus verbis eſt vſus Pontifex, vt ſi Patres in Concilio de rebus Fidei agerent, Cæſari indignanti reſponderet: Patres aliorum Conciliorum vſum ſecutos, quem coarctare con-

conſuetum non ſit.

Verùm Tridentinos Patres de Concilij initio gaudentes improuiſus dolor inuaſit; miſſis enim Epiſtolis, Galliæ Rex ſuæ gentis Epiſcopis indixit reditum. Rei nouitate Patres incerti, tandem Legatis agentibus obtinuerunt, vt Rhemenſis Epiſcopus tantùm ad Regem rediret, vt illius mentem percontaretur. Suſpicio enim erat, Regem ſuis Epiſcopis indixiſſe reditum, quia audiuerat eos otioſos, ac neglectos Tridenti morari. Inſtante apertionis die Legati ſcripſerunt ad Pontificem, vt pro Sedis Apoſtolicæ decore aliam Bullam mitteret de Concilio aperiendo: quæ ſtatim à Pontifice miſſa eſt, & Tridenti in Congregatione lecta. Die igitur 13. Octobris, in quo die Romæ Pontifex Iubilæum euulgauit, vt pro tam graui cauſa Deo preces funderentur, Tridenti Concilium apertum eſt, cuius apertionis ordo talis fuit.

Primò, Tridenti omnes ieiunauerunt, & Pœnitentiæ, & SS. Euchariſtiæ Sacramentis firmati diuinam pro Concilio miſericordiam implorauerunt. Facta eſt manè ſolemnis Proceſſio à Templo SS. Trinitatis ad Cathedralem Eccleſiam præcedentibus Clero, Theologis, Epiſcopis, &c. poſtea Legatis Apoſtolicis, omnibus recto ordine diſpoſitis, & proprijs inſignibus, atque Infulis ornatis: comitantibus præterea illos tum pietatis, tum honoris cauſa Ciuium, atque aduenarum

numeroſa multitudine. Vbi ad Eccleſiam ventum eſt, Cardinalis à Monte Legatus, Miſſam celebrauit, & Epiſcopus Bitontinus Concionem habuit; lecta deinde eſt Legatorum admonitio, quæ in tomis Conciliorum habetur. Poſtea indictionis & deſignationis Legatorum, & tandem de aperiendo Concilio Bullæ ſunt etiam lectæ.

Qua lectione abſoluta Alphonſus Zirolla Cæſarei Oratoris abſentis Secretarius, Cæſaris literas, quas ipſe Orator attulerat, & Legatis iam præſentatas, denuò induxit & inſtitit, vt Cæſari reſcribatur: Oratorem Dominum ſuum excuſando, quod ibi ob valetudinem adeſſe non poſſit. Reſponderunt Legati excuſationem accipiendo: literas ipſas denuò inſpecturos, vt pro Cæſaris Maieſtate matura reſponſio fiat. Poſt hæc omnes genuflexi voce ſubmiſſa orant. Deinde Antiphonas & Litanias Cardinale à Monte incipiente, & reliquis reſpondentibus, recitant. *Matth. 18.* Diaconus poſtea legit Euangelium, *Si peccauerit in te frater tuus, &c.* & dicto Hymno, *Veni Creator Spiritus*, omnibus proprijs in locis ſedentibus, Cardinalis à Monte Decretum proponit dicens: *Placet ne vobis, &c* Reſpondent, *Placet*. *Seſſ. 1.* Hercules Seruallus Concilij Procurator, iuſſit tabellionem id ponere in Actis. Poſtremò cantatur, Te DEVM laudamus. His abſolutis Patres Epiſcoporum inſignibus depoſitis, priuata

ve-

veſte,& præuia Cruce, Legatos ad ſua deduxerunt. Similis fuit ordo in alijs ſeſſionibus, ſolemni illa proceſſione excepta.

Pontifex Nuncio accepto de Concilij inchoatione, & alijs, de quibus Legati Sedem Apoſtolicam conſulebant, Congregationem inſtituit ex Cardinalibus, alijſque doctiſſimis Viris, ex quorum conſultatione in poſterum monuit Legatos de rebus agendis.

Die 5. Menſis Ianuarij in Congregatione Tridenti habita exempti ſunt à decimis Epiſcopi in Concilio commorantes, & hoc per Apoſtolicas literas. Sed quia alij & alia petebant, omnia ad Pontificem ſunt delata. Conſultatum eſt de modo procedendi in Concilio, & expedire viſum eſt onera inter ſe diuidere, vt quiſque in Congregatione referat. Dubitatum eſt de inſcriptione apponenda in Decretis; nonnulli enim volebant, vt opponerentur illa, quæ habentur in Concilijs Conſtantienſi & Baſilenſi, in quibus dicitur, Concilium vniuerſalem Eccleſiam repræſentare. Verùm huic ſententiæ quàm plurimi Patres cum Legatis ſe oppoſuerunt. Ioannes Salazar, Hiſpanus Lancianenſis Epiſcopus, antiquiſſima Concilia imitanda eſſe dicebat, in quibus nuda Decreta apponuntur. Re autem diligenter conſiderata: quoniam Concilium hoc contra huius temporis Hæreticos erat, qui præcipuè Apoſtolicæ Sedis

aduerſabantur authoritati, viſum eſt opponere in Decretis, *eiuſdem Apoſtolicæ Sedis Legatorum præſidentiam*, & hoc ad confundendam & reprimendam Hæreticorum perfidiam. Quia verò in Decretis poſitum erat, vt rogaretur DEVS *pro Pontifice, & pro Imperatore, & alijs Regibus, ac Principibus Chriſtianis*, Galliæ Patres volebant, vt in particulari poneretur pro *Galliæ Rege*, ſed ad tollendam inuidiam, nihil vltrà eſt factum.

Seſſio 2. Die ſeptimo Ianuarij Seſſio celebrata eſt ſine Proceſſione, ſed tantùm Patres vulgari habitu, præuia Cruce deduxerunt Legatos de propria domo ad Eccleſiam, comitante eos, & Seſſionis locum tuente trecentorum armatorum cohorte: qui eorum præſidio, & cultu ex Tridentinis agris collecti fuerant. In Seſſione hac interfuerunt præter Legatos & Cardinalem Tridentinum 28. Epiſcopi, tres Abbates Caſſinenſes, & quatuor Generales Ordinum. Inter hos celebris fuit Olaus Magnus Vpſalenſis Archiepiſcopus in Gothia. Sedit cum Oratoribus Procurator Cardinalis Auguſtenſis, inde in eodem ordine decem nobiles Cardinalis Tridentini. Adfuerunt viginti Theologi adſtantes. Miſſam cantauit Ioannes Fonſeca Caſtronouienſis Archiepiſcopus; concionem habuit Coriolanus Martianus S. Marci Epiſcopus. Qua abſoluta Patres Pontificalibus ornati perſecuti ſunt reliqua, vt in prima Seſſione. Poſthæc

celebrans aſcendens ſuggeſtum, ſedentibus Epiſcopis legit Bullam de non admittendis ad vota ferenda aliorum Epiſcoporum Procuratoribus. Deinde lectum eſt decretum de modo viuendi in Concilio: ad quod reſponſum eſt per verbum *Placet*, ab omnibus præter Gallis, qui voluiſſent apponi verba illa, *Vniuerſalem Eccleſiam, &c.*

Die 13. Ianuarij in Congregatione diſputatum eſt de rerum agendarum ordine; & quidem qui cum Cęſare ſentiebant, voluiſſent vt primò ageretur de Reformatione, deinde de Dogmatibus; ſed tandem determinatum eſt, vt in qualibet Seſſione de vtroque ageretur. Hoc poſito conſideratum eſt, à quibus rebus incipiendum. Propoſitum fuit, vt initium fieret ab Hæreſi Lutherana, & ſignanter à Confeſſione Auguſtana. Et circa hoc diſputatum fuit, an etiam ſint determinanda ea, quæ in dicta Confeſſione habentur, in quibus Catholici cum recentibus Hæreticis conueniunt, & ſolum in modo loquendi differunt? Hæc præcipuè erant de Sanctiſſimæ Trinitatis, & Incarnationis Myſterijs: quibus Hæreticorum loquendi formulis aſſentiri periculoſum erat, ſed eas reprobare alijs vocibus vtendo, videbatur inutile. Cardinalis Polus, quem omnes ſecuti ſunt, pro his incommodis vitandis, dixit *in futura Seſſione ponendum Symbolum Nicænum, in quo hæc duo Myſteria rectè & modo in Eccle-*

ſia ſemper recepto explicantur ; vt ſi qua eſt circa hoc in *verbis Hæreticorum à Catholica veritate diuerſitas, antiquiſſima Synodi authoritate damnetur*.

Seſſio 3 Die igitur quarto Februarij celebrata eſt Seſſio 3. Miſſam cantauit Petrus Tagliauia Archiepiſcopus Panormitanus, concionem habuit Ambroſius Catherinus Ordinis Prædicatorum, Decretum legit Archiepiſcopus Turrianus. Ad verbum *Places ne*, reſponſum eſt affirmatiuè, exceptis aliquibus, quò ad leuiora.

Lutheri mors Hoc tempore Lutherus moritur, cum iam ad multos ſuæ nationis Principes pertranſiſſet Hæreſis. Ratisbonæ Colloquium de Religione proponitur; ſed timentibus Catholicis Hæreticorum fraudes, ſub initium euanuit. Et Cæſar Ratisbonam veniens dolet de Colloquij diſſolutione; ſed iam omnia ad arma tendebant. Poſt celebratam Seſſionem Legati acceſſerunt ad proponendum de Scripturis Canonicis, & circa hoc ex Lutheri ſcriptis quatuor eruerunt errores. I. aduersùs Traditiones. II. aduersùs aliquos libros ex veteri & nouo Teſtamento. III. aduersùs Verſiones conſuetas in Eccleſia. IIII. aduersùs Gloſſas.

Hæc omnia tradita ſunt Theologis perpendenda, quibus etiam commiſſum eſt, vt videant de abuſibus circa verba Sacræ Scripturæ. In quatuor ſequentibus Congregationibus, diſputatum eſt circa duos primos Articulos, & quidem

circa I. Satis longa oratione dictum eſt pro Traditionibus, atque probatum eſt, *Chriſtianam Religionem partim ex Sacra Scriptura, partim ex Traditionibus pendere. Imò & ipſam Sacram Scripturam ex ſola Traditione haberi*. Ita concluſum eſt omnium conſenſu, quamuis duo ex Theologis quandam diſtinctionem adiungerent, qui cum ſtomacho ab omnibus auditi ſunt. Circa II. dictum eſt, *illos libros, vt Canonicos accipiendos, qui ab alijs Concilijs recipiuntur, & quibus Romana Eccleſia vtitur*. Tres tamen fuerunt loquendi modi. Tertius hic, vt verus & certus recipitur.

In alijs ſequentibus diſputatum eſt circa III. & IV. & determinatum eſt, quod Eccleſiæ authoritas, & ratio ipſa docebat; adiuncta ſunt & alia de interpretatione, & abuſu Scripturæ? Acceſſit hoc tempore ad Concilium D. Franciſcus Toletus Cæſareus Orator, & D. Didaci Mendoza Collega. Euenit etiam Petri Pauli Vergerij Iuſtinopolitani Epiſcopi caſus, de quo ſupra dictum eſt. Hic ſuſpectus de Hæreſi, & ſuæ plebi inuiſus Concilium adijt, vbi non recipitur, niſi facta prius relatione ad Pontificem. Ipſe verò aſſerta ſpe quietis, & pacis cum plebe ſua, Venetias reuerſus eſt; ibi ab Apoſtolico Nuncio factus reus, vel indignatione, vel rerum conſcientia motus fugiens Italiam ac Fidem Catholicam ſimul deſeruit. Rebus igitur vt ſupra be-

Seſſio 4 ne determinatis, die octauo Aprilis celebrata eſt Seſſio quarta, cantante Miſſam Archiepiſcopo Turriano in Sardinia, & concionante Generali Ordinis Seruorum, à quo lectum eſt Decretum.

Celebrata Seſſione, quoniam ad Dogmata tranſeundum erat, Pontifex monuit Legatos, vt in Concilio nihil ſtatuerent, quod eſt controuerſum inter Catholicos. Pro ſequenti Seſſione Hiſpani Patres inſtiterunt, vt ageretur de Reformatione, ſignanter quoad Concionatores, & Lectores; occaſione oblata quod in præcedenti Seſſione actum ſit de his, quæ pertinent ad Sacram Scripturam. Hoc ſicut Cæſaris voluntate fiebat, ita vrgente Cæſaris Oratore alios Cæſari adhærentes Epiſcopos inuaſit. De hoc non ſemel ſcriptum eſt ad Pontificem, à quo reſponſum eſt: vt vltra procederetur ad Dogmata, habito tamen reſpectu, vt ſimul de Reformat. ageretur; vt ſtatutum iam fuerat.

Legati interim pro rerum grauitate in varias Congregationes onera diuiſerunt. Pro Dogmatibus inſtituta eſt Congregatio pro Theologorum Reformatione; adiuncti ſunt Canoniſtæ, qui omnes ſuas ſententias ferrent in ſcriptis. Hæc Congregatio fiebat coram Legatis, in qua tamen poterant accedere Epiſcopi non quidem ad vota ferenda, ſed ad audiendum. Hæ ſententiæ traditæ in ſcriptis ad Epiſcoporum Congregationem tranſibant, qui Doctrinam

redu-

reducentes ad capita, ad aliam Congregationem mittebant, in qua quidquid determinatum fuerat, in Seſſione euulgandum ſeruabatur. Pro tollendis abuſibus quo ad Concionatores, & Lectores ſumma fuit difficultas,& diſputatio, præcipuè propter Priuilegia Regularium: *opponentibus Epiſcopis, quod per Priuilegia Regularium ſublatum illis fuerit ius, quod ſemper ab initio Eccleſiæ habuerunt,* Contrà verò Ordinum Generales aſſerebant, *creſcente Eccleſia creſcere etiam laborum pondus: unde neceſſe fuerat, vt Regulares mitterentur in ſubſidium Epiſcopis, qui alijs curis intenti, concionandi, & legendi munus obire non poterant.* Scriptum eſt ad Pontificem, à quo reſponſum eſt, *vt cum vtriſque mitius ageretur.*

His abſolutis ad Dogmata ventum eſt, quamuis magna cum difficultate. Etenim denuo Hiſpaniæ Epiſcopi, duce Petro Paceco Gienenſi Epiſcopo, qui non multò anteà Cardinalatus Infulas acceperat, inſtiterunt, ſed fruſtrà, vt de Reformatione tantùm ageretur. Fuerunt igitur quidam Articuli de peccato originali Theologis ad perpendendum propoſiti, pro quorum reſolutione Theologi in varijs Congregationibus referentes ſtatuerunt, Adæ peccatum *ſimpliciter loquendo fuiſſe inobedientiam, quamuis in particulari deſcendentes, alij dixerunt Superbiam fuiſſe, alij Gulam, alij Infidelitatem;* *Peccatū originale.*

nam Mors, Concupiſcentia, diuina indi-gnatio, & ſimilia non ſunt peccata, ſed pœna peccati: Et ſatis circa hoc diſputatum eſt inter Thomiſtas, & Scotiſtas.

Controuerſum deinde eſt: quomodo Adæ peccatum transfuſum fuerit in poſterso, & tandem ſecundum Scholaſticorum ſententiam reſponſum eſt, fieri ex natura corrupta, ideſt ex carne, quæ etiam afficit animam, quæ eſt forma Corporis. Sicut vas malè olens afficit etiam liquorem, qui illi infunditur. Et quidem Theologi, licet in his explicandis viderentur diſcordes, attamen in damnandis Hæreticorum erroribus, concordes fuerunt.

Primò igitur damnatus fuit error dicentium: *Peccatum Adæ non fuiſſe transfuſum in poſteros, niſi quo ad pœnas, & in Corpus tantum; ſicut in Concilio Palæſtino contra Pelagium definitum fuerat.*

II. Damnati ſunt dicentes, *peccatum Adæ tranſiſſe in poſteros non propagatione, ſed imitatione tantùm.*

III. Circa illam Hæreticorum propoſitionem, *originale peccatum eſse inſcitiam, contemptum Dei, eſse timorem ſine amore diuino cum concupiſcentia, & ſimilibus malis deſiderijs*, hoc etiam abſolutè damnatum fuit, quia hæc non poſſunt cadere in pueros ante vſum rationis, neque ſemper in adultos. Quod addebatur, *peccatum originale eſse Cor-*

ru-

ruptionem voluntatis in anima, & corpore, dictum eſt, ſi nomine corruptionis intelligitur priuatio rectitudinis, eſſe hoc tolerabile, contrà verò, ſi intelligatur aliquid poſitiuum.

IV. Aduersùs dicentes in *Infantibus ex natura corrupta eſse inclinationem ad malum, qua accedente vſu rationis efficit auerſionem à diuinis, & propenſionem ad terreſtria, & hoc eſſe peccatum originale*, dictum eſt, *hoc eſse falſum, quia hoc non eſt peccatum, ſed pœna peccati.*

V. Damnata fuit propoſitio dicentium, *Infantes ex baptizatis parentibus natos, etiamſi in remiſſionem peccatorum baptizentur, nullum habuiſſe peccatum originale.*

VI. Similiter damnati ſunt dicentes, *peccatum originale per Baptiſmum, tantùm radi, non amputari, aut in hac vita ſolum imminui, & in æterna vita totaliter tolli.*

VII. Damnati etiam ſunt aſſerentes, *hoc quod remanet de peccato originali poſt Baptiſmum, impedimentum moliri homini, quoad ingreſſum in cælum.*

VIII. Etiam damnati ſunt dicentes *Concupiſcentiam, quæ fomes dicitur, & poſt peccatum remanet, eſſe peccatum.*

Facta relatione hac per Theologos, deputati ſunt Patres in Theologia verſati, qui decreta conderent; remanſit tamen dubium poſita hac Doctrina, quid dicen-

de diuina gratia, quæ medicina eſt aduerſus peccata. Epiſcopi, qui Cæſaris partes ſectabantur, dixerunt, *rem eſſe grauem, nec tam citò determinandam, exſpectandum exitum legationis Cardinalis Tridentini ad Pontificem, interim de Reformatione agendum*. Cæteri verò inſtabant, *vt æqua lance ſicut decretum fuerat, ſimul de Dogmatibus, & de Reformatione ageretur*. Addentes, *Tridentini Cardinalis Legationem, nihil ad eos pertinere, quibus Eccleſiaſtica res, non principum arcana inueſtiganda proponebantur*. Legati inter eos ferè medij, ſtatuerunt, *agendum quidem de Reformatione; interim tamen nihil obſtare, quin Dogmata quædam de Iuſtificatione, & Gratia, Theologis perpendenda tradantur*.

Pro Reformatione propoſitum fuit, de Epiſcoporum, aliorumque Curatorum reſidentia. Et quidem Cardinalis à Monte, graui oratione Epiſcoporum reſidentiam commendauit, commemorans, *bona, quæ ex Epiſcopi Reſidentia oriuntur, & mala, quæ ex eius abſentia contingunt*. Eius Sententia probata fuit à multis per ordinem loquentibus, donec ventum eſt ad Iacobum Corteſium Vaſionenſem Epiſcopum. Hic ſatis libera oratione laudauit quidem Epiſcoporum Reſidentiam, vt vtilem & neceſſariam, ſed queſtus eſt, *Reſidentiam hanc impediri exemptorum Priuilegijs, qui Epiſcopalia*

munia

munia exercentes, & Episcopi authoritatem contemnentes, inducunt in tale diſcrimen Episcopos, vt ſatius illis videatur commiſſos ſibi greges exemptis relinquere, quàm cum eis ſectari contentiones, & lites. Ex eorum exemptorum in concionando libertate, Lutheri Hæreſes aliorumque eſſe ortas. Concludit *Reſidentiam quidem reſtituendam, ſed cum reſtitutione Epiſcopalis Dignitatis.* Hanc ſententiam ſecuti ſunt omnes, qui poſteà locuti ſunt; quare Legati omnium conſenſu ſtatuerunt *vt quiſquis excogitet, & liberè referat, quidquid pro commodiori Epiſcoporum Reſidentia faceret.*

Viſum poſtea eſt de Dogmatibus, & quidem circa hoc aliqui voluiſſent, vt ex his, quæ ad diuinam Gratiam ſpectant tantùm quædam vniuerſalia, & præcipua examinentur, & ſtatuantur: atque ex eorum determinatione reliqua etiam determinata intelligantur. Conſultius tamen viſum eſt, omnes Hæreticorum aſſertiones ſingillatim examinare, & iuxta propriam cuiuſque qualitatem ſententiam ferre. Fuerunt igitur viginti quinque Lutheri aſſertiones traditæ ad examinandum, & quadraginta quinque Theologis diſtributæ, inter quos anteſignani fuerunt Ambroſius Catherinus, & Dominicus Soto, ambo ex Dominicana Familia, ſed ſatis inter ſe aduerſi.

Dum hæc Tridenti aguntur, Cæſar inito fœdere cum Pontifice, aduerſus Sa-

Saxonem, & Landgrauium arma conuertit, qui ex Proteſtantibus maximè omnium eius authoritatem ſpernebant. Cæſar verò timens, ne in tanto armorum tumultu Concilium diſſoluatur, per literas, & per ſuum Oratorem Pontificem docuit, *ſe pro Concilij ſecuritate ſumma diligentia curaturum*. Pontifex autem, vt Cæſari morem gereret, ſcripſit ad Legatos, ne ad Seſſionem celebrandam accederent, niſi poſt eius hac de re literas, neque vnquam de Concilio diſſoluendo ageretur. His literis acceptis Legati, quoniam iam ſatis de Iuſtificatione, & Gratia diſputatum fuerat, propoſuerunt Theologis interim examinandos Articulos ſex, *de Libero hominis* arbitrio, quibus poſteà additi ſunt alij octo *de Prædeſtinatione*.

De examinatis verò definitiones, ſeu Canones per Epiſcopos condebantur. Qua in re, vt Canones iſti clariores euaderent, ac ſimpliciori ſtylo formarentur, ex Concilio Iacobi Coccei Corcyrenſis Epiſcopi, prius poſita fuit Doctrina de rebus determinandis, longa oratione explicata per varia capita, & deinde ex illa facti ſunt Canones ſub breui, & ſimplici forma; vt hoc modo Canones per propoſitam Doctrinam explicarentur ſublatis limitationibus, aut clauſulis, quæ non ſine aliqua perturbatione pro illorum explicatione opponendæ eſſent. Qui ordo ſeruatus ferè in omnibus alijs De-

cretis de rebus Fidei. In his autem definitionibus condendis ſatis enituit Cardinalis Ceruini diligentia, ac pietas. Facta fuerunt præterea Decreta aliqua pro Epiſcoporum, ac Parochorum Reſidentia,
1547 & Epiſcoporum authoritate ſuper exemptos.

Sed iam deuictis hoſtibus à Cæſare, & in deditionem acceptis, cum omnia quieſcerent, Pontifex reſcripſit ad Legatos, vt de iam determinatis Seſſio celebraretur. Quare die quarto Ianuarij 1547. in
Seſſio 6 Congregatione indicta eſt Seſſio ſexta ad diem 13. eiuſdem menſis; in ea Miſſam cantauit Archiepiſcopus Spalatrenſis, & Concionem habuit Thomas Stella Epiſcopus Salpienſis. Pro Seſſione futura propoſitum fuit agendum *de Sacramentis in genere*, atque etiam *de Baptiſmo, & Confirmatione*. Et quidem pro tollendis contentionibus inter Theologos, diſtributi ſunt per ſingulos eorum quidam Articuli in ſcriptis, vt in eodem folio eorum cenſuram apponerent. Articuli verò eruti ex Hæreticorum libris fuerunt *de Sacramentis in genere* 14. *de Baptiſmo* 17. & *de Confirmatione quatuor*. Pro Reformatione etiam viſum eſt de Epiſcoporum quiete, & commodiori Reſidentia.

Seſſio 7 Omnibus autem his ritè conſideratis, atque perpenſis formata fuerunt Decreta, euulgata die 3. Martij in Seſſione, quæ fuit in Ordine ſeptima; in qua Miſſam can-

cantauit Iacobus Coccæius Epiſcopus Corcyrenſis, & concionatus eſt Hieronymus Diui Marci Epiſcopus. Poſt hæc ex aeris intemperie, & peſtilentiali morbo viſum eſt Patribus Concilium transferre Bononiam; facta igitur Medicorum conſultatione, & omnibus ad id neceſſarijs conditum eſt Decretum de Translatione. Lectum in Seſſione octaua die 13. Menſis Martij. Cui Decreto omnes reſponderunt, Placet, præter 17. Epiſcopos cum Cardinale Paceco. Quo facto Patres cum Legatis, præuia Cruce perrexerunt Bononiam, remanentibus Patribus illis cum Cardinali prædicto in Tridentina Vrbe ad nutum Cæſaris. Et licèt per literas à Legatis ad Concilium inuitarentur, Galeatio Floremonte Aquilano Epiſcopo excepto, Bononiam accedere, vel Tridento diſcedere noluerunt. Bononiæ per Concilium ob multorum Theologorum aſſenſum nihil determinatum, ſed tantùm de prorogatione Seſſiones aliquæ ſunt celebratæ. *Seſſio 8*

Sed Cæſar, qui fruſtra interim laborabat, vt Proteſtantes Concilio ſe ſubmitterent, & incommodam ad ſua vota iudicabat hanc Concilij ad Bononiam translationem, Tridentinum Cardinalem ad Pontificem mittit, vt cum eo agat de reſtituendo Concilio apud Tridentum. Proteſtantes enim Cæſaris victoris arma timentes, tandem quamuis fictè, & ambiguè, ſe Concilio obtemperaturos dicebant.

bant. Pontifex Cardinali Tridentino reſpondit *de Reſtitutione hac in Conſiſtorio agendum cum Cardinalibus*. Quare, poſt aliquot dies idem Cardinalis Tridentinus in Conſiſtorio tria propoſuiſſe fertur, Primum, *de Concilio reſtituendo Tridentum*. Secundum, *vt Pontifex vnum, vel plures Legatos cum plenitudine poteſtatis ad Caſarem mittat, quò quies aliqua in Germania ſtatuatur vſque ad abſolutionem Concilij*. Tertium, *vt Pontifex quaſtionem determinet, an ſi caſus tulerit, vt manente Concilio vacaret Apoſtolica Sedes, ad Cardinales potius, an ad Concilium pertineret noui Pontificis electio?* hoc vltimum propoſuiſſe dicitur, vt Pontifex de ſua decrepita admoneretur ætate. Pontifex maturo Conſilio ſe reſponſurum dixit. Quare Cardinals Tridentinus relicto apud Pontificem D. Didaco Mendoza, ipſe Auguſtam ad Cæſarem reuerſus eſt.

Sed Mendoza poſt aliquot dies in publico Conſiſtorio, in quo omnibus intereſſe licebat, Pontificem allocutus eſt idem petendo: addens, *ſi Pontifex in Concilio reſtituendo moram, aut excuſationem interponeret, ſe etiam proteſtationem interpoſiturum de illegitimo Concilio apud Bononiam*. Reſpondit Pontifex, *ſe prius velle à Patribus Bononiæ commorantibus reſponſum accipere, ac iura perpendere, & rem omnem cum alijs Regibus, & Principibus Chriſtianis*

communicare.

Aderat ibi nouus Cardinalis ex Guiſiana Familia ſummæ nobilitatis apud Gallos, pro cuius Cardinalitijs infulis conferendis publicus ille Cardinalium Conuentus fuerat inſtitutus. Hic auditis Mendozæ verbis, Pontificiſque reſponſo (dubium eſt, an oblata, an meditata occaſione?) ſatis ingenuè atque audacter de ſui Regis Henrici (qui paulò ante mortuó Franciſco patre in Regno ſucceſſerat) animo, & integra in Pontificem fide locutus eſt, atque illi omnes eius vires pollicitus, vt Apoſtolica Sedes cuius authoritatem eo tempore homines impij opprimere, & euertere nitebantur, in ſuo robore, & firmitate permaneat.

De omnibus his Pontifex monuit Cardinalem à Monte, indicens illi, vt habita cum Patribus conſultatione reſpondeat, quid ſentiat de reuertendo Tridentum? Cardinalis conuocatis Patribus rem omnem exponit, atque omnium conſenſu Concilij nomine reſponſum Pontifici eſt redditum: *ſe cum decore Tridentum redire non poſſe; eo quod nonnulli ex Epiſcopis ſpernentes eius de Translatione Decretum, communi omnium ſcandalo remanſerint Tridenti, quaſi ipſi Concilium facere voluiſſent. Patres ergo illi prius Bonoviam veniant, ac ſe Concilio congregent; et deinde agendum de repetendo Tridentum.* Addebatur præterea, *quod cum pro Germanis ſit Concilium*

hoc

hoc inſtitutum, par eſſe, vt gens iſta Concilij Decretis factis, et faciendis ſe ſubmittat: periculum fore, ne ſi Concilium hiſce de cauſis reuertatur Tridentum, contentioſum, et populare fiat, et iuxta proteſtantium voluntatem. Quare diligenter curandum, vt Concilium celebretur iuxta ordinem, et ritum obſeruatum ab Apoſtolorum temporibus, vſque ad hunc diem: vt Patres liberè conuenire, et diſcedere valeant, et iuxta ſuum placitum Concilium, vel transferre, vel abſoluere poſſint.

His literis acceptis Pontifex, & re cum Cardinalibus communicata, Mendozæ ad ſe vocato Concilij ſenſum aperuit; addens, hoc etiam reſpondere Cæſaris, & Ferdinandi petitionibus, ipſi enim reuerſionem hanc pro Nationum commoditate, atque Eccleſiæ libertate faciendam volunt. Mendoza his auditis, licèt iratus, proteſtationem tamen, quam paratam habebat, non propoſuit: aliquibus Cardinalibus hortantibus, vt prius hac de re ſcribatur ad Cæſarem.

Cæſar his literis acceptis Franciſcum Vargam, & Martinum Velaſcum Bononiam mittit, vt ſi qua via poſſet, Concilium Tridentum reduceretur: obtulerunt iſti Patribus ſuæ Legationis literas, quarum inſcriptio erat, *Conuentui Patrum Bononiæ*. Poſt literas traditas Vargas ipſe locutus eſt ad Patres. Verùm ſub ipſius ſermonis initio à Cardinale à Monte

te Legato interpellatus eſt, dicente, quod licèt literæ illæ non ſpectent ad Patres, neque enim hunc eſſe qualemcumque Conuentum, ſed Concilium Generale: ſe tamen conſentire, vt ſine præiudicio à Patribus Legati audiantur. Vargas proteſtatione in ſcriptis poſtulata blandis verbis Patres ad Cæſaris voluntatem pellicere eſt orſus. Verùm indignatus Cardinalis à Monte eius denuò interrupit orationem dicens: *Adſum ego iſtius Sacroſancti Concilij Præſes, et Legatus Pauli Papæ Tertij, qui Succeſſor eſt Petri, et Chriſti Domini in terris Vicarius, ſimul cum his Sanctiſſimis Patribus: ad proſequendum pro DEI Gloria Concilium Bononiam translatum, ſimulque Cæſarem rogamus, vt conſilium ſuum mutet.*

Inde Vargas legit Cæſaris proteſtationem de nullitate Concilij, Velaſcus poſtulauit, vt illud proteſtationis ſcriptum poneretur in Concilij actis, ſed Cardinalis à Monte ex Patrum Conſenſu negauit, dicens *ſecularia ſcripta cum Eccleſiaſticis non eſse ponenda, Cæſarem Eccleſiæ Filium, non Magiſtrum, aut Dominum eſſe.* His Romæ auditis, Mendoza Cæſaris Legatus, genuflexus ante Pontificem proteſtationem ſuam legit, de nullitate translationis, & præſentes etiam Cardinales monuit.

In his anguſtijs Pontifex temporum calamitate coactus: pro repellenda iniuria, ad aliud Conſiſtorium vocatum

Men-

Mendozam monuit de *inobedientia eorum, qui tales proteſtationes emittunt, ipſumque vltra Cæſaris voluntatem in proteſtatione dixiſse*; memorans ea, *quæ ipſe pro Concilio, & Religionis ſtatu reſtituendo feciſset. Si quæſtio ſit de Translatione* Concilij, *an legitima fuerit? ſe ſtatuiſse quatuor Cardinales iudices, qui cauſa cognita ſententiam ferant.*

Hac de cauſa Pontifex ad Patres Bononiam ſcripſit, vt Romam ſuos Procuratores mitterent; miſit & literas per modum Breuis ad Cardinalem Pacecum, & ad Patres, qui erant Tridenti, quibus ſuam voluntatem, & omnia, quæ ad id pertinebant ſignificauit. Ipſi verò re cum Cæſare communicata reſcripſerunt Pontifici, ſuas excuſationes addendo, ſimul & rogando, vt pro Religionis vtilitate, Patres cæteros ſimul, & Legatos remitteret Tridentum ad proſequendum Concilium. His literis acceptis auditi fuerunt Bononienſium Patrum Procuratores, ſed quia ſententiæ executio aduerſùs Patres, qui Tridenti morabantur, ob Cæſaris autoritatem fieri non poterat, cauſa indeciſa remanſit.

Interim. Incidit hoc tempore Cæſaris Decretum, quod *Interim* dicitur. Videns enim Cæſar Proteſtantes ſatis longo interuallo à Catholica veritate abijſſe, ita vt impoſſibile crederet de vno extremo ad aliud pertranſire: excogitauit hoc medium inter

inter vtrumque, in quo ſiſterent vſque ad ſolutionem Concilij, quo tempore, fortaſſe bene diſpoſiti, tandem ad Catholicam veritatem redirent. Verùm humana prudentia ſtultitia eſt apud Deum. Decretum hoc, ſiue *Interim* non ſolùm Pontifici, ac toti Eccleſiæ innumeris de cauſis diſplicuit, verùm fuit etiam exoſum, atque inuiſum Proteſtantibus: neque minus Catholici, quàm Hæretici ſimùl aduersùs hoc *Interim* ſcripſerunt. Saxo Elector etiam in captiuitate conſtitutus acceptare illud negauit, & Magdeburgenſes tali contumelia libellum affecerunt, vt Cæſar Ciuitatem obſidione cingere coactus fuerit, quæ per triennium bellici incendij ignem nutriuit, & ſuo tempore in ingentes flammas erupit.

Edidit prætereà Cæſar quandam pro Clero Germanico Reformationis formam, in qua cum multa eſſent, quæ Concilio Baſileenſi fauebant, & Pontificis autoritati opponebantur: Cardinalis ab Auguſta, & alij Germaniæ Eccleſiaſtici hac de re Pontificem edocuerunt, & rogauerunt, vt Legatum aliquem, aut Nuntium ad eos mitteret, qui huic malo mederetur: idem ſcripſit Cæſar. Quarè Pontifex primò Fanenſem Epiſcopum de re tota percontatum miſit, deinde addidit Fauentinum, & Veronenſem Epiſcopos cum aliquibus gratijs, & abſolutionibus, prout temporum conditio poſtulabat.

Tandem Pontifex, & ſenectute, & pu-

blicis, & domeſticis curis afflictus occubuit. Eius loco ipſe Cardinalis à Monte
1549 vniuerſalis Eccleſiæ regimini præficitur,
Iulius ac Iulius Tertius appellatur. Cæſar, qui
III. eo tempore in inferiori Germania morabatur, vt ibi patrimoniales Prouincias in Catholica veritate firmandas curaret, Iulij III. aſſumptione audita Aloyſium de Auila ad gratulandum miſit, ſimulque petendum, vt Concilium reuocaret Tridentum: quod ille, & cum Cardinali Paceco, & alijs Cæſaris Miniſtris efficaciter egit. Pontifex pro rei grauitate aliquantulum immoratus, tandem magis magiſque Cæſaris nomine inſtantibus illis Congregationem inſtituit ex Cardinalibus, alijſque Præſulibus, quibus rem omnem commiſit.

Congregatio hæc rebus per ordinem conſideratis, Pontifici reſpondit Tridentinum Concilium reſtituendum, tùm quia ità in Conclaui antè Aſſumptionem iuratum ab eo fuerat, tùm etiam, quia nec Bononiæ cum aliqua Eccleſiæ vtilitate celebrari poterat, Cæſare, alijſque Germaniæ Eccleſiaſticis contradicentibus, nec ſinè ſcandalo iam inchoatum omitti. Verùm circa Concilij celebrationem priùs perpendenda proponebantur hæc quatuor. Primùm, *vt negotium communicetur cum Gallia Rege, qui ob ſimultates cum Cæſare non ſine aliqua difficultate ſuarum Prouinciarum Epiſcopos ad Concilium mitteret, cum Triden-*

dentum ſit Ciuitas Romano Imperio obediens. Dubitabatur prætereà, ne in ipſis de Reformatione Decretis, aliquid Eccleſiæ Gallicanæ contrarium ſtatueretur. Secundùm erat, *quid agendum pro Epiſcopis pauperibus diù otiosè, vt anteà euenerat, in Concilio morantibus?* Tertiùm erat, *quid dicendum de Decretis iam factis? etenim inconueniens, videbatur denuò illa in examen vocare*. Vltimùm erat, *quid ſi Patres in Concilio Baſileenſium audaciam imitarentur, maximè, ſi principum commoda, & multorum ambitio cum Hæreticorum perfidia coniungerentur*.

Adhæc Cardinalis Creſcentius primus omnium dixit, *non ob id Concilium prætermittendum, cum neceſſarium omninò ſit, perficere quod fuit ſemèl inceptum*. Cæterum quoad tria prima non erit difficile prouidere. Quo ad vltimum id ſignificandum Cæſari, & vbi humanæ vires non valebunt, cauſam DEO relinquendam. His ita conſtitutis Pontifex miſit Epiſcopum Sipontinum ad Cæſarem, & Tolonenſem ad Galliæ Regem; vt ambos de Concilio Tridentum reuocando edocerent. Cæſar Nuncium lætus audiuit, qui in mandatis habebat, vt quatuor illa iam dicta capita Cæſari proponeret. Is ad primùm reſpondit, *ſe pro Gallicorum Epiſcoporum ſecuritate quocunque Fidem publicam promiſſurum*. Ad ſecundùm dixit, *omnia parata eſſe*:

Epiſcopos nunquam otiosè commoraturos. Ad tertium, *de hoc Patres in Concilio conſultaturos*. Ad vltimum, *omnem ſuam autoritatem, & vires pro Sedis Apoſtolicæ dignitate pollicitus eſt, atque operam daturum, ne quid inſolens in Concilio agatur*.

Cæſar in Conuentu Auguſtæ rem proponit, quæ ſicut fuit Catholicis gratiſſima, ita Proteſtantibus odioſa, dicebant enim, *ſe illi Concilio obtemperaturos, in quo Pontifex, neque per ſe, neque per ſuos præſideret, imò & ſe illi ſubmitteret, & Epiſcopos iureiurando abſolueret, in quo etiam Auguſtanæ Confeſſionis Miniſtri votum definitiuum haberent, cum Fide publica de non accipienda iniuria*. His auditis per Nuntij literas, Pontifex licèt moleſtè ferret, ea, quæ in tertio Capite ſuſpenſa relinquebantur, tamen reaſſumptionis Bullam pro Concilio edidit, *in qua Decreta illa, quæ ſub Paulo Tertio facta iam fuerant, vt certa, & acceptata ſupponebantur*.

Fuit Bulla hæc ad Cæſarem miſſa in Auguſtæ Conuentum; nam ſi Bulla hæc Germanis placuiſſet, iam Pontifex voti compos fuiſſet, ſin minus, meliùs hæc in Conuentu, quàm in Concilio diſputarentur. Illi qui Romæ Cæſaris partes agebant, vt conſuetum eſt Miniſtris vltrà Dominorum ſuorum mentem ſatagere, dixerunt Bullam *iſtam nimis imperioſam eſſe, cum deceret calamitoſis hiſce tem-*

temporibus mitioribus dicendi formulis vti, quibus Proteſtantes ad Concilium inuitarentur. Orator Cæſareus Pontificem allocutus nihil profecit; nam Pontifex in ſententia firmus, vt omnes cognoſcerent, nec iota vnicum ex Bulla eſſe amouendum: per aliud Breue Metropolitanis indixit, vt illius Breuis, & Bullæ exempla Typis data ad ſuos Suffraganeos mitterent, ne ignorantia excuſarentur, quò minùs ad Concilium properarent.

Sed Cæſar iam rerum certus, vt Proteſtantium leniret animos dixit, *Bullam iſtam ad omnes Chriſtianas nationes pertinere, ſuper quas Pontifex habet imperium*; *verùm, non ob id Proteſtantes à Concilio alienos eſſe debere*, quarè in ipſius Conuentus receſſu concluſum eſt, vt omnes Proteſtantes ad Concilium irent, ibique liberè ſuam cauſam agerent. Elegit Pontifex, vt Concilio eius nomine præſiderent, Cardinalem Creſcentium Legatum, & duos Nuntios, Sebaſtianum Pighium Archiepiſcopum Sipontinum, & Aloyſium Lippomannum Veronenſem Epiſcopum, quos ſtatim ad iter faciendum Tridentum verſus paratos eſſe voluit.

Verùm inter Cæſarem, & Galliæ Regem orta diffidia: & Octauius Farneſius, qui Parmam habebat Eccleſiæ nomine à Pontifice, timens ne à Cæſare expelleretur, qui Ciuitatem illam, vt Mediolanenſi Ducatui adhærentem habere vellet: ad

Gallicas partes ſe conuertit; ſed Cæſare inſtante Pontifex Octauium in iudicium vocauit, eò quòd in Eccleſiaſticum feudum induxerit extraneos. Hac de re Galliæ Rex queſtus eſt cum Pontifice, ſuiſque indixit Epiſcopis etiam illis, qui Romæ erant, vt ad ſuas Eccleſias redirent, ibique ad Nationale Concilium pararentur.

Factæ ſunt hinc inde Legationes, quæ cum nihil proficerent, facta eſt à Galliæ Rege per ſuum Oratorem Romæ aduerſus Tridentinum Concilium Proteſtatio. Sperabat ſiquidem Rex, ne Concilium impediretur, Pontificem omnia ad ſua vota facturum.

His tamen non obſtantibus inceptum eſt Concilium Kalendis Maij, cùm iam antea Legatus, ac Nuntij perueniſſent Tridentum. Celebrata eſt igitur Seſſio
Seſſ. 11 in Ordine vndecima Archiepiſcopo Turritano celebrante Miſſam. Lecta eſt à Secretario Bulla reaſſumptionis Concilij, poſt hæc celebrans interrogauit Patres per verbum *Placet?* qui reſponderunt *Placet*. Interim Mauritius Saxoniæ Elector, & Chriſtophorus Vvittenbergenſis Dux, vt Cæſari morem gererent ſuos Pſeudoctores conuocant, ac monent vt ea colligant, quæ in Concilio proponenda eſſent. Scripſit Saxo ad Cæſarem, vt obtineret à Concilio Fidem publicam, ſeu Saluum conductum pro accedentium ſecuritate. Miſit Cæſar ad Concilium ſuos

Oratores, Hugonem Comitem à Montfort, D. Franciſcum Toletum, & Guilielmum Campaniæ Archidiaconum; primum pro Germania, ſecundum pro Hiſpania, tertium pro alijs Regnis, & Principatibus.

Venerunt ad Concilium hinc inde, varij Præſules, & quidem ex Germania Tres Eccleſiaſtici Electores, & alij quinque inſignes Epiſcopi, ſed diuerſis temporibus. Cùm verò indies Patrum numerus augeretur, celebrata eſt Seſſio in ordine duodecima die prima Septembris, in qua fuit Patrum conſeſſus hoc ordine diſpoſitus. Primo loco ſedebat Cardinalis Legatus, deinde Cardinalis Madrucius, poſt hos duo Nuntij, inde Electores Moguntinus, & Treuerenſis, nam Colonienſis nondum aduenerat; ſequebantur Cæſaris Oratores; deinde ſuo ordine Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij. Celebrata Miſſa Secretarius legit hortationem ad Patres nomine Præſidentium. Poſthæc celebrans legit Decretum de prorogatione Seſſionis. *Seſſio 12.*

Lectum inde eſt Cæſaris Mandatum pro ſuis Oratoribus: deinde aliud Ferdinandi Regis Mandatum pro Oratoribus ſuis, Paulo Gregoriano Zagabrienſi, & Friderico Nauſea Viennenſi Epiſcopis: qui verba fecit ad Patres, cui Concilij nomine reſponſum eſt à Ioanne Baptiſta Caſtello Promotore.

Apparuit poſteà Belloſanius Abbas, qui

proteſtationem aduersùs Concilium, & Regis Galliæ literas Patribus obtulit. Erat literarum inſcriptio, *Sanctiſſimis in Chriſto Patribus Conuentus Tridentini*. Patres tali inſcriptione indignati dubitauerunt literas illas accipere; ſed Legatus, & Nuntij ſeorſim cum Cæſaris Oratoribus conſultatione inita ſtatuerunt literas accipiendas, ſed cum præuia proteſtatione dicentes, *cum nomen Conuentus ſit vniuerſale, & hoc tempore ferè aquiuocum, ſi nomen hoc ſignificet, quod illa Epiſcoporum Vnio non ſit legitimum, & verum Concilium, literas illas, vt illis non directas, non accipi à Patribus*. Literarum verba ſatis erant mellita, quibus lectis Abbas proteſtationem ſuam in ſcriptis recitauit. Reſponſum eſt à Legato laudando Regis modeſtiam, ipſum Abbatem non recipi, niſi quatenus legitimè agat: ipſique indici, vt die vndecima Octobris in eodem loco, ad audiendam reſponſionem accedat.

Immediatè poſt Seſſionem traditi ſunt decem Hæreticorum Articuli, de Sanctiſſima Euchariſtia Theologis examinandi. Ipſi verò poſt debitum examen hoc ordine reſponderunt. Primò locuti ſunt Theologi miſſi à Pontifice; ſecundo loco, qui à Cæſare; tertiò reliqui iuxtà propriam cuiuſque dignitatem. Facta conſultatione ventum eſt ad Decreta formanda: qua in re Cæſaris Oratores rogauerunt Legatos, & Nuntios, ne in illis

De-

Decretis poneretur aliquid, quod pertineat ad Communionem ſub vtraque ſpecie. Si enim talis definitio fieret, nulla remaneret ſpes, vt Proteſtantes accederent ad Concilium: ſimulque de Saluo conductu concedendo egerunt.

Facta eſt Seſſio, in qua celebrauit Miſſam Epiſcopus Maioricenſis, concionatus eſt Archiepiſcopus Turrianus. Lecta ſunt Decreta de Dogmatibus, & de Reformatione; poſteà lectum eſt Mandatum Electoris Brandeburgenſis pro ſuis Oratoribus ad Concilium miſſis. Hi ſatis officioſis verbis locuti ſunt ad Patres, nihil aliud addendo pro Legato, & Nuntijs; erat enim de Auguſtana Confeſſione. Miſerat autem hos Oratores Elector iſte, ne impediretur inſtitutio eius Filij in Brandeburgenſi Epiſcopatu, ad quem à Canonicis electus iam fuerat. *Seſſ. 13*

Tandem viſum eſt de Abbate illo, qui Regis Galliæ nomine proteſtationem attulerat, qui cùm non adeſſet, ſicut fuerat illi indictum, conclamatum eſt ad fores Eccleſiæ, vt vel ille, vel aliquis pro ipſo accederet ad audiendum reſponſum, ſed nemo comparuit. Dictum poſt abſolutam Seſſionem fuit, vt perpenderent Theologi, quæ pertinent ad Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis Sacramenta, de quibus nihil in particulari in Hiſtoria habetur. Interim Pontifex obnixè curabat, vt Heluetiæ Præſules ad Concilium properarent; ſed Vergerius, de quo ſupra di-

dictum eſt, illis in locis Proteſtantium Principum nomine Pontificis vota impediebat, quod & cum Griſonibus fecit.

Seſs. 14 Verùm rebus maturè determinatis celebrata eſt Seſſio in ordine 14. Sancta deinde Synodus agere intendens de SacroSancto Miſſæ Sacrificio rem doctiſſimis quibuſdam Viris commiſit, quibus Elector Colonienſis, & duo Epiſcopi Regis Ferdinandi Oratores, præerant. Sed in hoc licèt multùm fuerit laboratum, nihil tamen concluſum ob Concilij ſuſpenſionem, quæ indè ſecuta eſt.

Acceſſerant ad Concilium ante celebratam Seſſionem, Oratores Ducis Vvirtembergenſis, ſuam de Religione doctrinam proponere petentes, ſimulque vt alius Saluus conductus concederetur iuxtà formam illius, quem Patres Baſileenſes conceſſerant Bohemis:, quo obtento dicebant ſuos Doctores, qui non longè aberant venturos ad prædictam doctrinam declarandam, atque tuendam. Egerant de hoc cum Comite de Montfort Oratore Cæſareo, ſed quia ad Legatum Præſidem ſe conferre noluerunt, nihil actum eſt: vndè Oratores ſuum Principem conſuluerunt per literas, ſicut Legatus hiſce de rebus ad Pontificem ſcripſit.

Poſt aliquot dies iam celebrata Seſſione, reſcripſit Dux Vvirtembergenſis ad ſuos, vt quocumque meliori modo potuerint, vltra procederent. Vvirtember-

genſes

genſes hoc accepto reſponſo abſente Comite de Montfort egerunt cum Cardinale Tridentino, vt eorum petitiones proponantur Legato. At Legatus, qui à Pontifice Mandatum acceperat, vt pro rerum conditione prudenter ſe gereret, vlterius ſemper procederet, nec res iam deciſas iterum in examen vocari permitteret: reſpondit, *neque Hæreticorum doctrinam audiendam, neque diſputationes interponendas: ipſorum doctrinam iam ex eorum Scriptis erui, & in dies ad examinandum proponi: diſputationes cum Hæreticis in infinitum protrahi periculoſa contentione, & tumultu: Saluum conductum iam datum, & indignum eſſe illum innouare.*

Venerunt poſteà Oratores Argentini, aliarumque Ciuitatum idem petentes, qui eadem de cauſa inauditi diſceſſum parabant; ſed hortante Comite de Montfort exſpectauerunt Oratores Saxones, qui die ſeptima Ianuarij 1552. acceſſerunt Tridentum. Iſti ſui Principis Mandato ſe veniſſe *dixerunt pro Pace, & quiete* Religionis: & à Cæſare humaniter accepti, Tridentinum Cardinalem allocuti ſunt, ſed Cardinalem Legatum adire noluerunt. Quia verò Legatus, & Nuntij eorum petitionibus aduerſabantur, & omnia debito ordine fieri volebant, ſcriptum eſt ad Cæſarem, qui Oenipouti erat, quæ Ciuitas triduo à Tridento abeſt. Reſcripſit Cæſar ſuis Oratoribus, & Cardinali 1552

Tridentino, vt obnixè agant, quo Saxones, ac reliqui aliquid ex ſuis petitionibus obtineant.

Sed quoniam inter Legatum, & Proteſtantes maxima erat diſtantia; ille enim neque alium ſaluum conductum concedere volebat, neque illos audire, niſi priùs eum, & Nuntios, vt Romani Pontificis nomine Præſides Concilij venerarentur; quod iſti facere recuſabant, imò & alia in oppoſitum inſolentiſſima petebant: Cęſareis Miniſtris pro rebus iuxta eorum vota obtinendis, artificio viſum eſt vti. Acceſſerunt ergo ad Legatum petentes obnixè, vt alius Saluus conductus concedatur, iuxta illum, qui in Baſileenſi Concilio conceſſus eſt Bohemis. Hoc autem quamuis ſumma cum difficultate tandem obtentum eſt; quo conceſſo poſtulauerunt, vt Proteſtantes in Concilio audirentur, ſicut & Brandenburgenſes iam obtinuerant. Et quoniam ipſi Legatum priùs adire, illumque venerari nolebant; viſum eſt expediens, vt ipſi non in Seſſione, ſed in Generali Congregatione ad audientiam veniant. Cùm enim Congregatio fieret in domo Legati, vtriſque hac ratione ſatisfieri videbatur.

Poſthæc petierunt Seſſionis dilationem circa Dogmatum definitionem vſque ad Aduentum Miniſtrorum Proteſtantium. Quo audito, & cognita eorum fraude Legatus magno animi motu ad omnia diſſentire parabat, Illi verò teſtati ſunt

ſe nihil vltra poſtulaturos. Hæc igitur quoniam determinari ſine Patrum conſenſu non poterant, facta eſt Generalis Congregatio: in qua licèt magna cum difficultate, & diſcrepantia, conceſſa deniquè fuerunt à Patribus. Et quoad audiendos Proteſtantes ex conſultatione Petri Tagliauia Archiepiſcopi Panormitani, edita eſt Proteſtatio à Patribus.

Concluſum eſt igitur, vt die 24. Ianuarij in Generali Congregatione Proteſtantes excipiantur, & ſequenti die fieret Seſſio, in qua fieret prorogationis Decretum, & Saluus conductus legeretur; & electi ſunt aliqui ex Patribus, à quibus ſimul cum Nuncio Sipontino iſta componerentur. Breui peracta hæc ſunt, & Salui conductus formula Cæſareis Oratoribus tradita, quam ipſi Proteſtantibus oſtendentes eos de omnibus actis edocuerunt. Erat inter eos quidam Picta cognomine, qui fucato, atque audaci dicendi genere, ſeorſim à Cæſareis allocutus eſt ſuos, & Patrum benignitatem, atque libertatem extollens, dixit, *ſatis eſſe conceſſum: grato, & prompto animo eorum beneficijs reſpondendum: pro nunc nihil vltra petendum, reliqua poſt ſuorum Doctorum aduentum agenda.*

Sed hæc & maiora, quæ à Picta Cæſareorum nomine addebantur parum profuerunt: nam Proteſtantes circa Salui conductus formulam indignati ſunt cum Cæſareis, aſſerentes eam non eſſe iuxta

Con-

Concilij Baſileenſis formam, vt petebatur. Siquidem quam plurima, atque inſolentiſſima volebant addi. Sed Præſides & Patres nihil vltrà immutandum dixerunt, & quidem Toletus Orator Cæſareus aduersùs Proteſtantes iratus, dixit, *Saluum conductum pro eorum ſecuritate fieri, non autem vt per illum leges imponantur Concilio, ſicut ipſi petebant, quæ nec in Baſileenſi inueniuntur.*

Rebus ità indeterminatis die 24. Ianuarij Legatus breuibus, & grauibus verbis dixit ad Patres, *illa die agenda eſſe, quæ maximè ad vniuerſalem Eccleſiam ſpectant; ob id rogandum DEVM, vt ſuis fidelibus faueat.* Et inuocato Spiritus Sancti auxilio lecta eſt Proteſtatio. Deindè introducti ſunt Saxones, quorum vnus Patrum conſeſſum veneratus dixit, quæ in Mandatis habebat *de Saluo conductu iuxta Baſileenſium formam, de prorogatione Seſſionis, de examinandis denuò Dogmatibus iam determinatis; ne Pontifex in Concilio præſideat; immò potius ſe illi ſubmittat, & Epiſcopos iureiurando abſoluat.* His dictis rerum ſeriem, quam in ſcriptis habebat, obtulit Patribus, qua accepta per Secretarium reſponſum eſt à Promotore, nomine Concilij: *Patres omnia inſpecturos, & ſuo tempore reſponſuros.*

Deindè introducti ſunt VVirtembergenſes, & alij: iſti dixerunt, *ſe afferre ſuam Confeſſionem, ad eam explicandam,*

dam, & probandam eorum Doctores venturos. Addiderunt, *cum ſit diſſenſio inter ipſos, & Pontificem, & eius Sectatores, par eſſe, vt Concilium inſtituatur hoc modo: ſit ex vna parte Pontifex cum ſuis, & ex altera ipſi cum ſuis Doctoribus: eligantur Iudices; diſputetur hinc indè, & quidquid ſtatuatur per Iudices, fiat*: & obtulerunt ſuam Confeſſionem à Secretario acceptam.

Dimiſſis Proteſtantibus Patres ſtatuerunt, de prorogatione, quæſitum deinde eſt, *an aliquid addendum ſit in Saluo conductu?* & reſponſum eſt negatiuè. Sequenti die facta eſt Seſſio, in qua Catanenſis Epiſcopus Miſſam cantauit, & Archiepiſcopus Maioricenſis concionatus eſt. Lectum eſt Decretum prorogationis, & Saluus conductus. Cuius Exemplaria Cæſaris Oratores tradiderunt Proteſtantibus, qui dixerunt, *eum ſe, vt non acceptum, recipere: ſed ad ſuos Principes mittendum eſſe*. Rebus ità ſtantibus, dum impij aduersùs Catholicam veritatem, & Apoſtolicam Sedem ſpecie Concilij machinas parabant, adfuit DEVS, qui ſuis hoſtibus, ſuos hoſtes fundit, & perdit. *Seſſio 15*

Fama tulit Galliæ Regem cum Proteſtantibus fœdere iunctum aduersùs Cæſarem arma parare, totamque Germaniam in arma ruere: & iam Treuerenſis Elector aliquot diebus anteà diſceſſerat, occaſione tumultus inter Proteſtantes

exorti ob quandam ſui Theologi contrà Hæreticos concionem. Poſteà Moguntinus, & Colonienſis ad propria tuenda Tridentum relinquunt. Saxones pauidi occultè fugam arripiunt. Venerunt interim Pſeudo-Theologi Vvirtembergenſes, qui per Oratores Cæſareos poſtulauerunt audiri, vt prædictam ſuorum Confeſſionem tuerentur, ſed quia diſputari cum Hæreticis vanum, & inutile erat, reſponſum fuit, *diſputandi locum non eſſe: Seſſionem inſtare*, quæ tamèn ob rerum grauitatem ad Kalendas Maij prorogata fuit in Congregatione Generali, in qua Regis Luſitani Orator honorificè acceptus eſt.

Vvirtẽbergenſes, & alij. Inſtant Vvirtembergenſes, vt eorum Confeſſio in Generali Congregatione exhibita in publicum afferatur, atque ab eorum Doctoribus defendatur; ſed quoniam Legatus apud ſe illam habebat, & hanc oſtendere recuſabat, Vvirtembergenſes varia eius exemplaria Typis data per Ciuitatem euulgauerunt. Quo audito Præſides indignati, multis aſſentientibus, eos capitalis pœnæ reos eſſe dicebant, ac Saluum conductum quo abutebantur, nihil illis prodeſſe. Inſtabant tamen Oratores Cæſarei, vt propter aduentum Miniſtrorum Vvirtembergenſium, Synodalium actionum initium fieret.

Sed Legatus graui morbo laborabat; Nuntij dubij erant, ſimul & Patres; præterquam, quod Germaniæ Epiſcopi, vel di-

diſceſſerant, vel diſceſſum parabant. Siquidem Saxo Auguſta tridui obſidione capta, Oenipontum contra Cæſarem tendebat. Ferebatur prætereà milites circa Alpes diſpoſitos, ne ex Italia venirent auxilia. Quo Nuntio allato, & Patres ipſi, & Proteſtantes promiſcuè fugam arripuerunt, pauciſſimis Patribus pro Concilio remanentibus cum Legato grauiſſimè laborante. Nuntij in tanto diſcrimine pro Seſſione habenda ad Kalendas Maij, immorari ſe non poſſe cognoſcentes, de his admonuerunt Pontificem. Qui ſtatim ad ſuos miſit ſuſpenſionis Bullam: qua accepta Nuntij de hoc egerunt cum Cæſaris Oratoribus, ac præcipuis Hiſpaniæ Epiſcopis; qui dixerunt exſpectandum reſponſum à Cæſare; alijs tamen Patribus agentibus, pro ſuſpenſione facienda indicta eſt Seſſio ad diem 28. Aprilis, in qua definita eſt ſuſpenſio.

Suſpenſionis Decretum eſt ab omnibus approbatum, præterquam à 12. Hiſpaniæ Epiſcopis, qui etiam ex aduerſo Proteſtationem dederunt. His tamen non obſtantibus diſceſſerunt Patres cum ægroto Cardinale Legato, qui morbo, & curis confectus Veronæ mortuus eſt. Paulò poſt etiam Patres Hiſpani cum Cæſaris Oratoribus diſceſſerunt. Quæ à ſuſpenſione hac vſque ad aliam Concilij conuocationem factam à Pio IV. Pontifice Maximo circà Religionem in Germania euenerunt, & pauca feruntur, & quæ

Seſſ. 16

Suſpẽſio Cõc.

parum ad Concilium pertinent, quæ breuiter hic perſtringemus.

1555 Auguſtæ Conuentus habetur pro Concordia Religionis, in quo Ferdinandus Cæſaris nomine, eleganti hac de re eſt vſus oratione, cuius exemplaria Typis data Romam vſque miſſa ſunt. Ob id Pontifex Cardinalem Moronum Legatum ſuum illuc miſit; ſed interim mortuo Pontifice, Cardinalis Romam reuertitur. Succeſſor eius Marcellus Ceruinus paucos dies vixit. Poſt quem Ioannes Petrus Carrafa nobilis Neopolitanus Theatinorum auctor, in Pontificem eligitur, qui Paulus I V. vocatus eſt.

Marcellus II. Pontifex.

Paulus IV.

Auguſtæ in Conuentu nihil ſtatuitur, niſi, vt quiſque in ſua Religione permaneat vſque ad futurum Concilium, & Religionis compoſitionem: cum aliquibus tamen circumſtantijs, & conditionibus pro temporum calamitate extortis, ſed Religioni noxijs. His de cauſis nouus Pontifex, qui non niſi Romæ Concilium habendum dicebat, miſit Cardinalem nepotem ſuum ad Cæſarem, & Cardinalem Rebibam ad Galliæ Regem pro fædere inter eos componendo: ſed iam Cæſar Sceptra faſtidiens, Regnis, atque Im-
1556 perio ceſſerat. Vvormatiæ habetur de Religione Colloquium: duodecim Catholicis, & totidem Hæreticis diſputantibus, cuius Præſes erat aliquis Epiſcopus; ſed diſcordantibus inter ſe ſub initium Lutheranis, & Zvvinglianis, nihil confici-

ficitur; propoſuerat enim Epiſcopus; vt Hæretici prius inter ſe concordarent, & deinde cum Catholicis agerent.

In Anglia Maria Henrici filia Catholica, ex Catharinæ legitimo Matrimonio nata, & Eduardo fratri in regno ſuccedens, Philippo Hiſpaniæ Regi nupſerat; ſed ſine filijs mortua eſt, ſuccedente Eliſabetha ſorore ex illegitimis nuptijs orta. Quare in ea Regione Catholica Fides iacturam denuò patitur, ſicut & in Gallia mortuo Henrico II. ob Regis filij pueritiam inualuit Hæreſis: magna cum ſpiritualium ſimul & temporalium bonorum ruina, & naufragio. Sed in Hiſpania adueniente Philippo Rege Catholico, qui mirabiliter eſt perſecutus Hæreticos, omnia circa Religionem optimè habebant.

Tandem Paulus IV. Pontifex moritur, 1559
& Pius IV. Mediolanenſis eius loco ſuffi- Pius IV
citur; hic electus ſtatim egit de reſumendo Concilio cum Miniſtris Ferdinandi, qui Carolo fratri ſucceſſerat in Imperio. Augebatur interim Hæreticorum numerus, quibus etiam laborabat Sabaudia; quare illius Prouinciæ Dux poſtulauit à Pontifice Colloquium ad ſedandas de Religione lites, ſicut & in Gallia poſtulauerat Rex Concilium Nationale. Vtrumque negatum eſt à Pontifice, vt inutile, & pernicioſum: ad Generale potiùs Concilium Principes hortatus eſt. Qua de re miſit Nuntium ad Galliæ Regem Viterbienſem Epiſcopum, imponens illi, vt in-

tran-

tranſitu ageret cum Duce Sabaudo, *de expugnanda Geneua, vti illorum malorum origine, ac fonte*. Scripſit etiam Pontifex ad Hiſpaniæ Regem, vt *& Galliæ Regi ſuadeat hanc Geneuæ expugnationem, ſimulque vt à Nationalis Concilij petitione abſtineat*. Etenim Sabaudus ſuas vires, & operam pollicebatur, ſi ab alijs Principibus adiuuaretur.

Reſpondit Hiſpaniæ Rex *intempeſtiuè aduersùs Geneuam cogitari*; ſed pro impediendo Nationali Concilio mittit in Galliam D. Antonium Toletum magnum Leonis priorem, qui Regi ſignificauit mala, quam plurima, quæ ex hoc Nationali Concilio oriri poſſent cum euidentiſſimo periculo maioris in Eccleſia diuiſionis. Sed Galliæ Rex vti de expugnanda Geneua non laudauit conſilium, ne Hugonotti, qui ſunt Galliæ Hæretici, ne Heluetij, ne vniuerſa Germania aduersùs eum in arma ruerent, ita in petendo Concilio Nationali coſtans permanſit. Quarè miſſus eſt in Galliam à Pontifice Cardinalis Turonius, non vt Legatus pro Nationali Concilio, ſed vt tali ſub ſpecie, petentium liniret animum.

Interim Pontifex omnem curam ad Concilium direxit. Et quidem quoad locum nulla ciuitas Tridento commodior viſa eſt, nam & ſitus, & praxis admodùm tali electioni fauebant. Quare Pontifex de reuocando apud Tridentum Concilio Principum Oratoribus proponit, & per

ſuos

ſios Nuntios Principes ipſos edocet. Reſponſum eſt *ab Hiſpaniæ Rege, Concilium vtile, atque optabile eſſe*. Cæterum hortatus eſt Pontificem, ne aliquid agat ſine Cæſaris, & Galliæ Regis expreſſo conſenſu. Reſpondit Galliæ Rex, *laudando Concilium; ſed non celebrandum Tridenti, tùm quia eò iter difficile eſset Gallis Epiſcopis, tùm quia hoc modo videbatur continuatio prioris Concilij, ſuos verò nouum Concilium optare, & independens ab illo*. Cæſar verò reſcripſit Pontifici, *ſe pro inuitandis Proteſtantibus ad Concilium Conuentum inſtituturum, ſed non Concilij intuitu*: addidit *de ſuis Regnis nihil ſperandum, niſi concedatur Calicis vſus, & coniugium Preſbyterorum. Præterea Tridentum putari, nomen infauſtum, & Proteſtantibus odioſum, aptiorem pro Concilio Ratisbonam videri*.

Sed Pontifex eligebat potius Tridentum, quàm quamcumque aliam Germaniæ Ciuitatem, ob Patrum ſecuritatem, & de hac re ſcripſit ad Principes. Verùm creſcentibus de Religione laboribus, Rex Galliæ conuocato apud Fontem Bellaquam procerum Conuentu, ſtatuit ad tertium Ianuarij fore Concilium Nationale; interim omnia quieſcerent. Hoc audito Pontifex conuocatis principum Oratoribus, egit de Concilio quam primùm celebrando, ſperans per Generale Concilium, Nationale impediendum.

Alla-

Allatæ ſunt deinde Regis Hiſpaniæ, & Cardinalis Turonij ad Pontificem literæ, quibus Pontifex edocebatur, *eorum operam nihil pro impediendo Nationali Concilio profuiſſe, præterea Gallos Generali Concilio non adhæſuros, niſi Proteſtantes accedant, ac ſe illi ſubmittant: unde ex hoc capite Nationale Concilium impediri non poſſe*.

Ferebatur inſuper *nonnullos egiſſe cum Cardinali Tridentino, ut ciuitatem concedat* Pontifici, *quæ de Cæſaris iuriſdictione erat*. Ad hæc addebatur ex D. Antonij Toleti literis, *in Gallia Principes, atque ipſos Epiſcopos nouis illis opinionibus fauere, atque aliquid ex ambitione moliri*. Attamen in Conſiſtorio omnibus his expoſitis, petente Pontifice Cardinales omnes (vno Ferrarienſi excepto) *Generale Concilium celebrandum* dixerunt. Quorum Decreto adhærens Pontifex Tridenti Concilium celebrandum proponit: ſeque omnes difficultates emoliturum promiſit.

Deinde ex alijs Cæſaris literis auditum eſt, *ipſum quidem Cæſarem iuxtà Pontificis Decreta ſemper facturum, illi tamen denuò ſignificare, Tridenti Concilium nihil profuturum Germanis; Tridenti nomen Proteſtantibus inuiſum, ſiunumque eſſe Proteſtantibus, etiam armis illi obſiſtere*. Re Cardinalibus in examen propoſita Campenſis, Cæſius, & Piſanus, qui primi locuti ſunt, dixerunt, *his non ob-*

obſtantibus celebrandum Tridenti Concilium. Poſt hos Tridentinus dixit, *cum de rerum Summa ageretur, negotium maturius eſse conſiderandum*; cuius Sententiam ſecuti ſunt reliqui. Sequenti die literæ allatæ ſunt Galliæ Regis ſumma diligentia miſſæ; Rex in illis ſignificabat, *Nationale Concilium impediri non poſſe, niſi Generale Concilium conuocetur. Cæterum Tridentum ciuitatem ad hoc malè aptam videri* (ex cauſis iam dictis) *meliùs Conſtantiæ, aut in aliqua Galliæ Ciuitate id haberi poſſe.*

Hoc allato Pontifex nihil immorandum, ſtatuit in conuocando Concilio Tridentum, ſed deliberandum prius, in vnum collectis Patribus, vt ſi Concilium *alio transferendum videretur, id fiat*, pollicituſque eſt Pontifex, *ſi res ita exegerit, ſe ad Concilium venturum.* Poſtulauerunt Germani, & Galli, *vt hæc non vocaretur Concilij continuatio, ſed noua indictio; præterea, vt Decreta iam facta iterùm in Examen venirent, vel ſaltem ius relinqueretur Patribus, vel illa confirmandi, vel denuò examinandi.* Contrà verò Hiſpani atque Itali inſtiterunt, *vt hæc diceretur Continuatio, non autem noua indictio.* Pontifex oppoſitis partibus volens ſatisfacere, in Bulla indifferenter locutus eſt, eaque edita varios Nuntios miſit ad Principes, etiam ad illos, qui iam inde à Sede Apoſtolica diuiſi erant, non indignum eſſe dicens, *gratum*

ſe

ſe præſtare impijs pro animabus Chriſto lucrandis.

Mortuus eſt interim Franciſcus Galliæ Rex, ſuccedente Carolo IX. annorum decem, eius fratre; cuius curam minore ætate Regi Nauarræ committitur, vt ſanguine propinquiori. Sed cum hic Hugonottis faueret, omnia in peius vertuntur. Ob id factus eſt Conuentus à Principibus, vt malo huic præberetur Antidotus. Statuitur vt Epiſcopi ad Concilium mittantur, & interim Hæreticorum audacia coerceatur. D. Ioannes Manriquez agente Pontifice ab Hiſpaniæ Rege in Galliam mittitur ad ſuadendum Reginæ Matri, vt acriter curet, ne Hæreticorum licentia inualeſcat, illos ſupplicio afficiendo. Cui petitioni cum Nauarrenſis ſe opponeret; Manriquez cum Guiſianis egit, proponendum Nauarrenſi, vt repudiata vxore hæretica, Mariæ Scotiæ Reginæ coniugium peteret. Hac enim via potuiſſet Angliæ Regno potiri, eiecta Eliſabetha, & Pontificis autoritate, & Hiſpaniæ Regis viribus. Qua ſpe vſque ad mortem Nauarrenſis perſuaſus fuiſſe dicitur.

Sed in Germania Proteſtantes Naumburgi conuenientes duo examinanda proposuerunt, primò, *quomodo concordare poſsent circa varias de Religione ſua Sententias, etenim ob diſcordiam ſe fortius à Catholicis argui cognoſcebant.* Secundò, *quid dicendum de Concilio Indicto?* Ad primum, cum nullo modo

con-

conuenire poſſent, viſum eſt, *ſe ad Confeſſionem Auguſtanam referre, rebus alijs indeterminatis perſiſtentibus*; ſed neque in hoc concordare potuerunt; nam Confeſſionis Auguſtanæ variæ formulæ ferebantur, & inter ſe diuerſæ, & contrariæ. Ob id viſum eſt in prima illa Confeſſione perſiſtere Carolo Cæſari oblatæ Anno 1530. ſed neque in hoc concordes fuerunt. Nam Palatinus, qui Confeſſioni huic non aſſentiebatur, dixit: *addendam illi Præfationem, in qua diceretur Confeſſionem iſtam ab alijs non differre*. Tunc Saxo ſubridens reſpondit, *& quis cæcus non videret Præfationem ab ipſo opere diſſentire?* Ad ſecundum concorditer dictum eſt, *ſpernendum eſſe Concilium à Pontifice indictum, aliùdque petendum à Cæſare*. Nuntijs à Pontifice miſſis varius fuit legationis exitus; nam qui ad Cæſarem miſſi ſunt, vt pro Germanis aliquid agerẽt: Cæſaris hortatu cum illius Oratoribus Naumburgum venerunt ad Proteſtantes, qui Apoſtolicæ Sedis Nuntijs reſponderunt, nihil ſibi cum Romano Pontifice; Cæſareis verò Oratoribus dixerunt, *ſe à Cæſare Concilium velle, in quo verbum Dei ſit iudex, & ſimilia*, vt ſupra non diſſimilia reſponderunt reliquæ Proteſtantium Ciuitates. Nuntius qui in Angliam miſſus fuerat, præceptum in Belgio habuit à Regina, ne vltra progrederetur. Fruſtrà agentibus Hiſpaniæ Regis Miniſtris, vt

ſaltem ab illa audiretur. Neque Daniæ Rex Nuntium ad ſe venire permiſit; neque Nuntius ad Polonos miſſus, potuit propter bella contra Moſcouitas adire.

Catholici verò in Germania Nuncijs per humaniter acceptis, reſponderunt, *ſe quidem Concilium velle, ſed de illo cum Cæſare agendum: ſe nihil ex propria ſententia poſſe Proteſtantium metu*. Heluetij Catholici *ſuos Epiſcopos ſe ad Concilium miſſuros*, dixerunt, Hæretici verò neutiquam. Cæſar reſpondit, *quantum in ſe eſt, ſe Pontifici obtemperaturum, pro imperio autem & regnis nihil certi polliceri poſſe*. Non diſſimilis fuit Galliæ Regis reſponſio, indixit tamen ſui Regni Epiſcopis, vt ad Concilium ſe pararent.

Sed Cæſar & Galliæ Rex voluiſſent, vt in Bulla apertiſſimis verbis diceretur, *conuocationem illam non eſſe præteriti Concilij continuationem, ſed nouam indictionem Concilij independentem à prima*. Contrà verò Hiſpaniæ Rex volebat oppoſitum, atque vt hoc etiam apertiſſimis verbis declararetur in Bulla, cum addito, *quod Decreta iam facta denuò in Examen venire non debeant*. Indignabatur prætereà Hiſpaniæ Rex, quod Pontifex in aula Regia Oratores Regis Nauarræ excepiſſet, qui obſequij cauſa ad Pontificem venerant. Etenim Hiſpaniæ Rex non alium Regem Nauarræ, præter ſe ipſum à Pontifice volebat

agno-

agnoſci. His de cauſis Pontifex miſſo in Hiſpania Tarraconenſi Epiſcopo factum excuſauit, ſimúlque ſenſum ſuum de Concilio aperuit; ſicut etiam ad Galliæ Regem ſuas legitimas excuſationes miſit, & queſtus eſt prætereà de multis, quæ Rex edixiſſet, quæ non ad Principem laicum, ſed ad ſummum Pontificem ſpectante.

Rebus igitur meliori, vt potuit modo compoſitis, Chriſtianis Principibus ſe ad Concilium conuertentibus, facta eſt à Pontifice ad Concilium Legatorum electio, quæ nec ſemel, nec vna fuit. Hi autem fuerunt *Hercules Conzaga Cardinalis Mantuanus*, *Hieronymus Seripandus ex Eremitanis Sancti Auguſtini*, *Staniſlaus Hoſius Polonus*, *Ludouicus Simoneta*; & *Marcus de Altemps Pontificis nepos* S. R. E. Cardinalis, qui ſicut non ſimul electi, ita non omnes ſimul venerunt ad Concilium. In quorum primo aduentu memoria dignum traditur: quoddam lumen, ſiue exhalationem magnam, & inſuetam, ex terra in aerem eleuatam apparuiſſe, ſumma omnium admiratione, & extaſi. Confluentibus interim Epiſcopis vndique, ac ſimul iunctis Legatis, ad rerum Synodalium inchoationem denique ventum eſt.

Die igitur 15. Ianuarij Anno 1562. pro aperiẽdo Concilio facta eſt Congregatio. Lectæ ſunt Apoſtolicæ literæ, tum pro Legatis, tum pro rebus ad vſum Con- 1562.

cilij. Poſtulauerunt Hiſpani, vt fiat declaratio *de Concilij continuatione, & de Decretis iam factis, non amplius examinandis*. Cui petitioni ſe oppoſuit Epiſcopus Zacynthius, qui olim Nuntius in Germania fuerat, dicens: *ſicut verum eſt, Decreta iam facta, numquam in Examen reuocanda: ità declarationem hanc non parum detrimenti allaturam Chriſtianæ Reipublicæ; hac enim declaratione claudetur aditus ad Concilium Germanis, & Gallis, qui abſolutè illud nouum Concilium eſſe deſiderant*. Fauebant huic Sententiæ Legati; verùm Hiſpanis obſtrepentibus promiſerunt Legati Pontificis nomine: Decreta iam facta pro certis, ac ratis à Pontifice habenda,& ſedulò curaturos, vt in Decreto de aperiendo, Concilio nihil in præiudicium dicatur,aut fiat. Electus deinde eſt omnium conſenſu Aegidius Foſcararius Mutinenſis Epiſcopus, vt videret conciones, & ſimilia publicè in Concilio dicenda: ſine cuius cenſura nihil in publicum proferendum.

Seſſio 17 Die 18. Ianuarij celebrata eſt Seſſio in ordine decima ſeptima, de aperiendo Concilio; Miſſam cantauit Cardinalis Mantuanus, concionatus eſt Caſpar Foſſo Archiepiſcopus Rheginus. Lecta eſt à Secretario Pontificis Bulla de celebratione Concilij: deinde interrogati ſunt Patres de inchoatione Concilij. Ad verbum *Placet?* reſponderunt omnes affir-

firmatiuè; exceptis quatuor, qui dixerunt interrogationem factam eſſe per verba ambigua: Ob id quæ dicebatur Proponentibus legatis.

Die 24. Ianuarij tria propoſita in Congregatione à Legatis. Primùm, *de componendo Indice Librorum prohibitorum*. Secundùm, *an citandi ſint Hæretici, quorum errores damnantur?* Tertiùm, *de Saluo conductu Hæreticis concedendo*. Ad primùm datum eſt munus hoc *quibuſdam ex Patribus*. Ad ſecundum dictum eſt, *ſufficere euulgationem de audiendis his, ad quos pertinet*. Tertium, *ad aliud tempus dilatum*. Dum hæc agerentur, venit ad Concilium Cardinalis de Altemps quintus Legatus, & Archiepiſcopus Pragenſis, Cæſaris Orator. Hic breui ad Patres oratione eſt vſus, nam reliqua, quæ in mandatis habebanbtur alteri Oratori Collegæ venturo, proponenda reliquit. Die 9. Februarij veni ad Concilium Ferdinandus Martinez Luſitanus Orator Vndecimo verò die venit Sigiſmundus à Tunn alter Oraor Cæſareus.

Decimo tertiò verò die Oratores Cæſarei obtulerunt ſui Principis nomine, quinque Capita. Primum, vt *declaretur noua Concilij indictio, & non incepta Continuatio*, contra id, quod cupiebant Hiſpani. Secundum, vt *Seſſio prorogetur, vel in ea agantur leuiora*. Tertium, vt *in Indice Librorum prohibito-*

rum cautè procedatur, ne Proteſtantes excitentur in iram. Quartum fuit *pro Saluo conductu, cum ampla forma*. Quintum, vt ea, *quæ in Concilio aguntur, tegantur ſilentio*.

Die 22. Februarij ad propoſita reſponſum eſt à Legatis. Ad primum, *neceſſe eſſe omnibus ſatisfieri, etenim Hiſpani oppoſitum poſtulabant*. Ad ſecundum *conceſſum eſt, vt petebatur*. Ad tertium dictum eſt, *Indicem ſeruandum ad finem Concilij*. Ad quartum dictum eſt, prius eſſe ſtatuendum, *an Germanis tantum, an alijs etiam Nationibus*, Saluus conductus ſit dandus? Ad quintum *faciendum, vt Cæſar monet*. Quare in fine Congregationis Cardinalis Mantuanus graui Oratione locutus eſt de ſilentio ad Patres, ne res tam magni ponderis efferantur in vulgus, & ſimul propoſitum fuit de Saluo conductu.

Seſs.18 Die 16. Februarij facta eſt Seſſio in Ordine decima octaua, cantante Miſſam Patriarcha Hieroſol. & concionante Archiepiſcopo Corcyrenſi: in qua etiam lectum Breue Apoſtolicum de Indice formando, & Decretum de Saluo conductu concedendo, qui die quarta Martij in Congregatione conceſſus fuit. Inſtiterunt Oratores Cæſarei, vt de Reformatione ageretur, & per literas Proteſtantes inuitarentur. Ad primum reſponſum fuit, *Reformationem peti quidem à Principibus, ipſos tamen Reformationi obſtare*.

obſtare. Prætereà Reformationem pro Clero Germanico inprimis faciendam, ſed abſentibus Germaniæ Epiſcopis nihil poſſe ſtatui, niſi vniuerſalia. Ad ſecundum dictum eſt, *Proteſtantibus non ſcribendum, cum ſatis indignè Nuntios Apoſtolicos exceperint, qui hac de cauſa ad eos miſſi erant*.

Die 11. Martij propoſuerunt Legati duodecim articulos de Reformatione Canoniſtis examinandos; ſimùlque perpendendum dederunt Theologis, an ſicut ſub Euariſto Pontifice, & in Concilio Lateranenſi declaratum fuit, *Matrimonia Clandeſtina in foro externo pro irritis habenda: ità poſſet fieri, vt & in foro conſcientiæ pro irritis habeantur?* Deinde venerunt Cæſaris literæ ad Patres, quibus ſignificabatur in Germania arma conſurgere, cogitandum de Concilij ſuſpenſione. Exceptus deinde eſt in Congregatione Ferdinandus Aualos Marchio Peſchariæ, Hiſpani Regis Orator: ſicut & alijs temporibus excepti fuerunt varij Oratores Principum, omnes ferè Epiſcopi, pro Vngarico Clero, pro Heluetijs Catholicis, pro Coſma Medices Florentiæ, & Senarum Duce. Poſt hæc acceſſerunt Oratores Veneti, deinde Bauarus Orator, qui cum Venetis contendit de præcedentia, tandèmque ceſſit proteſtatione facta. Sed hoc multò poſt euenit.

Facta interim propoſitorum Articu-

 lorum

lorum conſultatione, remanſit dubitatio *de modo, quo Epiſcopi in proprijs Eccleſiis poſſint, & debeant reſidere*. Prima Sententia fuit, vt *hoc ſtatueretur per pœnas conſtitutas in Iure*. Secunda fuit, aſſerentium declarandum, *quod Reſidentia ſit de Iure diuino*; & quoniam circa hoc magna erat controuerſia, inter partes Legati, vt per ordinem hæc fierent, ſtatuerunt interrogare illos per verbum *Placet?* Facta igitur interrogatione, *an declarandum, quod Epiſcoporum Reſidentia ſit de Iure diuino?* ſexaginta & octo ex Patribus reſponderunt *Placet*; triginta tres reſponderunt, *non Placet*; tredecim reſponderunt, *Placet Conſulto prius Sanctiſsimo*, decem, & ſeptem, *non placet niſi prius conſulto Sanctiſsimo*; Cardinalis Madrutius votum Congregationi dedit. Baduacenſis Epiſcopus dixit, *iam anteà hoc definitum fuiſſe*. De his omnibus ſcriptum eſt ad Pontificem.

Ferebatur interim in Hiſpania non benè audire verba illa: *Proponentibus Legatis*. Quaſi per ea Patrum libertas in proponendo impediretur. Quare Pontifex ad Regem ſcripſit, *verba illa ſe inconſulto fuiſſe appoſita: cæterum neceſſe eſſe, vt in Concilio ordine procedatur, nam ſi cuilibet quidlibet dicere liceret, omnia in Babylonicam abirent confuſionem*. Formata ſunt deinde Decreta de rebus examinatis circà Reformationem: ſed quoniam quoad Reſidentiam,

omnia

omnia ſub perplexitate erant, & præterea Hiſpanus Orator declarationem de continuatione petebat, Oratores verò Cæſarei oppoſitum volebant, imo ſe diſceſſuros dicebant, ſi talis declaratio fieret, in Seſſione 19. decretum de prorogatione tantùm eſt poſitum. Qua Seſſione habita, Hiſpanus Orator ad Mediolanenſis Ducatus regimen diſceſſit. Seſſ. 19

In Congregatione Generali, quæ prima poſt Seſſionem fuit, excepti fuerunt Oratores Galli, quorum primus erat Ludouicus Lanſac, qui per aliquod antea tempus Orator apud Pontificem fuerat. Galli habita priùs conſultatione cum Cæſareis, in Congregatione ſuam Legationem expoſuerunt, loquente omnium nomine Vibio Fabro, qui ſati libera, & prolixa oratione eſt vſus: quare Promotor, qui Concilij nomine reſpondere ſolebat, nihil dixit: ſed abſoluta Gallici Oratoris oratione, Congregatio eſt dimiſſa. Sequenti die Galli propoſuerunt Legatis nonnulla, quæ ad duo capita reduci poſſunt. Primum, *vt Gallici Epiſcopi excuſarentur, quod adhuc non venerint ob bella, & tumultus Hæreticorum*. Secundum fuit, *vt expreſsis verbis declararetur hoc Concilium ſeparatum eſſe, & independens ab omni alio: atque iterùm in Examen vocanda, quæ ſub Paulo, & Iulio determinata iam fuerant*.

Legati in ſcriptis reſponderunt ad pri-

mum, *ſe excuſationem acceptare*. Ad ſecundum dixerunt, *ſe præſidere Concilio iuxta Sedis Apoſtolicæ literas, talem verò declarationem ad illos ſimpliciter non pertinere, ſed ad Concilium*. Inſtant Cæſarei, *vt de Reſidentia fiat declaratio*. Galli, *vt de Dogmatibus non agatur ob ſpem de Hæreticorum aduentu: interim de Reformatione*. Augebantur præterea turbæ pro continuatione declaranda aduersùs inſtantias Cæſareorum, atque Gallorum, ita vt timeretur Concilij diſſolutio; ſed tandem ceſſantibus hac in parte Hiſpanis, pro imminente Seſſione, factum eſt prorogationis decretum die quarto
Seſſ. 20 Iunij, in qua Seſſione lectum eſt Archiepiſcopi Salisburgenſis, & Galliæ Regis Mandatum, & facta eſt ad Gallos ſatis acris reſponſio.

Die 16. Iunij in Congregatione Generali propoſitum eſt *de Communione ſub vtraque ſpecie*; & ſex Articuli Theologis examinandi traditi ſunt. De Reſidentia declaratio translata eſt ad tractationem de Sacramento Ordinis. Propoſuerunt Legatis Oratores Cæſarei viginti capita de Reformatione. Reſponſum eſt à Legatis, capita eſſe multa, & ſatis graui, ac maturo examine indigere. His igitur atque alijs prædictis de cauſis miſſus eſt ad Pontificem Lancianenſis Præſul, carus Pontifici, qui eum de omnibus edocuit, & Pontificis animum leniuit. Ferebatur enim multa aliquos in Concilio

&

& moliri aduersùs Pontificis autoritatẽ, & Lanſac potius Proteſtantium agere, quàm Regis Galliæ partes: quæ omnia falſa ipſe Lancianenſis varijs rationibus oſtendit.

Interim Tridenti de propoſitis Articulis facta eſt à Theologis relatio. Primus Articulus erat, *an ſit diuinum præceptum Communio ſub vtraque ſpecie?* Secundus, *an Eccleſia iuſtis de cauſis potuerit ſtatuere Laicos & alios non celebrantes ſub panis ſpecie tantùm communicandos?* Tertius, *an totum id, quod habetur ſub vna ſpecie, ſit etiam in alia?* Quartus, *an ratio, per quam Eccleſia inducta eſt, vt Calicis vſus tollatur Laicis, ſit talis, vt neque nunc concedi debeat?* Quintus, *an poſito, quod Calix ſit concedendus ſub aliquibus conditionibus, quanam illa ſint?* Sextus, *an pueri ante vſum rationis ſint communicandi?*

Relatio ſatis concorditer eſt facta; ſolùm fuit diſcrepantia de concedendo Calice, præcipuè in contrarium agentibus Hiſpanis, quorum caput erat Archiepiſcopus Granatenſis. Legati difficultatem videntes, nihil amplius de concedendo Calice proponere ſtatuerunt: ſed tantum Articulos illos ſex Patribus perpendendos, & determinandos dederunt. At Cæſarei, & Galli Oratores fortiter inſtiterunt apud Legatos pro Calice concedendo, quibus Galli ſcriptum quoddam

hac de re obtulerunt.

Sed quoniam in illo pro Calice concedendo aſſumebatur, prohibitionem hanc Calicis non eſſe de iure diuino, ſed humano, in quo facilis vrgente cauſa poteſt eſſe diſpenſatio: Legati verebantur, ne conceſſo Calice ſub hoc titulo aperiretur via *ad coniugium Presbyterorum, ad Miſſam lingua vulgari, imò ad tollenda omnia, quæ ſunt de iure Eccleſiaſtico*, cum periculo, ne pertingeretur etiam ad ea, quæ ſunt iuris diuini: & ſic tota Eccleſia rueret. Quare principijs obſtare volentes, Legati Oratoribus inſtantibus dixerunt, *negotium hoc ob difficultatem ad aliud tempus transferendum*. Oratores verò petitione excluſi conati ſunt efficere, ne in ſequenti Seſſione de Dogmatibus ageretur, vel in prorogatione ſiſteretur.

Seſs.21 Sed omnia fruſtra; nam die 16. Iulij cum Dogmatum definitione facta eſt Seſſio 21. in qua omnes prædicti Articuli fuerunt determinati exceptis his, qui ad Calicis conceſſionem pertinebant. Reuerſo Roma Lancianenſi turbis omnibus ceſſantibus, Cardinalis Mantuanus Patres admonuit de breuitate, & modeſtia in Congregationibus. Factæ ſunt etiam aliquæ leges pro Theologis, in examinando, & reſpondendo Articulis proponendis. Propoſiti deinde ſunt ad examinandum Theologis nonnulli Hæreticorum Articuli aduersùs SacroSanctum

Miſſæ

Miſſæ Sacrificium, qui per Principum Theologos diuiſi ſunt. Quare Galli, qui neque Epiſcopos, neque Theologos apud ſe habebant, ſcripſerunt ad Regem, vt ſaltem Theologos mitteret, qui Gallorum cauſas agerent: ne ipſi otioſi, ac ſuo Principi inutiles in Concilio viderentur.

Interim clarè apparebat, Hæreticos per Concilium nihil proficere. Pontifex igitur determinatis his, quæ ad Sacramenta, & ad ſimilia pertinent, Concilium citò abſoluendum ſtatuerat: ſed Galli, qui ad propria ſtudia intenti, rem in longum protrahere cupiebant, in ſcriptis poſtulauerunt à Legatis, vt ad Dogmata definienda vlterius non procederent vſque ad Gallorum Epiſcoporum aduentum, quos breui adfuturos dicebant. Legati in ſcriptis reſponderunt Gallicos Epiſcopos diù exſpectatos, & antè, & poſt Concilij inchoationem; res conuenienter examinatas; Seſſionem imminere, hanc tranſferre ipſos nec debere, nec poſſe. Hæc iterum petentibus eadem eſt data Reſponſio.

Reuerſus eſt hoc tempore ad Concilium Archiepiſcopus Pragenſis, qui menſibus præteritis ad Cæſarem iuerat. Hic quandam Reformationis formulam, & Calicis petitionem Legatis obtulit. Ad primum Legati reſponderunt, *hoc intempeſtiuum eſſe imminente Seſſione*: Ad ſecundum, *poſt examen de Sacrificio*

Miſſæ

Miſſæ, conſultaturos. Quo examine facto ſumma Theologorum, & Patrum concordia, pro Calice concedendo prima ſententia fuit *negatiua*. Secunda *affirmatiua ſub aliquibus conditionibus*. Tertia fuit dicentium, *negotium relinquendum Pontificis arbitrio*. Hæc vltima placuit tùm Legatis, tùm etiam Oratoribus Cæſaris, qui putabant hoc faciliùs à Pontifice, quàm à Concilio obtineri poſſe. Sed Cæſarei, quamvis hac in re ſibi ſatisfactum eſſe viderent, inſtiterunt, ne in Seſſione futura de Dogmatibus ageretur. Et licèt pro eorum petitione, etiam Pontificis literæ adeſſent: Legato perorante, quod literæ iſtæ extortæ præter Pontificis mentem viderentur, Legati vltrà procedendum ſtatuerunt. Quare Cæſarei indignati, conuocauerunt alios Principum Oratores ad agendum de cauſa communi. Adfuerunt omnes in domo Cæſareorum exceptis Venetis, & Florentinis, qui dicebant, *non habere ſe hoc in Mandatis à ſuis Principibus*.

In Conuentu hoc determinatum eſt, vt peteretur à Legatis aliqua ſuſpenſio, quoad Dogmata, & vt tantum de Reformatione ageretur; nam de Dogmatibus nulla erat inter Catholicos dubitatio, & iam abſentes erant illi, cum quibus vigebat controuerſia. Huic determinationi aſſentiri noluerunt Agens Hiſpanus, & Luſitanus Orator, Heluetius etiam Vene-

torum,

torum, & Florentinorum exemplum ſecutus, nihil reſpondit. His exceptis pro tali petitione reliqui Legatos adeunt loquente pro omnibus Lanſac. Reſponderunt Legati, *res Fidei à Reformatione ſeparari non poſſe, vt iam ſub initio determinatum fuit; Decreta iam abſoluta eſſe, omnem moram inutilem fore; ſi Galli Reformationem petunt, Articulos mittant.* Reſpondit Lanſac, *Epiſcopos venturos, qui Articulos & alia afferrent,* Tunc Legati: *veniant, quia benè excipientur, atque audientur: Seſſio tamen, vt determinatum eſt, fiet, ſicùt & alia poſt duos menſes.*

Die 17. Septembris celebrata eſt Seſſio, in qua poſt Miſſam lectæ ſunt literæ Cardinalis Amadei, de aduentu Patriarchæ Orientalium, eiùſque Fidei profeſſio recitata eſt. Hic ab Euphrate vſque ad Indiam Chriſti fidelibus præeſt, qui partim viuūt ſub Turca, partim ſub Perſa, & partim ſub Luſitano Rege. Ipſe etiā, ſiue eius prædeceſſores, ſub Paulo, & ſub Iulio III. Romam venerunt ad præſtandum Romano Pontifici debitum obedientiæ obſequium. Luſitanus Orator in ipſa Seſſione proteſtatus eſt, ſi Patriarcha hic, vt ferebatur, ad Concilium veniret, nulli alteri loco cedere debere. Reſponſum eſt à Promotore, *hac de re in Congregatione agendum.* *Seſſ. 22*

Poſt Seſſionem allatæ ſunt ad ſuos Oratores Regis Galliæ literæ, vt agerent

cum

cum Legatis de proroganda Seſſione, vel vt ſolùm in illa de Reformatione, & non de Dogmatibus ageretur. Gallicos Epiſcopos breui adfuturos: ſi verò vlterius ad Dogmata procederetur, eorum aduentum inutilem fore. Eadem petitio facta fuit ab Imperialibus. Reſponſum eſt à Legatis, *ſe pro viribus facturos, vt Principum petitionibus ſatisfiat. Hæc tamen matura conſideratione indigere.* Propoſiti ſunt deinde à Legatis quidam Articuli de Sacramento Ordinis ad examinandum Theologis; quod autem Tridenti fiebat à Gallicis Oratoribus apud Legatos, etiam fiebat à Gallico Oratore apud Pontificem. Qui Regis Galliæ petitione audita, reſpondit: *Gallos ſumma cum patientia viginti octo menſium ſpatio fuiſſe expectatos; Cardinalem a Lotharingia cum Epiſcopis numquam diſceſſiſſe ex Gallia, ob varia apud Regem obſequia; Gallos nolle Concilio adeſſe, Dilationem petere varijs de cauſis, Patres in Concilio ſumptibus, atque incommodis eſſe feſſos; Gallicos Oratores aſſerere Tridenti, concilium non eſſe liberum, ipſos tamen Patribus libertatem adimere. Ad Galliæ Regem nihil ſpectare determinationem de Dogmatibus, cùm ipſe Catholicè ſentiat: ſed potiùs de Reformatione eorum, qui ad beneficia præſertim pinguia, in ipſius Prouincijs promouentur.* Quarè, *ſi expectandi ſint ex Gallia Epiſcopi, pro Reformatione*

certè expectandos eſſe; Gallos ſub terminis vniuerſalibus Reformationem petere, ſi quid deſiderent in particulari, proponant.

Reſponſum fuit per varia tempora à Theologis circa Articulos de Sacramento Ordinis, qui referuntur octo. Primus, *an Ordo ſit Sacramentum?* Secundus, *de numero Ordinum*. Tertius, *de Hierarchia Eccleſiaſtica*. Quartus, *an in nouo Teſtamento ſit Sacerdotium viſibile?* Quintus, *an in Ordinatione accipiatur Spiritus Sanctus?* Sextus, *an manuum impoſitio, & cætera Cerimonia ſint aſpernanda?* Septimus, *an Epiſcopi ſint Presbyteris Superiores?* Octauus, *an Epiſcopi aſſumpti authoritate Romani Pontificis ſint veri Epiſcopi?*

De Reformatione nihil adhuc propopoſitum fuerat; etenim Legati verebantur, ne quidquid proponeretur vel Epiſcopis, vel Principibus, odioſum foret; quare expedito tabellario, rem omnem Pontificem edocuerunt. Sed iam fama tulerat Cardinalem à Lotharingia aduentare Tridentum; & Galliæ Rex Abbatem Mande hac de re ad Pontificem Nuntium miſerat, qui benignè acceptus eſt. Venit hoc tempore ad Concilium Valerianus Herbutus Præmiſſienſis Epiſcopus, Poloniæ Regis Orator, & honorificè exceptus eſt. Præterea Cæſar per literas à Legatis poſtulauit, vt in Dogmatibus determinandis immorarentur, ſpem eſſe

eſſe,vt poſt Conuentum Francofurti Proteſtantes ad Concilium veniant,sèque illi ſubmittant. Reſponſum eſt à Legatis Proteſtantium,aduentum aut nullum,aut inutilem fore, Concilium pro hac re immorari non poſſe.

Cardinalis Lotharingus. Acceſſit tandem ad Concilium Cardinalis Lotharingus, & Pontificis literis Seſſio ad 26. Nouembris progata eſt, ſicùt etiam poſteà, ad beneplacitum pro *Gallici Epiſc.* Epiſcopis Gallicis iam præſentibus. Legati interim, quoniam Potifex eorum petitionibus non tam expreſsè reſpondit, Vintimillienſem Epiſcopum ad illum miſerunt:vt oretènus eum de omnibus edoceret, & ab eo certiores determinationes acciperet. Poſt eius diſceſſum ſub ini-
1563. tium Anni 1563. quoniam Legati ſignificauerant Gallicis Oratoribus, vt de Reformatione, quam petebant aliquid proponerent: ipſi habita conſultatione cum aliquibus ſuæ Nationis Epiſcopis, obtulerunt Legatis 34. Reformationis capita. Quorum plurima, cum ſatis ardua eſſent & noua, placuit Legatis aſſentiente etiam Cardinali Lotharingo, de iſtis conſulere Pontificem per Viterbienſem Epiſcopum, qui etiam in mandatis habuit,vt de nonnullis pro Lotharingo alloqueretur Pontificem. Quo audito Cæſarei inſtiterunt, vt viginti illa Reformationis capita ab illis iam tradita proponerentur.

Die primo Ianuarij Vintimillienſis Romam

Romam venit, ſtatimque reddidit ſui aduentus rationem Pontifici, qui cognitis Legatorum petitionibus ſufficienter illis reſcripſit. Expedito tabellario (nam Vintimillienſis Romæ apud Pontificem remanſit) acceſſit poſteà Viterbienſis Epiſcopus, Gallicam Reformationem afferens, qua cum turbaretur Pontifex, Viterbienſis eius mentem ſedauit per ea, quæ à Lotharingo acceperat: ſignificans Reformationē eiuſmodi, *neque ipſis Gallicis Epiſcopis placere, & ſuo tempore oppoſitum petituros. Caterum certam eſſe Spem* (quod & Lotharingus ipſi dixiſſe fertur,) *ſi Pontifex concederet Gallis Calicis vſum, Miſſam lingua vulgari, & Presbyterorum coniugium, facilè omnia alia prætermittenda.* Pontifex Gallicæ Reformationis capita Theologis examinanda tradidit, quorum Cenſuram cum diligenti inſtructione ad Legatos miſit.

Scripſit præterea Pontifex ad Gall[...] Regem, ſignificans illi, *in Capitibus Reformatione propoſitis multa quid contineri vtilia, ac neceſſaria: alio tamen obeſſe Regiæ, ne dum Ponti[...] authoritati: & Vniuerſalis Eccleſi[...] gimini pernicioſa eſſe*, quod op[...] rationibus declarauit. Reuerſus eſ[...] deinde ex ſua legatione Tridentum Vintimillienſis Epiſcopus, qui Pontificis nomine conſolatus eſt Patres, & de proſequendo vſque ad finem Concilio illius men-

tem

tem aperuit. Quare Legati propoſuerunt Theologis examinandos, vt ſuo tempore definirentur, quoſdam Articulos, de *Sacramento Matrimonij*, Gallicis Oratoribus fruſtra inſtantibus, vt Reformationis Capita ab eis propoſita, potiùs in examen vocentur.

Fuit hoc tempore in Generali Congregatione honorificè exceptus Epiſcopus Haſtenſis Ducis Sabaudiæ Orator. Venit deinde Tridentum Rhemenſis Epiſcopus Regis Galliæ Orator ad Cæſarem, tunc Oeniponte morantem; cum eo profectus eſt Lotharingus. Varius cuiuſque ſenſus de hoc itinere. Acceſſit prætereà Tridentum Salisburgenſis Archiepiſcopi Procurator, petens, *vt Germanorum Epiſcoporum Procuratores poſſint in Concilio deciſiuam ferre ſententiam: hinc ſpem fore, vt quamplurimi hac conditione vtantur*. Res delata eſt ad Pontificem. Die 11. Februarij allatæ ſunt Synodo Regis Galliæ literæ de rebus pro Religione feliciter geſtis;& Ferrerius Orator Gallus, concinna oratione eſt vſus ad Patres,vt rebus Gallicis in Decretis conſulerent. Multa interim,& incerta ferebantur, & de Cæſaris mente Reformationem petentis, & de bellicis proteſtantium motibus, quarè Cardinalis Altemps vocatus eſt à Pontifice ad colligendas copias.

Reuerſus eſt Cardinalis Lotharingus ad Concilium die vltimo Februarij; & paucos

paucos poſt dies Cardinalis Mantuanus primus Legatus moritur: & non multò poſt Cardinalis Seripandus, qui moriens magnam in Sanctiſſimam Euchariſtiam teſtatus eſt pietatem, ac reuerentiam. Quare Pontifex ante iſtius mortem auditam, Ioannem Moronum, & Bernardum Nauagerum Cardinales Legatos ad Concilium elegerat. Accidit hoc tempore Guiiſiani Ducis mors à quodam Hugonotto ſicario illata; & paulò poſt mortuus eſt alter eius frater, qui fuerat magnus Prior in Gallia; quarè Lotharingus duorum fratrum interitu eſt ſatis animo fractus.

Venit deinde Quinque Eccleſiarum Epiſcopus cum Cæſaris literis ad Legatos, quibus etiam tradidit exemplar eorum, quæ ad Pontificem à Cæſare mittebantur. Cæſaris literæ ad Legatos nihil aliud continebant, niſi eius deſiderium, *vt in Concilio ſtatuatur aliquid, quod Eccleſiæ Catholicæ proſit, ſimùlque, vt de Reformatione agatur*. Cæſaris verò literæ ad Pontificem aſpera quædam, ac dura perſtringebāt, quorum ſenſus erat, *Concilium Cæſaris diligentia, ac labore inchoatum, non bene procedere; eſſe diſcordijs plenum, eiùſque diſſolutionem timeri non ſine omnium ſcandalo, & Proteſtantium riſu; hoc malum ipſi Pontifici tribui; Concilium illud non eſſe liberum. Primùm quia nihil Tridenti ſtatueretur, quod Romæ non placuiſſet*,

Se-

Secundo, quia nihil proponebatur niſi à Legatis. Tertio, quia ſi qui Pontificis mentem ſequuntur, ſuaſionibus & artificijs vtuntur in eos, qui oppoſitum ſentiunt: Reformationis cauſam in nihilum abijſſe.

Pontifex literis acceptis indoluit, quod Cæſar plus ſibi vendicet, quam fas eſſet: tantòque magis, quia harum literarum exempla ad alios Principes miſſa fuiſſe ferebantur. Reſponſum Pontificis ad Cæſarem fuit: *Concilium à ſe conuocatum fuiſſe annuente Cæſare, alijſque Regibus, ac Principibus Chriſtianis; non quod Pontifex in his pro tuenda Eccleſia illorum nutu, ac conſenſu indigeret; Concilij diſſolutionem, aut ſuſpenſionem numquam ex parte Pontificis eſſe timendam; Concilium liberum eſſe, non tamen certo ordine carere; illa enim non libertas foret, ſed error. Concilium Tridentinum aliorum legitimorum Conciliorum normam, ac methodum ſequi: in quibus præſente Pontifice Patrum erat approbare ea, quæ à Pontifice proponebantur: abſente eo idem fieret per ipſius Legatos. Si enim cuilibet quidlibet in Concilio proponendi ius eſſet, omnia in confuſionem abirent; neque Concilij libertatem ideo tolli, ſi nihil in Concilio ſtatuatur, quod Romæ determinatum non ſit; hoc enim ipſum, cætera antiqua Concilia factitaſſe, quæ in ſuis Decretis à Romanis Pontificibus acceperunt inſtru-*

ctio-

ctionem. Epheſinum à Cæleſtino, Calcedonenſe à Leone, Trullenſe ab Agatone, Nicænum ſecundum ab Adriano Primo, *Conſtantinopolitanum vltimum ab Adriano* Secundo. *Se dolere, quod excogitentur Decreta contra* Pontificis *authoritatem, quam ipſe accepit à Chriſto Domino.* *Quæ* Principes *per ſuos Oratores petunt de Reformatione, loco ſuo & tempore fient; non eſſe illorum imponere leges Concilio, ſed ab illo accipere, qui quidē ſi Conſtantini, & Theodoſij pietatem imitentur, omnia benè euentura.* Harum literarum exempla, quæ ad Cæſarem mittebantur, Pontifex & ad alios Principes miſit, vt & ipſi, ad quos Cæſaris propoſitiones peruenerant, etiam reſponſionem reciperent.

Inſtiterunt interim Galli apud Legatos pro ſuis petitionibus, quibus ſicut, & Cæſareis dictum eſt: *expectandos eſſe alios duos Legatos Moronum, & Nauagerum. Idem factum eſt à Cæſareis Romæ, ſimul cum Oratore Hiſpano, eadem petentibus. Verùm Hiſpanus Orator ſeorſim à Cæſareis, ſui Regis mentem Pontifici aperuit.* Rex enim Hiſpanus nullo modò voluit, vt Calicis vſus, & Presbyterorum coniugium concederetur, vt Cæſarei, & Galli petebant: & hoc expreſsè ipſe Rex ad ſuos ſcripſerat in Concilio, & Hiſpani Præſules hoc obnixè curabant, quod Pontificis voluntati mirificè concordabat,

A die 9. Februarij, vſque ad 18. Martij Theologi reſponderunt, Articulis propoſitis de Sacramento Matrimonij. Viſum eſt primo, *an Matrimonium ſit Sacramentum?* Secundo, *an parentes poſſint filiorum Matrimonia irrita facere*, præſertim *occulta? &, an hæc vera ſint Matrimonia, & an poſſint ab Eccleſia irritari?* Tertio, *an poſſit repudiari vxor ex cauſa fornicationis, & viuente repudiata aliam ducere?* Quarto, *an ſit admittenda Bigamia? & an Eccleſiæ præceptum de non celebrando Matrimonio certis temporibus ſit Ethnicorum ſuperſtitio?* Quinto, *an Matrimonium ſit anteponendum Cælibatui?* Sexto, *de Matrimonio Presbyterorum*. Septimo, *de Gradibus Matrimonium dirimentibus*. Octauo, an vt quidam falsò aſſerebant, *inhabilitas, & error tantùm ſint impedimenta Matrimonum dirimentia?* Et, *an cauſæ Matrimonij ad ſacularem iudicem pertineant, & non ad Eccleſiaſticum?*

Qua Cenſura facta, expectabantur alij duo Legati pro Decretis abſoluendis, & Seſſione celebranda. Sed Pontifex pro componendis his, quæ à Cæſareis, & à Gallis de Reformatione ferebantur, voluit vt Cardinalis Moronus primus Legatus ad Synodalia non accedat, niſi prius ad Cæſarem tranſeat, qui illum de omnibus edoceat. Die 13. Aprilis Cardinalis Moronus Tridentum venit, & de

ſua

ſua legatione literis in Congregatione exhibitis, paucos poſt dies ad Cæſarem profectus eſt. Poſt cuius diſceſſum Cardinalis Lotharingus, qui cum Morono ſimultates habuerat, & Venetijs morabatur, Tridentum reuerſus eſt, & expedito quodam Aulico ad Cæſarem monuit eum, vt venienti Morono inſtaret pro Reformatione.

Inſtabat hoc tempore Princeps Condeus in Gallia, vt Concilium in aliquam interiorem Germaniæ Ciuitatem transferretur, confidens hac arte Catholicis, & vim & inſidias ſe poſſe moliri. Quo audito Catholicus Hiſpaniæ Rex iratus, literis in Galliam miſſis, item ad Pontificem ſuum ſenſum aperuit de non amouendo pedem à Tridentina Ciuitate. Contrà verò Galli, quia videbant apertè in Tridentino ſe nunquam ſui voti compotes fore, ſuis Theologis conſueta ſubſidia ſuſtulerunt; quare ipſorum quàmplurimi Tridento diſcedere coacti ſunt.

Die 23. Aprilis Cardinalis Nauagerus veſpere, & ſecretò vt iactantiam fugeret, Tridentum ingreſſus eſt; & paulò poſt Cardinalis Moronus à Cæſare ad Concilium reuerſus eſt ad Synodalia proſequenda, poſtquam Cæſaris mentem aliorum ambitione malè perſuaſam informauit, atque leniuit. Poſt cuius aduentum pro determinando futuræ Seſſionis die, ad 10. Iunij tempus dilatum eſt. Hoc tempore Comes Lunenſis Hiſpanus Ora-

tor, qui diu propter præcedentiam in ſedendo, Concilium adire moratus fuerat, tandem die 21. Maij, Congregationem ingreſſus eſt ſeparatim ſedens, præuia proteſtatione.

Sed Cardinalis Moronus, vt cum Lotharingo rediret in gratiā, ad illum iam reuerſum ex Hoſtia (quod eſt Caſtellum inter Venetos, & Mantuam, quo ipſe Cardinalis Ferrarienſis ex Gallia redeunti in occurſum venerat) viſendum acceſſit: Pontificalibus inſignibus indutus, & præuia Cruce, vt Apoſtolicus Legatus. Obtulit illi 42. Reformationis Capita a Pontifice tradita, addens ſe nihil ſine eius Conſilio facturum, quem in ſuæ Legationis partem vocabat.

Venit deinde Tridentum Renatus Biragus cum Regis Galliæ literis, in Congregatione expoſitis: ſignificans Regem ex Concilio illo in ſuis Regnis quietem Religionis expectare. Petere voluit Biragus, vt Concilium in aliquam interioris Germaniæ partem transferretur, ſed monitus à Gallicis Oratoribus tacuit. Reſponſum à Synodo, tam citò non habuit, quia reſpondendi forma Lotharingo non placuit. Quare poſt multa Biragus perrexit ad Cæſarem, ad quem mittebatur; fuit tamen reſponſum Gallicis Oratoribus traditum, qui ad illum miſerunt.

Seſs. 23 Tandem in varijs Congregationibus viſis & examinatis, quæ ſpectant ad Sacra-

cramentum Ordinis, Die 15. Iulij celebrata eſt Seſſio in ordine 23. cantante Seſſ. 23
Miſſam Epiſcopo Pariſienſi, & concionante Aliſienſi Epiſcopo. Lectæ ſunt literæ Scotorum Reginæ, & excepti ſunt varij Principum Oratores. Abſoluta Seſſione Legati ad Concilij finem tendentes, cum iam de Matrimonio à Theologis ſatis conſideratum fuiſſet, dederunt illis examinanda aliqua alia Capita, ſcilicet de Indulgentijs, de Veneratione Sanctorum, & de Purgatorio.

Propoſita prætereà fuerunt quamplurima Reformationis Capita, inter quæ erant aliqua, quæ ad Reges attinebant, nam & ipſi Reges etiam Reformationem ſe ſubituros dicebant. Verùm Orator Hiſpanus dubitans de ſui Regis mente circa hoc, ſiue alijs de cauſis: Concilium in longum protrahere ſtuduit. Et quidem huius rei varia ferebantur principia, ſiue propria Hiſpanorum in negotijs peragendis mora, ſiue Regis voluntas, vt interim per Concilium aliqua inueniretur via ad ſedandos de Religione tumultus in Belgio creſcentes; ſiue ex Gallorum inſtantia; ſiue ex alijs occultioribus, quæ prudentis relinquuntur coniecturæ.

Cum igitur de Concilij abſolutione ageretur, Hiſpanus Orator propoſuit, denuò antè abſolutionem vocandos eſſe Proteſtantes, pro quibus Concilium hoc fuerat inſtitutum: ſimul voluiſſet, vt Theologi in perpendendis Articulis pro-

poſitis immorarentur. Hac de re certior factus Pontifex, apud Hiſpanos Miniſtros queſtus eſt de Lunenſi, quod tam inſolentia, ac vana proponeret, & his de rebus ad ſuum Nuntium in Hiſpaniam ſcripſit. Die 22. Iulij facta eſt Congregatio, in qua viſis Decretis de Matrimonio, duo propoſiti fuerunt Articuli. Primus, *an deceat coniugatos promoueri ad Ordines Sacros?* Secundus, *an Matrimonia clandeſtina irrita eſſe in poſterum ſtatuendum ſit?* Ad primum reſponſum fuit *negatiuè*, fruſtrà in contrarium loquentibus Pragenſi, & quinque Eccleſiarum Epiſcopis. Ad ſecundum 136. Patres reſponderunt *affirmatiuè*, 57. *negatiuè*, decem *noluerunt ferre ſententiam*. Inter ipſos Legatos etiam aliqua fuit diſparitas, diſputatum eſt etiam de Matrimonij abuſibus & impedimentis.

Propoſita deinde ſunt 30. Reformationis Capita. Conatus eſt Orator Hiſpanus cum alijs Oratoribus perſuadere, vt vota ferantur per Nationes, vt in Conſtantienſi, & Baſileenſi Concilijs; verùm petitioni huic ſe oppoſuit Lotharingus cum Gallis, & Luſitanis. Dum hæc agerentur, Lotharingus cupiens, vt citò Concilio finis imponatur, propoſuit Legatis, vt Capita illa de Reformatione amouerent, quæ longas fortaſſe contentiones excitarent; ſimul & Hiſpanum Oratorem rogauit, vt difficultatibus mo-

mouendis abſtineret. Oratores Cæſarei in Capitibus propoſitis aliqua omittenda, aliqua diſtinguenda dixerunt: addentes expectandum, quid determinandum ſit in Vienneſi Conuentu, quod Legatis ſatis diſplicuit.

Poſtulauerunt præterea Cæſarei Oratores, vt *in Indice Librorum prohibitorum non ponantur Decreta fieri conſueta in receſſu Conuentuum Imperialium*. Reſponderunt Legati, *Pragenſem Archiepiſcopum eorum Collegam, eſſe iſtius Congregationis Caput, quare ad illum hæc referenda eſſe*. Galli Oratores curioſa Reformationis Capita obtulerunt. Veneti, Sabaudi, Florentini non nihil in illis Capitibus circa ius patronatus emendandum dixerunt. Orator Hiſpanus, licet omnia bene ſtare dixiſſet, aliquid tamen addendum, vel minuendum ſignificauit. Legati habita conſultatione cum Lotharingo, & Madrutio, ſtatuerunt proponere Patribus Capita illa, quæ magis vacarent difficultatibus, neque omnia ſimul, ſed partim, & ſucceſſiuè, vt facilius examinentur.

Die 11. Auguſti inceperunt fieri variæ Congregationes pro Canonibus condendis de Matrimonio, & in determinando de nuptijs filiorum familias. Vbi oblata occaſione definitum eſt de Matrimonijs clandeſtinis, *vt in poſterum illa tantùm Matrimonia ſint valida, etiam in foro conſcientiæ, quæ fiunt coram Parocho, &* te-

teſtibus. Venerunt deinde Cæſaris literę ad Legatos, quibus petebatur, *vt de Principum Reformatione non ageretur, niſi poſt eius reſcriptum*; paulò poſt venerunt literæ à Galliæ Rege ſatis acres aduersùs Capita illa, & præcipuè aduersùs ea, *in quibus erat de Principum Reformatione*, iubente Rege ſuis Oratoribus, vt ſtatim atque hìs de rebus in Concilio agi cognoſcerent, Tridento diſcederent,& Venetias pergerent.

Nuntius iſte turbauit admodum Patres,vnde centum ex illis fædus inierunt, ſe nunquam Reformationi aſſenſuros, niſi de Principum Reformatione ageretur. Prætereà Hiſpanus Orator Synodales res in longum protrahere ſtudens, ſuſcitauit quæſtionem de declaratione apponenda ad verba illa: *proponentibus Legatis*. His de cauſis prorogatus eſt Seſſionis dies ad 11. Nouembris, quod etiam Pontifici placuit, vel Lotharingus ab ipſo iam diù expectatus, hoc temporis interuallo Romam accedere,& inde Tridentum redire poſſet. Romam veniens Lotharingus in proprio Pontificis Palatio perbenignè exceptus eſt; & multa ambos de Concilio collocutos,atque etiam multa à Pontifice eius conſilio facta fuiſſe, narratur.

Interim Legati in Concilio poſt diſputationes in oppoſitas partes de clandeſtinis Matrimonijs,pro maiori veritatis euidentia: ad Reformationis negotium

con-

conuerſi ſunt. Et quoniam centum illi Patres prædicti, pro Principum Reformatione immobiles erant, ſtatim ac primum verbum hac de re propoſitum fuit, Ferrerius Orator Gallus, longa oratione eſt vſus pro ſuo Rege huic Reformationi non aſſentiente. Quæ oratio omnibus diſplicuit, etiam ipſis Gallicis Epiſcopis, erat enim vel hæretica, vel ſuſpecta de hæreſi, & ſatis arrogans: quod cum de Principum Reformatione in communi ageretur, ſolus vnus reformari nollet.

Orationis exemplar Legatorum opera per eos, qui interfuerunt, vt fieri potuit compoſitum eſt: ſed Galli aſſerentes illud ab eorum dictis diuerſum eſſe, emendatam orationem in publicum obtulerunt, quæ ad Lotharingum miſſa eſt Romam. Anonymus quidam Concilij nomine huic orationi reſpondit: aduerſus quem facta eſt à Gallis Apologia. De qua oratione indoluit Lotharingus, & dixit, *ob ſuam abſentiam hac eueniſse*. Putabatur factum Hæreticorum fraude ad turbandum Concilium, & Lotharingus hac de re per literas queſtus eſt apud Regem, & apud Oratores.

Cogitabat Pontifex, *Principum Reformationem fieri poſse non imperando, ſed conſulendo*: & mirabatur, quod hi, qui Concilij libertatis fautores videri vellent, omnium maximè eius libertati obſtarent. Scripſit verò ad Legatos, *vt ad vlteriora Patres procederent*; *Galli diſce-*

ſcedant,ſi velint, ipſis tamen diſcedendi cauſa ne prabeatur. Verùm Principum Reformationi Oratores omnes poſteà obſtiterunt. Quare die 7. Octobris in Generali Congregatione determinatum eſt, in futura Seſſione ſtatuendum *de Matrimonio*, *& de* 21. *Reformationis Capitibus iam examinatis*. Sequenti die Galli Oratores, qui per aliquot dies in propria domo cum reliquis ſuæ Nationis Epiſcopis (multi enim diſceſſerant) otioſi manebant, relicto Tridento Venetias diſceſſerunt.

Inde quoniam Hiſpanus Orator inſtabat pro declaratione verborum *Proponentibus Legatis*, tribus Canoniſtis commiſſa eſt cauſa, vt ſimul cum ipſo Oratore declaratio fieret. Sed præſtò fuit Lotharingus, qui à Pontifice optimè inſtructus Tridentum venit. Hic ſumma prudentia egit cum Oratore Hiſpano,& controuerſiam ſedauit. Ipſe etiam curauit, cum eſſet Venetijs cum Gallis Oratoribus, vt ſaltèm in fine Concilij Tridenti adeſſent. Die igitur 11. Nouembris celebrata eſt Seſſio,in qua lectæ ſunt literæ Margaritæ Parmenſis ex Belgio,& exceptus eſt ex Melita Militum Sancti Ioannis Orator. In Decreto de Matrimonio Clandeſtino eadem ferè fuit diſcrepantia,de qua ſuprà dictum eſt.

Seſs. 24

Pro abſoluendo Concilio facta eſt priuata Congregatio in domo Cardinalis Moroni, conſtans ex Legatis, duobus

alijs

alijs Cardinalibus, Lotharingo, & Madrutio Oratoribus Principum, & 25. Epiſcopis, delectis ex nationibus. In ipſa omnium conſenſu (excepto Oratore Hiſpano cum ſuis, qui dixit reſcribendum Regi) determinatum eſt, finem imponendum eſſe Concilio. Rebus igitur ad exitum tendentibus, & ſufficienter examinatis his, quæ ſpectant *ad Indulgentias, Venerationem Sanctorum, & Purgatorium*, atque definitis illis, quæ attinent ad Reformationem: & quidem quo ad Principes tantùm quædam communia, & antiqua in Decretis ponenda: cum de Concilij abſolutione ageretur, determinatum eſt, *petendam eſſe a Romano Pontifice omnium Decretorum confirmationem, tam eorum, quæ ſub Paulo Tertio, & Iulio Tertio, quam ſub Pio Quarto Pontificibus, facta fuerunt.*

In Capite vbi agebatur de Epiſcopi authoritate ſupra Capitulum, quoniam Hiſpani Epiſcopi communem cum Rege hac in re cauſam haberent, ſcripſit Hiſpanus Orator ad eum, qui Romæ apud Pontificem erat, vt Regis cauſam ageret. Quo audito reſpondit Pontifex, *de hoc agendum in Concilio*; addidit Orator: *Patres in dies mutari*, ſubiunxit Pontifex, *mutantur quia liberi ſunt*, arguens Lunenſem, quod tam obnixe inſtaret aduersùs verba illa: *proponentibus Legatis*. Poſtulatum præterea fuerat à Pontifice per ipſum Oratorem Hiſpanum, vt

imperaret Patribus, ne tam cito Concilio finem imponerent. Reſpondit Pontifex *hoc petendum à Patribus in Concilio, quorum libertati ipſe Rex maximè fauei*; & dicente Hiſpano: *totum mundum optare, vt Concilium apertum diù permaneat*; reſpondit Pontifex, *inquire Ptolomaicas tabulas, & cognoſces, an Hiſpania ſit totus mundus?*

Scripſit Lotharingus ad Ferrerium Oratorem Gallicum, vt ad Concilium rediret, *eò quod in Decretis nihil eſſet aduersùs Principes*. Ille autem redire noluit, aſſerens in Decretis illis multa eſſe aduersùs Gallicanam Eccleſiam. Laborabat Lotharingus, & Oratores Cæſarei, vt Lunenſem à ſententia de non abſoluendo Concilio amouerent. At Legati audito Nuntio de aduerſa Pontificis valetudine, nihil amplius immorandum dixerunt, ſed coarctantes futuræ Seſſionis diem, ab Hiſpano Oratore petierunt, vt *communi omnium voto de claudendo Concilio* aſſenſum præberet. Ipſe verò contrà habito cum ſuis Colloquio proteſtationem parabat. Sed Legati diſpoſitis omnibus ad Seſſionem, & in Congregatione præſcripto omnium conſenſu (exceptis Hiſpanis) Seſſionis die, ſtatuerunt etiam inuito Lunenſi Concilium claudere. Quare Lotharingus, & Cæſarei denuò Lunenſem adeuntes, tandem coegerunt eum, vt ſuum aſſenſum præſtaret.

Qua-

Quare die tertio Decembris celebrata eſt Seſſio, in qua orationem habuit, Hieronymus Ragozonius, Nazianzenus Epiſcopus; lecta ſunt Decreta in illo, & ſequenti die impoſitus eſt Concilio finis. Additæ ſunt Patrum acclamationes in fine Concilij præloquente Lotharingo,& alijs ſequentibus. Altero autem die facta eſt Patrum Subſcriptio ex Legatorum mandato. Fuerunt ſubſcribentes Cardinales Legati quatuor, & alij duo Cardinales; Patriarchæ ſeptem; Archiepiſcopi viginti quinque; Epiſcopi 268. Abbates ſeptem; Generales Ordinum ſeptem; Abſentium Procuratores 39. Seſſ.25

Conualuit Pontifex, & allato Nuntio de Concilij abſolutione eſt lætata vrbs vniuerſa. Pro Concilij confirmatione inſtituta eſt Congregatio ex octo Cardinalibus, deinde illis additi ſunt alij Præſules, & Miniſtri in Romana Curia. Tandem ex ſententia Hugonis Boncompagni Daſtrenſis Epiſcopi definita eſt, *omnium Decretorum Confirmatio, tam eorum, quæ ad Fidem, quàm etiam eorum, quæ ad Reformationem ſpectant.* Monuit idem Hugo Pontificem, vt mandet, *ne cuiquam liceat paſsim Concilij Tridenti Decreta ad libitum explicare, aut illi Gloſſas & declarationes apponere; ſed omnis declaratio à Sede Apoſtolica pendeat, & hoc, vt Concilij Decreta illibata, & incorrupta permaneant.*

Die igitur 26. Ianuarij 1564. oblatum 1564.

eſt Pontifici in Conſiſtorio *Decretum de petenda Confirmatione,in vltima Seſſione editum*,qui viſo Decreto,& habitis affirmatiuis Cardinalium votis (exceptis duobus à Sancto Clemente, & Alexandrino, *qui dixerunt per Concilium hoc multùm tribui Epiſcopis*) Confirmationis ſententiam protulit. Bullam prætereà de eiuſdem Confirmatione edidit, & per Chriſtianum Orbem pro illius executione Nuutios miſit.

SECVNDA PARS CENSVRAE.

Aduersùs ea, quæ falſa, quæ impia, quæ Hæretica in Petri Soaue Polani Pſeudo-Hiſtoria inueniuntur.

TANTA ſunt,& falſa,& emendatione, & confutatione indigentia, quæ in volumine illo diſperſa ſunt: vt niſi ſub aliquo ordine in Sectiones, & Capita diſponantur, pro confutatione confuſionem adducant. Primò igitur quamdam Præfationem partem conſiderabimus, quæ in ſe habet omnis impieta-

tis

tis,& falſitatis compendium. Secundò obſeruabimus mendacia, & contradictiones. Tertiò perpendemus ea, quæ ſpectant ad Concilia in vniuerſali. Quartò conſiderabimus ea, quæ ad ipſum Tridentinum Concilium in particulari attinent. Quintò reſpondebimus argumentis, quæ aduersùs Pontificis Bullas, & Concilij Decreta adducuntur.

SECTIO PRIMA.

De his quæ impiè ac ſtultè in ſecunda Præfationis Parte apponuntur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Delectus eorum, quæ hoc loco ſub Cenſura ponuntur.

AVctoris præfatio in ſuam Hiſtoriam commodè in duas partes diuidi poteſt. In prima proponit, *qua de re ſcribendum, quo labore, & induſtria vſus ſit in compilanda Hiſtoria, ac vnde hauſerit illam*. De hac parte hoc loco nihil ad nos, de illa enim fortaſſe aliquid attingemus in Sectione ſequenti, cum agemus de illius mendacijs.

In ſecunda Parte Auctor erumpit in Blaſphemias, declarans *peſſimum huius Concilij exitum ex libidine eorum, qui fuerunt huius Celebrationis Miniſtri*.

Poſt-

Poſtquam enim dixerat, *omnia in celebrando Concilio artificiosè, & proprijs ſtudijs ab vnoquoque facta* prorumpit in hæc verba.

Et enim Concilium hoc, Quod pij viri ardentibus votis flagrantes inſtiterunt, ad vniendam, & conglutinandam Eccleſiam, quæ iam cæperat fatiſcere, ac diuidi: contrà tanta partium obſtinatione ſchiſma firmauit, vt reconciliationis Spes omninò decoxerit. Quod Principes ad ordinis Eccleſiaſtici Reformationem celebrandum curauerunt: maiorem, quàm aliàs vnquam, ex quo nomen Chriſtianum fuit, in Eccleſiam induxit deformitatem. Quod Epiſcopi Antiſtitum authoritatem illis in integrum reſtituturum ſperabant: (quam penè vniuerſam ipſis ademptam Romanus Pontifex ad ſe traxerat,) eandem totam, & integram abſtulit, eòſque in maiorem ſeruitutem redegit. Quod denique Romana Curia, vt odioſum, & formidabile effugere concupierat, tanquam vnicum, & in ſpeciem efficax remedium modum imponendi immenſæ illi potentiæ: quæ ex paucis initijs lapſu temporum excreuerat in infinitum: eam ſibi ſubditis tam validè fixit, vt nunquam ipſa tam firmis radicibus innixa eſſe videatur. Hæc ille.

Qui etiam neſcio quà ratione, Concilio huic Iliadis nomen imponendum cenſet. Verba, quæ retulimus, vt impia ſunt

ſunt,& ſtulta, ita illorum confutatio maximè prodeſt ad redarguendam Hæreticorum iactantiam,qui his maximè aſſertionibus, & mendacijs ſuas blaſphemias firmare conantur; & eſt quidem in his verbis omnium Hereticorum iniquitatum compendium diuiditur hæc semipræfatiuncula (vt planè apparet) in quatuor Partes. Prima attinet *ad viros pios cupientes Concilium*. Secunda *ad Principes*. Tertia *ad Epiſcopos*. Quarta *ad Romanam Curiam, ſiue ad Romanos Pontifices*. De his omnibus breuiter,ac ſeparatim agendum.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De Viris pijs Concilium cupientibus.

PRima particula, quæ ad Viros pios pertinet, his verbis concluditur. *Etenim Concilium hoc, quod Viri pij ardentibus uotis flagrantes celebrandum inſtiterunt ad vniendam, & conglutinandam Eccleſiam, quæ iam ceperat fatiſcere, & diuidi: è contrà tanta Partium obſtinatione Schiſma firmauit, vt reconciliationis ſpes omnino decoxerit.* Enimuerò in his verbis conſiſtere videtur vniuerſa Tridentini Concilij cauſa, ſi enim Concilium hoc optatum fuit, *vt diſcordantes in Religione ſententia in Concordiam venirent, & hoc modo Eccleſia, quæ diuidi incipiebat, ad Vnionem*

nem

nem rediret : cum per Concilium hoc, vt aſſeritur oppoſitum factum fuerit, certè dicendum erit fuiſſe fruſtatorium, inutile, ac perinicioſum. Hic eſt ſenſus blaſphemantis Hæretici, qui ſumma vtitur æquiuocatione, ac fraude, iuxta Hæreticorum mendacium, qui falſo æquales, imò maiores in Eccleſia Partes cum Catholicis habere contendunt: quaſi Concilium inſtituendum fuerit, non ad damnandas eorum hæreſes, ſed ad concordandas opiniones. Quare, ſimpliciter loquendo, eſt hæretica propoſitio, aſſerere: *Concilium hoc, vel inſtitutum, vel inſtituendum fuiſſe, vt diſcordantes de Religione ſententias conciliaret*, ſed potiùs Catholica ſententia eſt, *Concilium Tridentinum inſtitutum fuiſſe ad declarandas falſas atque hæreticas opiniones illas, quæ Catholicæ Veritati aduerſantur*, quod per Concilium hoc ſedulò, ac diligenter eſt factum.

Quapropter Viri pij hoc loco ſecundum Hiſtorici ſenſum non ſunt homines verè Catholici, & Sancti: ſed vel homines nutantes in Fide Catholica, vel decepti ab Hæreticis, vel Hæretici ipſi: qui non ſemel varijs artibus conati ſunt agere, vt per Concilium ſuæ Blaſphemiæ confirmentur. Verùm tota vis, & fraus Hiſtorici, conſiſtit in accipiendo æquiuocè nomen Schiſmatis. Aſſerendo *Eccleſiam fuiſſe diuiſam, & ad vniendam illam Concilium fuiſſe oppoſitum, quod tamen*

magis

magis auxit, atque firmauit diuiſionem, quæ alio nomine Schiſma dicitur. Non inficior Schiſma etiam Hæreſin vocari poſſe, vtrumque enim nomen diuiſionem ſignificat: verùm ſi conſiderentur hæc duo nomina, vt hoc tempore accipiuntur, præcipuè apud Latinos, cognoſcetur profectò Hiſtorici æquiuocatio, & fraus.

Aduertendum eſt ergo, quod Schiſma dupliciter ſumi poteſt, ſcilicet formaliter, & materialiter. Primo modo ſumptum, *Schiſma nihil aliud eſt, niſi quædam ſpecies Hæreſis*, & de hoc loquitur S. Thom. 2.2. quæſtio 39. Art. 1. ac dicit eſſe, *quando homo ſe diuidit ab Eccleſia, cuius caput eſt Romanus Pontifex, nolens obedire illi*. Secundo modo, *Schiſma eſt quædam diuiſio in Eccleſia, quando ſunt ex aliquo errore plures ſedentes in Apoſtolica Sede, vt euenit ſeculis elapſis. Primum Schiſma non eſt, niſi inter Catholicos ex vna, & Hæreticos ex altera parte: illud enim Schiſma, vt diximus Hæreſis quædam eſt. Secundum Schiſma poteſt eſſe etiam inter Catholicos.*

Sed Hiſtoricus ſummo artificio, & fraude confundens nomina, & nominum ſignificationes, ponit Hæreſin ſub nomine Schiſmatis; & non quidem Schiſmatis primo modo ſumpti, ſed ſecundo modo, quod poteſt eſſe inter Catholicos: vt ſumma impietate inſinuet partes, & Catholicos, & Lutheranos habere: &, vt ſicut per Concilium Conſtantienſe facta fuit re-

con-

conciliatio fidelium inter ſe ſub vno Romano Pontifice: ità & per Tridentinum facienda eſſet quædam turpis, & impia reconciliatio inter Catholicos, & Lutheranos.

Sed abſit. Etenim licet Conſtantienſe præcipuè fuerit inſtitutum ad tollendum illud materiale Schiſma, de pluribus ſedentibus in Apoſtolica Sede, & conciliandis inter ſe fidelibus: at Tridentinum fuit celebratum ad damnandas Hæreſes, & ad expellendos extra Eccleſiam eos, qui aberrant à Catholica Fide. Quæ enim conciliatio poteſt eſſe inter veritatem, & mendacium, inter Chriſtum, & Diabolum?

Quod igitur Hiſtoricus vitio tribuit Concilio, *non extinxiſſe Schiſma, non abſtuliſſe Eccleſiæ vnitatem:* imò firmauiſſe Schiſma, *ut nulla amplius ſpes ſit reconciliationis*: ſtultum omninò eſt, & planè ridiculum. Si autem Hiſtoricus iſte carpit Concilium Tridentinum, quod per illud Hæreſes extinctæ non ſint, abſque dubio falſa vtitur ratione. Hoc enim modo, & Nicænum Concilium reprehendi poſſet, quod damnata per illud Arij Hæreſis multis temporibus varijs in locis perdurauerit, & vſque ad tempora noſtra peruenerit. Hoc enim certè non euenit ex defectu Concilij, ſed ex obſtinatione Hæreticorum.

Verùm in cachinnos erumpere eum neceſſe eſt, qui rectè obſeruet extrema

Hi-

Hiſtorici verba dicentis, *quod per Tridentinum Concilium reconciliationis ſpes omninò decoxerit*. Quæ enim reconciliationis ſpes vnquam fuit aut eſſe poterit, cum huius temporis Hæretici, neque vnquam inter ſe conciliari valeant? Teſtis eſt ipſe Hiſtoricus, qui Lutheri, & Zvvinglij congreſſus inutiles circa Confeſſionem Auguſtanam, qui in Colloquijs varias, & inextricabiles Hæreticorum diſcordias, & contentiones commemorat. Et certiſſimum ſanè eſt, nullum Concilium quodcunque ſibi fingant Hæretici, poſſe vnquam induratas eorum ceruices emollire, & Satanicæ ambitionis faſtigium, ad vllam moderationis metam redigere.

Legitimum & verum Concilium reſpuunt, conciliabulum petunt; ſed neque in iſto concordes ſunt, nam alij vnam, alij aliam Concilij formam ſibi adſtruunt: in qua etiamſi conueniant, certè in Dogmatibus, imò in ſuis ipſis Hæreſibus concordare non poſſunt, vt viſum eſt Naumburgi in Conuentu ab Hæreticis inſtituto, Anno 1562. vbi in ipſis Hæreſibus nullo pacto concordare potuerunt.

ARTICVLVS TERTIVS.

De Principibus Concilium petentibus.

SEcunda Pars huius Præfatiunculæ, quæ ad Principes ſpectat, talis eſt.

Quod

Quod Principes ad Eccleſiaſtici Ordinis Reformationem celebrandum curauerunt: maiorem quàm aliàs vnquam, ex quo nomen Chriſtianum fuit, in Eccleſiam induxit deformitatem.

Hæc verba falſiſſima eſſe ex eo patet, quod contraria luce ipſa ſint clariora; nam veram, ac neceſſariam per Concilium in Eccleſia Reformationem factam eſſe, ex ipſis Concilij Decretis apparet. Et quod per illud Eccleſiaſticus Ordo in meliorem frugem redierit, à maioribus noſtris accepimus, qui & ante, & poſt Concilium viuentes de vtroque Eccleſiæ ſtatu teſtes eſſe potuerunt. Quare aperiſſima Blaſphemia eſt, & iniquiſſimum mendacium, *per Concilium hoc maiorem deformitatem eueniſſe in Eccleſia, quam fuerit, ex quo nomen Chriſtianum fuit.* Niſi fortè ab Hiſtorico deformitas Hæreticorum more vocetur Catholicæ Religionis cultus, & obſeruantia, & obſequium in Apoſtolicam Sedem: vnde, & ipſi Hæretici, qui oppoſitas partes ſectantur, Reformatæ Religionis nomen ſibi vendicare præſumunt. Quod certè apparet ex ipſa Hiſtoria; etenim Reformatio vnicè, & principaliter petebatur à Principibus Subditorum Hæreticorum, fraude deceptis: non autem ità ab illis, qui quo ad ſe, & ſuos Subditos profitebantur Catholicam veritatem.

AR-

ARTICVLVS QVARTVS,

De Epiſcopis Concilium cupientibus.

TErtia pars pertinet ad Epiſcopos cuius hæc ſunt verba. *Quod Epiſcopi Antiſtitum Authoritatem illis in integrum reſtituturum ſperabant, (quam penè vniuerſam ipſis ademptam, Romanus Pontifex ad ſe traxerat,) eandem totam, & integram abſtulit, eòſque in maiorem ſeruitutem redegit.*

Quæ hoc loco ab Hiſtorico aſſeruntur duo ſunt: primum de Romano Pontifice, ſecundum de Concilio in Ordine ad Epiſcopos. Primum ſumma blaſphemia eſt, & Hæreſis. Secundum apertum mendacium, vt ex Concilij Decretis, & ex ipſa Hiſtoria apparet. Carpit primò Hiſtoricus ius illud, quod Romanus Pontifex habet ſuper Epiſcopos, quatenus ipſe eſt vniuerſalis Eccleſiæ caput: vnde prout Eccleſiæ neceſſitas, & commodum ſuadet multa ſibi reſeruat, multa Epiſcopis imperat, atque alia facit, vt totius Dominici Gregis Rector, & Cuſtos. Verùm per hoc Hiſtoricus iſte ex eorum numero ſe eſſe declarat, apud quos Papæ nomen eſt odioſum, & deteſtabile. Sed eſt antiquiſſima Vniuerſalis Eccleſiæ praxis, ſunt Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, ſunt piorum, & doctiſſimorum Virorum volumina

quibus Romani Pontificis authoritas, vt ipſe Petri Succeſſor eſt, Sole clarius demonſtratur. Hæc videant, qui Hiſtorici huius, & Hæreticorum inſaniam cognoſcere ſtudent; non enim meum eſt hoc loco volumina voluminibus coaceruare.

Quo ad ſecundum, extant, vt diximus SacroSancti Concilij Decreta, quibus mendacium hoc apertiſſimè improbatur, & paſſim ex ipſa Hiſtoria Epiſcoporum Ius auctum eſſe inuenitur. Vnde ipſemet Hiſtoricus refert, *quod cum Romæ ageretur de confirmandis Concilij Decretis, duo ex Cardinalibus Decreta ipſa non confirmanda dixerint, quia per illa plus quàm par eſſet, Epiſcopis tribuatur.*

ARTICVLVS QVINTVS.

De Concilio in Ordine ad Romanum Pontificem.

VLtima illorum verborum pars ad Romanum Pontificem ſpectat, quæ talia ſunt: *Quod denique Romana Curia, vt odioſum, & formidabile effugere concupierat, tamquam vnicum, & in ſpeciem efficax remedium modum imponendi immenſæ illi potentiæ: quæ ex paruis initijs lapſu temporum excreuerat in infinitum, eam in ſibi ſubditis, tam validè fixit, vt nunquam ipſa tam firmis radicibus innixa eſſe videatur.* Hæc illius ſunt verba, quorum falſitatem diligen-

gentus perpendemus. Aſſerit primò, *Romanæ Curiæ Concilij nomen formidabile, & odioſum fuiſſe, & ob id illud effugere concupiſſet*: ſi Romanæ Curiæ nomine Hiſtoricus intelligit Cardinalium Collegium, qui ſunt nobilior, & præcipua Pars Romanæ Curiæ, imò in quibus conſiſtere Romana Curia abſolutè videretur, ipſe Hiſtoricus ſibi contra dicit. Ipſe enim in ſuâ Hiſtoria ſcribit, *quod orta Lutheri Hæreſi Cardinales Sede vacante, ante Pontificis electionem iurare conſueuerint, ſi electio in quemlibet eorum ceciderit, curaturos, vt aduerſus præſentes Hæreſes Concilium conuocetur.*

Si autem Romanæ Curiæ nomine venit ipſe Romanus Pontifex, etiam mentitur Hiſtoricus. Nam ſub Hæreſis initium Leo decimus de Concilio cogitauit. Adrianus eius Succeſſor promiſit illud Germanis: nec promiſſum fuiſſet irritum, niſi mors fuiſſet impedimento. Clemens verò Septimus non obſtitit Concilio, *ſed illud Hæreticorum obſtinationi inutile fore* prædixit, illumque Prophetico ore locutum fuiſſe, rerum exitus declarauit. Cæterum verum, ac legitimum Concilium optatum ab illo ſemper fuiſſe, nec Hiſtoricus ipſe negabit. Paulus Tertius, etiam ſi propter præproperã electionem nullo iureiurando teneretur, ſtatim de Concilio cogitauit: & quamvis varijs humanis accidentibus, præcipuè Hæretico-

rum

rum artibus impediretur, Concilium celebrandum curauit; quem Iulius Tertius ſecutus eſt, & tandem Pius Quartus SacroSanctum opus inceptum perfecit. Marcellus Secundus, & Paulus Quartus, qui ante hunc fuerunt non refugerunt Concilium: ſed primus initio Pontificatus fuit morte præuentus. Secundus verò quamvis ſatis turbatum acceſſiſſet Pontificatum, Legatos tamen ad Principes miſit pro Concilio proſequendo, quod & effeciſſet, niſi mors impedimento fuiſſet.

Sed verè, vt Hiſtoricus inquit, *Concilium*, de quo ipſe loquitur *Hæreticorum ſenſu, fuit odioſum, & formidabile Romanis Pontificibus, & Romanæ Curiæ.* Hæretici enim voluiſſent non Concilium, ſed Conciliabulum, impijs, & blaſphemis legibus, vt ex ipſa Hiſtoria nos retulimus: at Concilio legitimo, & vero, ſicut Romani Pontifices adhæſerunt, ita Heretici & vi, & contentionibus, & artificio, & fraude ſemper aduerſati ſunt. Quod verò Hiſtoricus dicit, *Concilium eſſe vnicum, & efficax remedium modum imponendi Romani Pontificis authoritati*, hoc falſiſſimum eſt, & Hæreticorum iactantia, de quo propria infrà inſtituetur diſputatio. Dolet poſtea Hiſtoricus, dicens, *Pontificiam poteſtatem ex paruis initijs, lapſu temporum in infinitum excreuiſſe*, At verba hæc, ſi mente & ore Catholico proferrentur, veriſſima eſſent, ſed quia ex

animo

animo impio, atque Hæretico oriuntur, horrendæ blaſphemiæ ſunt.

Etenim ſi ex paucis Paſtoribus, & Piſcatoribus parua initia habuit Eccleſia Chriſti, quæ nunc Regibus, & ſummis Principibus imperat: *Si grano Synapis*, à Chriſto Domino comparatur, *quod minimum eſt omnium ſeminum, cum autem creuerit: maius eſt omnibus oleribus: & fit arbor, ita vt volucres Cæli veniant, & habitent in ramis eius:* quid mirum, ſi etiam Eccleſiæ Caput, qui eſt Romanus Pontifex ex paruis initijs lapſu temporum, creſcente Eccleſia, etiam creuerit? in infinitum quidem, ſicut infinita eſt Chriſti poteſtas, cuius ipſe eſt Vicarius. Sed creuit Romani Pontificis poteſtas, non per nouam acquiſitionem, vel per vſurpationem, vt Hæretici ſuis ſeducti phantaſmatibus hallucinantur, ſed quia antiquitus minor fuit vſus iuxta minorem fidelium numerum, & maiorem eorum innocentiam. Eadem tamen ſemper fuit in Petro, & Succeſſoribus eius ab initio Eccleſiæ, quæ nunc eſt, & in poſterum erit. Verùm de his, vt diximus, plena ſunt doctiſſimorum virorum volumina.

Quod tandem quartò dicit per Concilium hoc Pontificiam poteſtatem *firmas in ſibi Subditos poſuiſſe radices*, hæc eſt ſumma Concilij Tridentini laus: cum enim Concilium hoc inſtitutum fuerit aduersùs huius temporis Hære-

F ti-

ticos, qui maximè omnium Romani Pontificis authoritatem adſpernabantur, eàmque euertere totis viribus conabantur; eximius fuit huius Concilij effectus, firmare in Romano Pontifice ſummo Eccleſiæ Capite Catholicæ Fidei vnitatem, & Hæreticorum audaciam, atque impias cogitationes opprimere.

ARTICVLVS SEXTVS.

An Concilium Tridentinum dicendum ſit Ilias?

VVlt Hiſtoricus noſter in Præfatione ſua haberi Poeta, cum tamen Poeta non ſit, quatenus perſæpe mentiatur. Poetarum igitur ſales Scriptor iſte imitari cupiens, ſatis ſtulte, & inſipide irridet Tridentinum Concilium, dicens illud *vocandum eſſe Iliadem*. Verum, quanta ſint in figmento hoc potius riſu, quam confutatione digna, antequam ad grauiora accedamus, animi cauſa libet perpendere. Et certè ex hac vana, & inepta aſſertione ſatis conijcitur, Auctorem hunc, nec Poetam fuiſſe, nec Iliadem vnquam legiſſe, aut illam vnquam præ oculis habuiſſe. Etenim ſi Auctor iſte ſciret, quid Concilij, & Iliadis nomine intelligi poſſit, erubeſceret ſe in iſtas ineptias eſſe prolapſum.

Et quidem vel Hiſtoricus iſte hoc loco intelligit Concilij nomine Patres, qui

Con-

Concilium constituerunt: additis etiam Principum Oratoribus, & Theologis, & Canoniſtis ac reliquis, qui huius rei cauſa conuenerunt Tridentum, & nullo modo poteſt Iliadi æquiparari. Ilias enim Poema, ac liber eſt, Concilium vero hominum conuentus ac cætus. Vel Concilij nomine intelligit Hiſtoricus noſter libellum Decretorum, qui vulgo Concilium Tridentinum appellari ſolet, & reſpondet quidem libellus ille cuiuis alteri libello, ideòque, & illi, qui Ilias dicitur. Sed Hiſtorici verba, quæ inde leguntur, non bene reſpondent: cum Hiſtoricus dicat ſe in illius explicatione veritati adhæſurum. Non enim in hac ſua Hiſtoria Tridentini Concilij Decreta explicantur, ſed nonnunquam leuiter oppugnantur.

Verum ſi libellus iſte Tridentini Concilij Ilias vocari debet, quia ad inſtar Iliadis ſit plenus figmentis: hoc, & apertum mendacium eſt, non ſale, & facetijs, ſed liuore, & odio expreſſum. At certè Ilias eſt Tridentini Concilij Decretorum libellus iſte vocandus, quia ſicut Ilias ſummæ venerationi fuit apud Ethnicos, & nunc eſt etiam apud Poetas: ita Concilium hoc Tridentinum apud Catholicos, & Viros doctos, ac pios, eſt oraculum veritatis, & pietatis: & ſicut *Ilias* ab Alexandro, qui dictus fuit cognomento Magnus *Viaticum* ad bellum geſtabatur: ita Concilium hoc *Viaticum*

aduersùs Hæreticorum nequitiam, eorùmque deliramenta, procul dubio eſt appellandum.

SECTIO SECVNDA.

De Mendacijs.

ARTICVLVS PRIMVS.

De Mendacijs in Generali.

QVamuis tota, & integra Hiſtoria hæc nihil aliud ſit, niſi continuum mendacium: quæ enim Catholicæ veritati aduerſantur mendacia eſſe neceſſe eſt: ſunt tamen in hac Hiſtoria quam plurima obſeruatu digna, quę non Theologicè, ſed tantum Hiſtoricè loquendo, mendacia eſſe cognoſcuntur: de quibus hoc loco agendum eſt, vt ex eorum euidentia quiſque intelligat, quæ Fides huic Hiſtoriæ tribuenda ſit. Vnde ex hoc Capite facillimum erit totam Hiſtoriam improbare.

Et quidem, vt vniuerſaliter obſeruemus: qui totius Hiſtoriæ ſeriem conſidebit, ſi mentis oculis captus non erit, profecto cognoſcet, quam plurima falſa in ipſo opere inueniri, ad libellum ipſius Scriptoris admixta. Proponit Auctor iſte, *ſe Concilij Tridentini ſcripturum Hiſtoriam, quam nullus Hiſtoricus huc uſque ſcripſerit: etenim Ioannes Sleidanus*

danus in ſua Hiſtoria tantum Concilij cauſas antecedentes literis mandauit: reliqui vero Scriptores leuia, ac breuiter de Concilio attigerunt, quæ omnia ſimul collecta ferè minimam partem conſtant huius Hiſtoriæ: quare neceſſe fuit ex varijs manu ſcriptis hinc inde collectis ſummo labore, & diligentia Hiſtoriam texere. Hæc, & ſimilia Hiſtoricus in ſua Præfatione.

Quæ ergo Fides huic Hiſtoriæ tribui poteſt, quæ à Ioanne Sleidano Auctore Hæretico initium habuit? ſed de Sleidano parum ad nos: ipſe enim tantum prima, & remota Concilij initia ſcripſit: Verum cum totius Hiſtoriæ ſeries ſatis magno volumine comprehenſa, ab Anno Domini 1517. vſque ad Annum 1564. quæ ad Concilium ſpectant acta contineat, quæ quidem aut in Sleidano ipſo, aut in alijs Scriptoribus nullatenus inueniuntur: debuiſſet Auctor iſte, qui neque actis interfuit, neque intereſſe potuit, neque illis temporibus vixit, debuiſſet inquam: vt Fidem apud legentes inueniat explicare, vnde hæc collegerit, & ex quibus Bibliothecis, vel Archiuis hæc manu ſcripta habuerit. Alioquin Hiſtoriam hanc demptis his, quæ temporibus Principum eorùmque geſtis, & Concilij actis reſponderunt, non minus à fabulis illis differre putandum erit, quæ vulgo Romanzo vocari ſolent.

Verùm, vt ſubtiliùs hæc omnia inue-

ſtigentur, quæ à Scriptore potuerunt eſſe confiɛta, vtpote quod in nulla alia Hiſtoria extant, ad tria Capita reducuntur. Vel enim fuerunt ea, quæ in actis poni, & monumentis inſeri neceſſe fuit: vel fuerunt, quæ ſcribi quidem potuerunt, ſed vt ſcribantur neceſſe non fuit: vel tandem ea, quæ nullatenus ab aliquo potuerunt ſcribi. Quæ ad primum Caput ſpectant, ſunt ipſa Acta Concilij: verùm cum hæc apud Legatos remanſerint, neceſſe eſt, vt Scriptor iſte declaret, quomodo, & à quo ea acceperit.

Quoad ſecundum Caput eorum ſcilicet, quæ fortaſſe potuerunt ſcribi, ſed vt ſcriberentur neceſſe, aut opportunum non fuit, cum in hac Hiſtoria inueniantur, falſitatem oſtendunt ex eo: quia hæc vel ſunt contentiones inter Patres, vel inter Theologos, vel ſunt dicta, vel facta in contemptum, aut in præiudicium Concilij, aut Hæreſin, & errores continentia, & his ſimilia. Iſta certè vel à nemine ſcripta ſunt, vel ſcripta fuerunt ab his, qui Catholicam veritatem odio ſunt proſecuti, & Romano Pontifici, & Concilio ſunt aduerſati: quare vt plurimum confiɛta ab illis, nullam Fidem apud ſanæ mentis lectores inuenire debent. Vnde ſatius credendum eſt, cum nullus harum rerum reperiatur Auctor, omnia inuenta fuiſſe ab Hiſtorico hoc, qui primus hæc literis commiſiſſe cognoſcitur. Diſputationes etiam inter Theologos

logos ab Hiſtorico hoc confictas eſſe ſuadetur. Primo, quia, vt plurimum in his quaſi per ambages Hæreſum, & falſæ Doctrinæ ſemina immittuntur. Secundo, quia in his diſputationibus aliquando falſa, & dictu impoſſibilia, eo tempore inter Theologos temere admixta ſunt; qua de re infra.

Illa vero, quæ ad tertium Caput ſpectant eorum ſcilicet, quæ impoſſibilia fuerunt, vt ab Hiſtorico vllo referantur ſine euidenti fictionis, & falſitatis nota, vel periculo, illa inquam ſunt ſecretiſſima colloquia de rebus maximis inter ſummos Principes, quæ impoſſibile eſt, vt ad huius Hiſtorici aures peruenire potuerint: talia præterea ſunt cogitationes hominum, quas ſolus Deus cognoſcere poteſt, qui ſolus ſcrutator eſt cordium, & cogitationum. Hæc tamen omnia paſſim, & ſumma temeritate ab Hiſtorico iſthoc ſcripta inueniuntur. Ex his principijs, quæ improbari nullo modo poſſunt, varia deducere eſt falſitatis Corollaria eorum, quæ in toto illo Hiſtorici volumine aduerſus Romanos Pontifices, & Concilium Tridentinum videre eſt.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De Mendacijs in Particulari.

Et Primo de nonnullis circa Dogmata in Seſſione ſexta.

QVæ mendaciter dicta ab Hiſtorico fuiſſe, probari apertè poteſt, præcipuè ſunt quædam circa eorum examen, quæ Theologis in Concilio proponebantur; cum enim multa fuerint à diſputantibus oretenus dicta, nec poſita in actis: Hiſtoricus pro libidine ſibi omnia finxit, hinc inde diuerſimode diſputantes inducendo, ac referendo ea, quæ verè Theologi fortaſſis non dixerunt: ſed tantum quæ fortaſſe probabile eſt illlos dixiſſe. At fuiſſet quidem hoc tolerabile, niſi, & falſa adiunxiſſet. Etenim ipſe hac oblata occaſione multa incerta, & vana etiam Hæreticis fauendo, non ſemel immiſcuit.

Præterea falſitatis arguitur Hiſtoria hæc, quia Articuli propoſiti, qui referuntur commiſſi ad perpendendum Theologis, Concilij Decretis non rectè reſpondent. Inſuper, quia vt diximus, nonnulla etiam referuntur dicta à Theologis, quæ impoſſibile eſt eo tempore illos dixiſſe. Vt igitur mendacia hæc detegantur, à Seſſione ſexta initium fiat. Nam eorum, quæ ad præceden-

tes

tes pertinent, tam ſeuerus Cenſor eſſe nolo.

Pro ſexta igitur Seſſione ſcribit Hiſtoricus, propoſitos fuiſſe Theologis examinandos quam plurimos Hæreticorum Articulos, *Primo 25. de Iuſtificatione, & Gratia. Secundo, ſex de libero arbitrio: tertio octo de Prædeſtinatione.* Et circa hæc tria cognoſcuntur mendaciorum Capita.

Primum eſt, quia Hiſtoricus in referendo examen eorum, quæ ad iuſtificationem ſpectant, & ad liberum arbitrium induxit Theologos potius explicantes, & quodammodo comprobantes, quam confutantes, & damnantes Hæreticorum errores, præcipuè in rebus tam claris, vt eſt, *quod impij iuſtificatio non eſt tantum per Fidem, ſed per bona opera: quod verum liberum arbitrium inſit in homine, & ſimilia.* Quod ſi circa hæc in diſputationibus ferè nihil in Hiſtoria ſufficienter apparet determinatum: cur nulla etiam narratur contentio in Hiſtoria, vel in formandis Canonibus, vel nulla refertur in Seſſione diuerſitas in reſpondendo ad verbum *Placet?* ſicut in aliquibus Seſſionibus eueniſſe narrat Hiſtoricus.

Secundum mendaciorum Caput eſt, quia Articuli propoſiti Concilij deciſionibus non reſpondent: nam Canone 21. leguntur hæc verba: *ſi quis dixerit Chriſtum Ieſum à Deo hominibus datum fuiſſe, vt Redemptorem, cui fidant: non*

etiam, vt Legiſlatorem, cui obediant Anathema ſit, & tamen in Hiſtoria Articulus iſte non apparet vocatus in examen, cum impoſſibile ſit, vt damnatum fuerit aliquid ſine hoc præuio examine.

Tertium mendaciorum Caput eſt, quia inducitur diſputans quidam Theologus nomine Aloyſius Cataneus aſſignando *diſtinctionem gratiæ in ſufficientem, & efficacem*, quam aſſerit *ſe referre ex D. Thoma*, qua de re etiam ibi diſputaſſe narratur Dominicus Soto, celebris Doctor Ordinis Prędicatorum: & quidem circa hoc tria poſſunt obſeruari mendacia. Primum quo ad Sanctum Thomam. Secundum, quo ad Theologum iſtum. Tertium, quo ad Dominicum Soto.

Nam primo apud S. Thoman nullibi inuenitur hæc Gratiæ diſtinctio, neque termini iſti, ſed tantum *diſtinctio Gratiæ præuenientis, excitantis, adiuuantis, cooperantis*: de Gratia ſufficienti, & efficaci nulla vnquam fit mentio. Imo, & Aluarez de auxilijs lib. 8. diſputatione 71. fruſtra laborat terminos iſtos ex D. Thoma deducere. Secundò Theologum illum veriſimile non eſt terminos illos retuliſſe: cum termini illi non ante Ludouicum Molinam apud Theologos auditi fuerint, inter quem, & illum Theologum fere quadraginta Annorum ſpatium interceſſit. Tertio Dominicus Soto fruſtra ab Hiſtorico hoc inducitur diſputans de *Gratia ſufficienti, & efficaci*. Etenim

in

in huius Theologi ſcriptis horum terminorum nulla ſit mentio, imò, & in libro, quem ipſe ſcripſit *de Natura, & Gratia* (quem Hiſtoricus etiam narrat compoſitum fuiſſe, vt vere fuit, in eodem Concilij tempore, & loco) quamuis multas Gratiæ diſtinctiones afferat, de ſufficienti tamen, & efficaci nihil meminit; ſed meminiſſe neceſſe erat, ſi in Concilio de his ipſe diſputauiſſet. Quare falſum apparet, quod idem Sotus in eodem loco, & tempore, & ſub occaſione eadem, aliud verbis protulerit, & aliud in ſcriptis reliquerit.

ARTICVLVS TERTIVS.

De Mendacijs.

Circa Seſſionem ſeptimam, & decimam tertiam.

NOn minora inſunt mendacia in his, quæ ab Hiſtorico referuntur pro definitionibus in Seſſione ſeptima: & quidem, vt miſſa faciamus ea, quæ ſpectant ad determinationes de Sacramentis in communi, certe clarè videre eſt Hiſtoricum quam plurima mentitum fuiſſe circa ea, quæ ab ipſo narrantur pro Sacramento Baptiſmatis. Etenim Hæreticorum Articuli, qui in Hiſtoria leguntur traditi fuiſſe ad examinandum Theologis, in multis diſcordant ab his,

quæ apparent determinata in Tridentino Concilio: impoſſibile autem eſt, vt ſupra diximus, vt Concilium determinet ea, quæ nullatenus ſint ab Hæreticis in contrarium dicta: aut ſi dicta fuerint, non prius pro eorum damnatione propoſita fuerint ad examinandum Theologis. In ſecundo Canone prædictæ Seſſionis ſeptimæ damnantur ij, *qui aſſerunt aquam veram, & naturalem non eſſe de neceſſitate Bapiſmi*. In ſexto damnantur *aſſerentes Baptizatum non poſſe gratiam amittere, etiam ſi peccet, dummodo credat*. In ſeptimo damnantur *dicentes Baptizatos per Batiſmum teneri ſolum ad Fidem, non ad vniuerſalem Chriſti legem*. In octauo damnantur *dicentes Baptizatos liberos eſſe ab omnibus Sanctæ Eccleſiæ præceptis*. De his, nec propoſitum aliquid fuiſſe in Hiſtoria legitur, nec examen vllum accomodatum.

Præterea fraude, ac falſitate vtitur in his, quæ pertinent ad Seſſionem decimam tertiam circa Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Etenim in ſecundo Articulo, vbi dicebatur, *Chriſtum non manducari Sacramentaliter, ſed ſpiritualiter* tantùm, refert Theologos alios dixiſſe, *id prætermittendum*, alios, *ſuſpectum habendum*, alios tamdem *declarandum, neminem tamen damnandum*. Contra vero in Concilio apparet talis erroris damnatio Canone octauo ſub eiſdem terminis. Tertius Articulus

ſicut

ſicut falsò refertur, ita falſa cenſura illi adhibetur; Aſſertio enim Lutheri erat, *Corpus, & Sanguis Chriſti ſunt in Euchariſtia ſimul cum pane, & vino*. Quare Lutherus negabat transſubſtantiationem.

Hiſtoricus vero refert Articulum dicens, *in Euchariſtia inueniri Corpus, & Sanguinem Chriſti, hypoſtatice vnita cum ſubſtantia panis, & vini*. In Cenſura vero dicit, *errorem hunc inuentum fuiſſe à quodam Ruperto, qui vixit quatuor ante ſeculis. Qui quidem error, cum neminem poſtea ſectatorem habuerit, remanſit in ſuis terminis. Quare ſtatuerunt Theologi, Articulum hunc prætermittendum, ne ſuſcitetur lis de errore iam quieſcente*. Hæc Hiſtoricus. Et tamen in Decretis Concilij Seſſione decima tertia Canone ſecundo *vtrumque ſiue Ruperti, ſiue Lutheri errorem promiſcuè damnatum videmus*. Articulo decimo, vbi aſſerebatur ab Hæreticis: *neminem teneri ſemel in anno ſaltem tempore Paſchatis accipere Euchariſtiam*, Hiſtoricus dicit, *Theologos ſtatuiſſe prætermittendum*; & tamen per Concilium Canone nono, *errorem hunc damnatum* videmus. Item Canone decimo inuenitur damnata Hæræſis dicentium, *quod Sacerdoti non licet ſeipſum communicare*, de qua tamen re nullum legitur in Hiſtoria propoſitum examen, Ex hoc patet, quam

men-

mendaciter hæc ſcripta ſint ab Hiſtorico.

ARTICVLVS QVARTVS.

De Mendacijs circa ea, quæ pertinent ad Seſſionem vigeſimam tertiam. De Inſtitutione, & Reſidentia Epiſcoporum.

SVmma diffidia, & contentiones ſub Pio IV. ortas eſſe in Concilio, narrat Hiſtoricus, *pro determinando, quod tum Reſidentia, tum Inſtitutio Epiſcoporum ſit de Iure diuino*. Etenim ex hoc inferebatur maxima iactura Pontificiæ authoritati ſuper Epiſcopos, vnde per totam illam Hiſtoriæ partem *ſummopere laboratum fuiſſe*, narratur, *ne talis determinatio fieret*. Et vtrumque determinatum fuiſſe ex ipſis Concilij Decretis apparet, quod Hiſtoricus negat. Quare vanum, & ridiculum eſt, imò, & figmentum mentientis Hiſtorici, ſi declaretur Epiſcoporum Reſidentiam, ſiue inſtitutionem eſſe de Iure diuino: nullam amplius Romanum Pontificem, Authoritatem ſuper Epiſcopos habiturum.

Et quidem, quod ad Reſidentiam ſpectat, certum eſt quod Ius reſidendi, nihil aliud efficit, niſi, vt Epiſcopus à ſua Eccleſia non diſcedat, non tamen aufert à Romano Pontifice poteſtatem, multa ſibi reſeruandi: quam plurima Epiſcopis in-

indicendi: priuilegia Regularibus concedendi: & peccantens Epiſcopos puniendi. Nam, quod Epiſcopus aliò mittatur pro Vniuerſalis Eccleſiæ vtilitate, ſubſtituto ad Eccleſiæ Regimen idoneo, diuino pręcepto non obeſt. Quod vero ſpectat ad Inſtitutionem Epiſcopi, *quod ſit de iure diuino, multùm laboraniſſe Hiſpanos Epiſcopos*, narrat Hiſtoriens, *putantes hac declaratione facta, nullam poteſtatem Romano Pontifici ſuper Epiſcopos relictum iri*. Verum ſi Epiſcopi inſtitutio, vt verè eſt, de Iure ſit diuino, quid inde? etiam presbyteri inſtitutio eſt de Iure diuino, & tamen Presbyteri obediunt Epiſcopo. Vnde nil mirum, ſi & Epiſcopi obediant ſummo Pontifici, vt Succeſſor eſt Petri, qui diuino iure inſtitutus fuit Vniuerſalis Eccleſiæ Caput.

Sed noſtrum non eſt hoc loco hiſce de rebus diſſerere, cum ſolum noſtrum ſit inſtitutum, Hiſtorici fraudes, & mendacia oſtendere. Quod autem in Concilio declaratum ſit: *Reſidentiam eſſe de Iure diuino* iam patet ex cap. 1. de Reformatione, quod incipit, *Cum Præcepto diuino mandatum ſit*. In eo vero, quod attinet ad Epiſcoporum inſtitutionem, multo magis apparet Hiſtorici mendacium, atque ſtultitia: dixerat enim, quod inter alias petitiones ab Hiſpanis factas apud Legatos, pro Epiſcoporum inſtitutione de Iure diuino, fuiſſe hanc: *vt videantur*

Barboſa de poteſtate Epiſcopi, qui alios citat.

tur

tur Concilij acta ſub Iulio III. dicebant enim Hiſpani, in ipſis eſſe *quoddam Decretum non euulgatum, in quo ſtatuebatur Epiſcoporum inſtitutionem eſſe de Iure diuino:* quod Decretum dicit Hiſtoricus *Legatorum fraude fuiſse abſcõditũ.*

Addit deinde in progreſſu Hiſtoriæ, quod imminente 23. Seſſione, definiendum erat, prout definitum fuit, de Sacramento Ordinis: & de Epiſcopis Hiſpanis deceptis à Cardinale Morono primo Legato: ceſſiſſe illos ſub ſpe, quod *de Epiſcoporum inſtitutione de Iure diuino agẽdũ erit, cum de Romani Pontificis authoritate iuxta Concilium Florentinum determinabitur.* Negat igitur Hiſtoricus iſte in Concilio, & ſignãter in Seſſione 23. determinatum fuiſſe Epiſcoporũ inſtitutionem eſſe de Iure diuino. Refert præterea Decretum factum ſub Iulio III. pro Epiſcoporum inſtitutione, quod abſconditum fuiſſe dixerat. Qua in re non vnum eſt profecto mendacium. 1. Quia debuiſſet Hiſtoricus oſtendere, quomodo id, quod dicit abſconditum Patribus in Concilio fuiſſe, ipſi Hiſtorico manifeſtum apparuit. 2. Quomodo potuit componi Decretum hoc ſub Iulio III., niſi prius Articulus hac de re Theologis propoſitus fuiſſe referatur? Verum hæc miſſa faciamus; conſiderẽtur verba aſſerti Decreti huius cum his, quæ de Epiſcoporum inſtitutione Seſſione 23. in Decretis ſcripta leguntur.

De-

Decretum, quod ſub Iulio III. fuiſſe factum aſſeritur, tale refertur: *Docet præterea Sancta Synodus, audiendos eos non eſſe, qui aſſerunt Epiſcopos de Iure diuino non eſſe inſtitutos, cum Euangelicis literis euidenter conſtet, ipſummet Chriſtum vocaſſe Apoſtolos, eiſque Apoſtolicum gradum promiſiſſe, quorum loco ſucceſſerunt Epiſcopi: nec cogitandum, hunc tàm neceſſarium, & eminentem gradum, humana inſtitutione Eccleſia inductum: hoc enim eſſet detrahere prouidentia diuina, quaſi in nobilioribus defecerit.* Addebatur ad hoc Decretum Canon talis tenoris. *Si quis dixerit, Epiſcopos non eſſe diuino Iure inſtitutos, aut non eſſe* Presbyteris *Superiores, aut non habere ordinandi* Po*teſtatem, aut eam illis eſſe cum* Presby*teris communem, Anathema ſit.*

Sed videamus, quid de Epiſcoporum inſtitutione in Decretis Concilij definitum ſit, Seſſione 23. capite 4. in doctrina: Proindè *Sancta Synodus declarat, præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui Apoſtolorum loco ſucceſſerunt, ad hunc Hierarchicum ordinem pertinere: & poſitos, ſicut idem Apoſtolus* (Paulus) *ait, à Spiritu Sancto, regere Eccleſiam Dei, eóſque* Presbyte*ris Superiores eſſe.* Præterea Canone ſeptimo, *Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiã Diuina ordinatione inſtitutã, quæ cõſtat, ex Epiſcopis,*

pis,

pis, Presbyteris, & Miniſtris, Anathema ſit. Et Canone ſeqnēti, *ſi quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris Superiores, vel non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent, illis eſſe cum Presbyteris communem. Anathema ſit.*

Quicumque Decretum vtrumque legit, iam videt in vtroque determinatum fuiſſe Epiſcoporum inſtitutionem eſſe à Deo, & quo ad ſubſtantiam non differre ipſa Decreta: niſi, quod in primo ponitur illa particula, *de Iure diuino*, & in ſecundo ponitur, *à Spiritu Sancto, & diuina inſtitutione*. In cæteris ſæpe conueniunt etiam quo ad verba, pręcipuè in eo, quod Epiſcopi ſint ſucceſſores Apoſtolorum: quod eſt fundamentum rationis, quare Epiſcopi inſtitutio ſit de Iure diuino.

Hinc patet Hiſtorici mendacium, & ſtultitia. Mendacium, quia dixit in 23. *Seſſione non fuiſſe determinatum, Epiſcoporum inſtitutionem eſſe de Iure diuino.* Stultitia imò, & inſania, quia attulit Decretum ſub Iulio III. ſiuè fictum, ſiuè verum, quod quoad ſenſum, & fere quo ad verba, nihil differt ab eo, quod eſt in Seſſione 23. prędicta. Hinc patet, qua digna ſint fide omnia illa, quæ prolixè, & confuſè circa actiones, & diſputationes hac de re Auctor iſte in ſua Hiſtoria ſcribit. Sed fortaſsè hæc ab illo artificiosè conficta ſunt, vt occaſione

hac

hæc multa contrà Romanum Pontificem ingerat, vt apprimè facit: & poſito, quod Epiſcopi non ſint de Iure diuino, ſed de Iure Eccleſiaſtico, via aperiatur, illos tollendi ſimul cum Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopo, quod paſſim hoc tempore Hæretici aſſerunt.

ARTICVLVS QVINTVS.

De alijs Mendacijs, & præcipuè de Epiſcopo Gadicenſi.

EVidentiſſimam falſitatem enuntiat præterea Hiſtoricus dicens: quod in examine vltimi Canonis prædictæ Seſſionis 23. *in quo damnantur hi, qui aſſerunt: eos non eſſe veros Epiſcopos, qui Romani Pontificis anthoritate adſumuntur*, Epiſcopus Gadicenſis reſpondit: *Canonem hunc emendandum, eo quia Saliſburgenſis Archiepiſcopus ſuos ſuffraganeos Epiſcopos eligit, atque confirmat inconſulto Romano Pontifice*. Quo audito addit Hiſtoricus, multos Epiſcopos magnos extuliſſe clamores aduersùs eum, Schiſmatis, atque Hæreſis illum damnantes. Verum quia Epiſcopus ille ſuos defenſores habebat, agentibus Legatis factum, vt Canon in quodam tantùm verbo corrigeretur.

Verùm quam ſint hæc falſo relata, ex

eo

eo apparet, quia aſſumptum de Archiepiſcopo Salisburgenſi, quo vtebatur illæ Gadicẽſis Epiſcopus, nihil valebat aduersùs definitionem Canonis, qui tantùm aſſerebat, *Epiſcopos aſſumptos Romani Pontificis authoritate, eſſe veros, & legitimos Epiſcopos*. Poſſunt enim hæc ſtare ſimul: *Epiſcopi adſumpti à Romano Pontifice ſũt veri Epiſcopi: & Archiepiſcopus Salisburgenſis creat ſuos ſuffraganeos Epiſcopos, inconſulto Pontifice*. Hæc enim ſunt diſparata, neque habent inter ſe repugnantiam, nec conſequentiam. Sed melius, ac verius refertur hoc factum ab Antonio Millenne, in quadam ſua de Concilio Tridentino Hiſtoriola manu ſcripta, quam ego inueni Venetijs in Muſæo Pauli de Manhiſio, eruditiſſimi viri.

Hic ergo Hiſtoricus, qui ſub Pio IV. Secretarius Nicolai à Ponte Oratoris Veneti, Concilio interfuit, ſcribit hoc dicens: Quidam Epiſcopus Hiſpanus volens probare Epiſcoporum inſtitutionem eſſe immediate à Deo, aſſumpſit pro medio, *quod multi Epiſcopi non fiant à Romano Pontifice, ſiuè nullo habito reſpectu ad illum*. Quod audientes aliqui in Congregatione Epiſcopi clamauerunt: *Epiſcopum illum Hiſpanum ex eorum cætu expellendum, tanquam hæreticum, & ſchiſmaticum; & meritò*. Quod dicitur de Archiepiſcopo Salisburgenſi, quocumque modo hoc verum ſit, nihil facit ad rem: hoc enim

nim ex Apoſtolicę Sedis Priuilegio habet; etenim, & ipſe Archiepiſcopus à Pontifice inſtituitur, & Sedis Apoſtolicæ Legatus Natus dicitur. Hæc de Hiſpano illo Epiſcopo.

Multa prætereà Hiſtoricus ex liuore, & odio, multa ex Hæreticorum ſenſu, multa ex inaduertentia mendacia profert. Ex liuore quidem, cum dicit, *quod Paulus III. audiens Cæſarem, & Galliæ Regem pace inita, propoſituros Pontifici Concilij celebrationẽ, ſtatim ad eos Principes miſit pro celebrando Concilio.* Et in hoc Hiſtoricus malè interpretatur Pontificis mentem, quaſi hoc fecerit, vt oſtenderet ſe non timere à Concilio: cum tamen certum ſit Paulum III ab initio ſui Pontificatus ſemper quæſiuiſſe Concilium. Ex Hæreticorum ſenſu, cum paſſim dicit, *Scholaſticos, Theologos in Sacris Literis verſatos non eſſe*, ſed hoc potiùs riſu prætermittendum, quam rationibus improbandum.

Ex inaduertentia verò eſt exemplum de Pio IV. de quo libro quinto Hiſtoricus refert, *quod cum ex literis cognouiſſet Germanos ad Concilium non venturos, ſatis lætus loquẽs cũ Principũ Oratoribus, & cum Cardinalibus dixerit: Concilium ſummo hominum cõcurſu celebrandũ; ita vt Tridentina Ciuitas capere gentes non poſſit.* Immediatè poſt addit: *quod, cum cõcluſum fuerit Germanos Cõcilio nõ adfuturos, cogitatũ eſt, Gallos proprijs Col-*

loquijs retentos, neque venturos: Hiſpanos fore pauciſſimos, Conciliúmque compoſitum fore ex Italis, quorum multi de non adeundo excuſationem poſtulabant. Ecce quomodo Concilium ex Oceano in paludem, & ex gigante in Pygmæum ſit conuerſum! Hæc, an ſint mendacia: prudens iudicet.

SECTIO TERTIA.

De his quæ pertinent ad Concilium in Vniuerſali.

ARTICVLVS PRIMVS.

An ad Romanum Pontificem pertineat Concilium Generale conuocare, atque ei vel per ſe, vel per ſuos Legatos præſidere?

QVæſtio hæc quamuis à doctiſſimis viris ſatis amplificata, & declarata fuerit, tamen quia Hiſtoricus ſtatim poſt Præfationem hac de re agit, ſicut etiam in Hiſtoriæ progreſſu: ad ſuadendum, *Generalis Concilij conuocationem, ac præſidentiam potius ad Cæſarem, quàm ad Romanum Pontificem pertinere*, quæſtionem hanc non prætermittendam duximus. Præcipuè vt reſpondeatur ad ea, quæ Hiſtoricus in contrarium ſcribit: nos ad Catholicæ veritatis proba-

bationem, tantùm colligemus nonnulla, quæ apud præcipuos Scriptores inueniuntur.

Catholica igitur veritas eſt, munus hoc Generalia Concilia conuocandi, eiſque præſidendi, ſimpliciter ad Romanum Pontificem ſpectare. Contrà verò recentiores Hæretici magis, vt Romano Pontifici contradicant, quam vt ipſi fortaſsè ità ſentiant, munus hoc Cæſari tribuunt.

Catholica noſtra concluſio probatur primo. Illius eſt conuocare Concilium atque illi præſidere, qui eſt caput Catholicæ, ſiue Vniuerſalis Eccleſiæ, talis eſt Romanus Pontifex, Ergo. Maior patet ex terminis, minorem præſupponimus, vt ſatis fuſe probatam apud doctiſſimos Scriptores. Nam Cæſar, & quicumque alij ſunt Chriſtiani Principes, ſunt quidem protectores ac defenſores Eccleſiæ, ſed non domini aut Magiſtri. Et enim inſtruere Chriſtianos de rebus Fidei habita proportione, ſpectat ad Sacerdotes, non ad ſeculares aut laicos. Cõnfirmatur, quia ſi Epiſcopi eſt conuocare Concilium Diœceſanum: Archiepiſcopi, Prouinciale: Patriarchæ, ſeu Primatis Nationale: pari modo ad Romanum Pontificem, qui eſt caput Eccleſiæ, pertinebit conuocare Concilium Generale.

Secundo probatur ex Epiſtola Marcelli Romani Pontificis, in qua dicitur, *ex traditione Apoſtolorum, Concilia*

non-

nonniſi Rom. Pontificis authoritate celebranda eſſe. Quam Epiſtolam ad Antiochenum Epiſcopum ſcriptam acceptatam fuiſſe à primo Concilio Nicæno, teſtatur Epiſtola Alexandrinæ Synodi ad Felicem Romanum Pontificem, & Iulius Primus in Epiſtola ad Orientales, cuius meminit Nicephorus libro 9. cap. 5. Socrates libro 2. cap. 3. Sozomenus libro 3. cap. 9. hoc idem confirmat Concilium Romanum ſub Silueſtro, & Leo primus in Epiſtola nona.

Tertio probatur, quia Concilium Generale debet eſſe pro toto orbe Chriſtiano, cuius Imperator neque eſt, nec vnquam fuit Dominus. Contra verò Romanus Pontifex eſt Petri ſucceſſor, & Chriſti Domini Vicarius; præeſt vniuerſo Chriſtiano orbi, & vniuerſæ terræ, in qua Chriſti Fides colitur. Quod egregie expreſſit Proſper antiquiſſimus ſcriptor in ſuis carminibus.

Roma Petri Sedes, & paſtoralis honoris,
Facta Caput mundo, quidquid non poſſidet armis,
Relligione tenet.

Satis igitur ſit, breuiter hoc loco probaſſe, *poteſtatem Concilia Generalia conuocandi, eiſque præſidendi ad Romanum Pontificem pertinere*: quamuis verum etiam ſit, *Imperatores, alióſque Chriſtianos Reges authoritate, & potentia ſua, eſſe fautores, & defenſores concilij.*

cilij. Vnde neque Conſtantius, neque alius quiſquam Princeps dici Concilij Auctor, & Conuocator, ſed tantum Executor, atque Protector. Et hoc eſt, quod affirmat Rufinus dicens, *Conſtantinum ex ſententia Sacerdotum Nicænum Concilium conuocaſſe*. Cætera, quæ hac in re pro ſeculari poteſtate in Concilia, Hiſtoricus in ſuo volumine ſcribit, conſueta eius mendacia ſunt, cum ſine fundamento, & probatione aliqua aſſerantur.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De Accedentibus ad Concilium Generale, & de eorum Iure.

VT occuratur varijs calumnijs ex Hæreticorum petulantia, quibus Hiſtoria hæc plena eſt, proponimus hic nonnulla capita: ex quibus breui explicatione quamplurimæ diluentur difficultates, & aduerſariorum fraudes. Primo videndum eſt, *qui nam conuocandi ſint ad Concilium?* Secundo, *quid requiratur, vt aliquod Concilium ſit Generale?* Tertio, *quid poſſit Generale Concilium?* Quarto, *an Concilium Prouinciale, ſiue Nationale poſſit idem, quod Generale?*

Ad primum dico, *quod omnia Concilia ab initio Eccleſiæ vſque ad hæc tempora, quæ varijs ſeculis celebrata*

ſunt, ex Epiſcopis extiterunt. Concilia enim nihil aliud ſunt, niſi Epiſcoporum conuentus ad Vniuerſalis Eccleſiæ cauſas agendas à Romano Pontifice conuocati. Solent etiam ad Concilium conuocari Abbates, & Ordinum Generales, ſiue ex conſuetudine, ſiue ex priuilegio: eo quod, & ipſi aliquam habeant cum Epiſcopis ſimilitudinem, circà animarum curam. Iſtorum tantùm eſt ferre ſententiam definitiuam, ſiue quoad res Fidei, ſiue quoad Eccleſiaſticas leges. Iſti enim ſolùm hiſce in cauſis veri iudices ſunt, reliqui vero, qui ad Concilium conuenire poſſunt, vel Conſultores, vel diſputantes, vel auditores ſunt, iudices verò nullo modo eſſe poſsunt.

Huic mori, qui ab Apoſtolorum tempore in Concilio Hieroſolymitano in Eccleſiam fuit inductus, & vſque ad hæc tempora perdurauit, nullus etiam impiiſſimus Hæreticus auſus eſt aduerſari. Nouatores verò huius temporis, cum eorum Hæreſes in Concilio verò, ac legitimo damnandas eſse cognoſcerent, noua ſibi Conciliorum genera excogitauerunt. Vnde & inter alias hac de re inſanias poſtulauerunt, vt in Concilio, etiam eorum Pſeudodoctores, ſuffragium ferre poſſint, licèt Epiſcopi non eſſent, imò ſimpliciter laici: ſperantes ex eorum multitudine, & audacia, omnia iuxtà eorum placita euentura.

Primum eorum argumentum erat,

Epi-

Epiſcopi votum ferunt in Concilio, & iudicant, quia doctores ſunt; ergo & hoc faciendi ius habent alij doctores, etiam ſi non ſint Epiſcopi. Reſpondetur quod in Concilijs attendenda eſt, non ſolum doctrina, ſed etiam dignitas. Alij doctores præter Epiſcopos, ſunt doctores priuati, non publici in Eccleſia; at in cauſa publica Eccleſiæ, debent iudicare doctores publici, non priuati.

Secundo, *Res Fidei eſt cauſa communis, quæ pertinet ad omnes Chriſtianos, ergo omnes Chriſtiani debent eſſe iudices, non ſolum Epiſcopi*, Reſpondetur, quod in Eccleſia eſt diſtinctio inter Paſtores & oues; Paſtores ſunt Epiſcopi, ad quòs pertinet paſcere oues doctrina Fidei; ad oues autem ſpectat non paſcere, ſed paſci. Quare in Eccleſia debet eſſe ordo docentium, & diſcentium, aliter omnia conuertentur in Chaos.

Tertio, *Concilium Baſileenſe conceſſit Bohemis Hæreticis, vt votum in Concilio ferrent*. Reſpondetur hoc falſum eſſe, vt in Concilij illius Decretis patet; & quamvis hoc verum eſſet, Concilium illud authoritatem non habet, quia non fuit confirmatum à Romano Pontifice; & multo etiam tempore fuit Conciliabulum.

Ad ſecundum dico, *Concilium aliquod, vt poſſit dici Generale, debet eſſe indictum à Romano Pontifice, qui eſt Generalis, & ſummus* Eccleſiæ *Paſtor*. *Cæ-*

terum parum refert, vtrum Epiſcoporum conuenientium numerus ſit magnus, aut paruus. Hinc patet aduersùs calumnias, quæ in Hiſtoria ſunt contra Concilium Tridentinum, perſæpe enim dubitat Hiſtoricus, an ex paruo numero Epiſcoporum, vel etiam ex defectu alicuius Nationis non accedentis ad Concilium debeat Concilium vocari Generale? Sed certe Hieroſolymitanum Generale Concilium fuit, & tamen quatuor tantum Apoſtoli interfuerunt;& Nicænum Generale Concilium fuit;& tamèn exceptis tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, ex Occidente nemo interfuit. Nam Galli, Germani,Hiſpani, Itali Epiſcopi non adfuerunt,ſed ferè omnes erant ex Græcia, & locis Orientalibus finitimis.

Ad tertium dico, *Concilium ſimul cum Pontifice omnia poteſt, quia habent facultatem determinandi, & determinata exequendi. Separatum verò a Pontifice nihil poteſt, niſi determinare; eius autem determinatio nihil valet,niſi poſt confirmationem Pontificis*. Ab hac Regula excipe Concilium conuocatum ad tollendum Schiſma de pluribus ſedentibus in Cathedra Pontificia, vt fuit Concilium Conſtantienſe.

Ad quartum dico, *Hæreticos, vt in Hiſtoria ſcribitur, quæſiuiſſe Nationale Concilium, aſſerentes Concilia quæcunque poſſe determinare ea, quæ ad fidem pertinent*. Probant hoc primo ex verbis

Chri-

Christi dicentis: *vbicunque congregati fuerint duo, aut tres in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*. Secundo, *multa Concilia Prouincialia definierunt res, quæ ad Fidem ſpectant, ergo, &c.*

Sed certum eſt in Eccleſia Concilia tantùm Generalia ſolere determinare de rebus Fidei, quibus cum à Romano Pontifice confirmationem acceperint, qui non obedit, Hæreticus eſt. Antiquitùs tamèn Nationalia, ſeù Prouincialia Concilia determinabant de rebus Fidei ad obſiſtendum Hæreſibus inſurgentibus: ſicùt ſeculo pręterito in Hiſtoria legitur factũ eſſe quid ſimile ab Vniuerſitatibus Pariſienſi, Louanienſi, & Colonienſi aduerſùs Lutherum. Sed Nationalis Concilij determinatio nunquam valuit in Vniuerſali Eccleſia, niſi quando acceptata fuit ab illa, & ab Vniuerſali eius Paſtore, qui eſt Romanus Pontifex. Et cùm Concilia illa Prouincialia, ſiuè Nationalia Generalium Conciliorum vim habent. Talia fuerunt, Africanum, Toletanum, Arauſicanum, &c.

Verùm hoc tempore Hæretici Nationale Concilium volebant non ad tollendas, ſed ad augendas, & confirmandas Hæreſes. Ad primum ergo dicendum, Chriſtum eo loco loqui, tantùm, *de congreſſibus ſpiritualibus, & priuatis, non de publicis, & vniuerſalibus*. Ad ſecundum patet ex dictis.

ARTICVLVS TERTIVS.

An Concilium ſit ſuprà Papam, an è contra?

QVamvis quæſtio hæc fusè apud Doctores examinata inueniatur, tamèn non prætermittendam putauimus; tùm quia in Hiſtoria non ſemel hac de re eſt ſermo; tùm etiàm, quia ex eius explicatione, quamplurima obſeruanda erunt, quæ ad confutandos falſos Hiſtorici ſenſus admodùm valent, & in vniuerſum pro deſtruendo huius totius operis fundamento. Suppoſito igitur, quòd Pontifex, & Concilium ſeparatim ſumpti non ſint paris authoritatis, ſed quod debeant ſubordinari inter ſe, oppoſitum enim eſt impoſſibile, & nemo aſſerit: Quæritur, *an Pontifex ſit ſuprà Concilium, an verò contrà?*

Verùm quæſtio hæc poteſt multipliciter conſiderari. Primò poteſt conſiderari Concilium, *vt eſt ſeparatum à Papa, & reſpicit Papam, vt perſona priuata eſt*, quod poteſt euenire, quando dubitatur, *an Electio Papa fuerit legitima? vel Papa ſit lapſus in Hareſim, & ob id deponendus?* & in tali caſu Concilium non poteſt dici ſuprà Papam, niſi tantùm materialiter, vndè quæſtio in hoc non habet locum. Secundò poteſt conſiderari Concilium, *vt eſt ſimul cum Papa,*

ſiue

ſiue abſolutam, & confirmatum ab illo, quoad res Fidei : & neque in hoc locum habet quæſtio, quamvis Papa, ſicùt quilibet Chriſtianus teneatur credere illa Fidei Dogmata, quæ à legitimo Concilio Generali confirmato à Romano Pontifice, determinata ſunt, & ad credendum propoſita. Tertiò poteſt quæri, *an Concilium Pontificis leges reſtringere, vel irritas facere, & alias condere poſſit?* & circà hoc certum eſt, quod poſſit facere non ſimpliciter, ſed quatenùs confirmationem accipit à Pontifice, ſinè quà confirmatione Concilij Decreta nihil valent. Sed quæſtio noſtra eſt, *an Concilium poſſit aliquid ſuprà Papam verum, & indubitatum, & ſimpliciter ſtatuere aliquid inuito illo?* vel, *an Papa ità ſit ſuprà Concilium, vt ſe habeat ad illud, ſicùt Superior ad inferiorem?*

His annotatis dico, *veram & Catholicam ſententiam eſſe, Romanum Pontificem eſſe ſimpliciter ſuprà Concilium*. Probatur primò ex Matthæi 18., & Ioannis vlt. in priori enim loco dicit Chriſtus Petro, *tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, in altero idem, Chriſtus dicit Petro, *Paſce oues meas*, & hoc non ſemèl, ſed bis, & tertiò. Si ergo Petrus eſt fundamentum Eccleſiæ habens poteſtatem ligandi & ſoluendi, & eſt Paſtor ouium Chriſti: cum hæc Petri dignitas, & authoritas in eius Succeſſores tranſierit, qui ſunt Ro-

mani Pontifices: oues verò Chriſti ſint omnes Chriſtiani: remanet, quod Romanus Pontifex ſit ſuprà Concilium, ſicùt Petrus eſt ſupra oues Chriſti. Rationem hanc vide doctè examinatam apud Caietanum in opuſculis, & Bellarminum in controuerſijs.

Secundò probatur ex Concilijs, præcipuè Epheſino ſub Cæleſtino, & Chalcedonenſi ſub Leone, in quibus hoc apertiſſimè declaratur, ſicùt in eorum actis apparet. Tertiò probatur, quia quæſtio hæc nunquam antiquitùs audita fuit, ſed ſemper in antiquis Concilijs debitum Romano Pontifici, obſequium præſtitum fuit. Hic autèm error, & dubium ortum habuit Anno Domini 1410. Cum enim eo tempore in Cathedra Pontificia duo eſſent ſedentes, vnus Romæ, & alter in Gallia; & vnuſquiſque aliquas Chriſtiani orbis Nationes ſibi obedientes haberet, inſtitutum eſt Concilium Piſanum, ad tollendum hoc Schiſma. Sed, quia in eo Concilio Patres illi immaturè properarunt, Schiſma non eſt ſublatum, ſed auctum. Tertius enim Pontifex apparuit, illis duobus adhuc permanentibus.

Tandèm Conſtantienſe Concilium à Ioanne 23. conuocatum eſt, in quo per electionem Martini V. ex Columnenſi familia extinctum eſt Schiſma. Verùm, quia in actis Piſani, & Conſtantienſis Conciliorum facta fuerunt Decreta aduersùs iſtos Pontifices, Cenſuris puniendo,

niendo,& deponendo illos,inualuit apud multos error, quod Concilium ſit ſuprà Papam. Sed reuera non recte ratiocinati ſunt, quia etiamſi Concilium illa peragere potuit ad tollendum Schiſma: attamèn non ex hoc ſequitur, quod ſimpliciter ſit ſuprà Papam, quando Papa eſt indubitatus,& certus.

Quia vt ſuprà diximus,quando plures ſunt ſedentes in Cathedrà Pontificia: poteſt Concilium iudicare de illis, tunc enim Concilium non iudicat de Pontifice,ſed de eius electione, & validitate circam eam. Vnde Baſileenſe Concilium, quod poſt Conſtantienſe celebratum fuit,quia auſum eſt Decreta ferre aduerſùs Eugenium quartum, verum & indubitatum Pontificem: ex Concilio factum eſt Conciliabulum; atque hæc pro quæſtione dicta,ſufficiant.

Ex proximè dictis obſeruandus eſt alius eorum error, qui à Pontifice ad futurum Concilium appellare audent:cum potiùs à Concilio ad Pontificem Flauianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus,antiquitùs appellauerit. Hic enim error inualuit poſt Conſtantienſe Concilium; nam Seſſione 22. Concilij illius determinatum eſt, *vt abſoluto illo poſt quinquennium aliud celebretur,quo etiam abſoluto inſtituatur aliud poſt ſeptennium, deindè decimo, in decimum*. Quarè in Eccleſia ferè ſemper continuatum Concilium eſſet habendum. Vndè,

cum ex ante actis aduerſùs Pontifices in Piſano, & Conſtantienſi, licèt falsò, ortus fuerit error, *quod Concilium ſit ſuprà Pontificem*: alius etiam error ſucceſſit, *de Appellatione à Papa ad Concilium*, occaſione oblata Concilij, vel præſentis, vel inter paucos annos futuri.

Verum Conſtantienſe Concilium legem hanc non inſtituit ad finem tam iniuſtum, & impium, ſed vt occaſione continuatorum Conciliorum Schiſmata deinceps non oriantur, aut iam orta facilè extinguantur; ſed inimicus homo ſuper bonum Semen ſuperſeminauit Zizania. Verùm, eum ex Baſileenſi paucos poſt Annos ea de cauſa celebrato, inualuerit inobedientis Concilij error aduersùs Romanum Pontificem, illa Conſtantienſis Concilij lex omninò euanuit.

Matth. 13. c.

ARTICVLVS QVARTVS.

An Concilium Generale Vniuerſalem Eccleſiam repræſentet?

ADuerſus ea, quæ in præcedenti Articulo probata ſunt, nonnulla apud Bellarminum inueniuntur argumenta, quæ cùm ſint leuia, neque noſtri inſtituti, apponenda non duximus.

Solùm in examine huius propoſitæ quæſtionis, *an Generale Concilium, Catholicam, ſiuè Vniuerſalem Eccleſiam*

ſiam repræſentet? reſpondebitur difficultati ex prædicto Concilio Conſtantienſi, quam Hiſtoricus non ſemel inſinuat. Narrat enim Hiſtoricus in Concilio Tridentino præcipuè ſub Paulo III., & Pio IV. nonnullos ex Patribus voluiſſe, vt in Decretis apponeretur inſcriptio ſignificans, quod *Tridentina Synodus repræſentet Vniuerſalem Eccleſiam*, quæ inſcriptio in Conſtantienſi, & Baſileenſi Concilio appoſita iam fuerat.

Huic petitioni obſtiterunt Legati, ac reliqui omnes Patres, maximè (vt inquit Hiſtoricus) dubitantes ne hoc conceſſo adderentur alia verba, quæ in ipſa Conſtantienſi inſcriptione leguntur, Romani Pontificis authoritati aduerſantia. Quoniam verò & ipſe Hiſtoricus, & alij hanc Conſtantienſem inſcriptionem opponunt ad inſinuandum, *quod Concilium ſit ſuprà Pontificem*, illius inſcriptionis ſenſum, & vim neceſſe eſt explicare ad refellendam aduerſariorum calumniam. Conſtantienſis inſcriptio Seſſione quarta hæc fuit: *SacroSancta Conſtantienſis Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata, Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediatè habens: cui quilibet cuiuſcunque ſtatus, vel dignitatis, etiam Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad Fidem, & extinctionem Schiſmatis, & Reformationem.*

Ex his ita argumentantur aduerſarij: aut hoc Concilium fuit legitimum, aut non; ſi primum, ergo Concilium eſt ſupra Papam; ſi ſecundum, ergo eius acta nulla ſunt; & conſequenter depoſitio Pontificum ad extinctionem Schiſmatis, atque electio Martini V. quod nemo aſſerit. Si verè Conſtantienſis Synodus Catholicam Eccleſiam repræſentauit, & iure talem inſcriptionem appoſuit: cur hoc non debuit facere Trident. Synodus?

Reſpondeo, *omne Concilium Generale, vt in ſe eſt, Catholicam ſeu Vniuerſalem Eccleſiam repræſentare, ſed ſuo modo*. Nam ſicùt Eccleſia Catholica conſtat ex capite, qui eſt Romanus Pontifex, & ex membris, qui ſunt reliqui Chriſti fideles: ita Concilium, vt Catholicam Eccleſiam repræſentet, debet conſtare ex capite, qui eſt Romanus Pontifex, & membris, qui ſunt reliqui Epiſcopi. Accidit autèm, quod quandoque Eccleſia eſt ſine capite, vt ſede vacante, vel ſinè certo, & indubitato capite, vt tempore Schiſmatis, quod maximè fuit ſub Concilio Conſtantienſi. Tunc Concilium eo tempore exiſtens poteſt Catholicam Eccleſiam repræſentare, ſed ſinè capite, vt ipſa Eccleſia tùm erat, vndè Conſtantienſe Concilium illo tempore vocatum fuit Acæphalum.

Repræſentauit ergo Conſtantienſe Concilium Eccleſiam Catholicam, ſed ſinè capite; fuit autem pro capite reſti-

tuendo

tuendo conuocatum. Quarè quoad extinctionem Schiſmatis potuit ex ſeipſo quæcunque facere Decreta; quod verò ad res Fidei, vel Reformationis, potuit quidem ferre Decreta, quæ tamen vim non haberent, niſi poſt confirmationem Romani Pontificis: vt de facto apparet ex ipſius Concilij actis, poſt electionem Martini quinti, qui confirmauit Synodalia Decreta de Fide. Quarè ex tali inſcriptione Conſtantienſi non infertur, quod *Concilium ſimpliciter ſit ſuprà Papam*, ſed quod Concilium Conſtantienſe eo tempore, quo tali inſcriptione vſum eſt, fuerit tantùm ſupra illos Pontifices dubios, atque incertos eo tempopore. Atque hic poteſt eſſe verus, & Germanus ſenſus talis inſcriptionis ad literam.

Ex dictis infertur, quarè Legati, & reliqui Patres in Tridentino Concilio noluerint in Decretis ſimili inſcriptione vti, quod ſcilicet *Concilium Catholicam Eccleſiam repræſentet*. Primò, quia hæc inſcriptio ſatis recens erat, & tantùm ſeculo elapſo in vſu poſita. Secundò, quia Conſtantienſis Synodus tùm primùm hac inſcriptione vſa eſt, quando cepit iudicare aduersùs Ioannem 23. Pontificem, & non ante Seſſionem quartam. Vt autem oſtenderet, quo iure hoc faceret, cauſam appoſuit: *eo, quod Catolicam Eccleſiam repræſentaret*. Hoc verò neceſſe non fuit in Tridentino.

Hinc

Hinc patet,quod tùm Conſtantienſe, tùm Baſileenſe Concilium talem inſcriptionem appoſuerunt: Conſtantienſe quidem legitimè, & iuſtè, de incertis & dubijs Pontificibus iudicare incipiens: Baſileenſe verò audens ſe extollere ſuprà verum,& indubitatum Pontificem, vndè ex Concilio in Conciliabulum abijt. Tridentinum verò Concilium, quia inſtitutum fuit aduersùs Lutherum, & alios illius temporis Hæreticos, quorum ſumma intentio, & conatus ſemper fuit, vt Romani Pontificis authoritatem infringerent:ſtatuit reiecta Conſtantienſi inſcriptione, quæ nullius vſus eo tempore eſſe poterat, apponere ſingulis Seſſionibus Apoſtolicæ Sedis authoritatem, vt ſuprà diximus.

Adde,quod ſicùt Conſtantiēſis inſcriptio vera,& legitima fuit,vt patet ex ſupra dictis, quia tunc Eccleſia erat ſine vero, ac legitimo capite, ad quod ſtatuendum Conſtantienſis Synodus inſtituta fuerat: ità inſcriptio Baſileenſis fuit falſa, & illegitima, quia tunc Eccleſia erat ſub vero, & indubitato capite, vndè nec Concilium Tridentinum poterat hàc inſcriptione vti, cùm verè eſſet ſub certo, & indubitato Pontifice. Quapropter & in ipſa Hiſtoria narratur, Legatos ſcripſiſſe ad Pontificem, *Si Patres voluiſſent, vt in Decretis poneretur inſcriptio, quod Concilium illud Eccleſiam Catholicam repræſentet:* appo-

nendum

nendum etiàm fuiſſe:*repræſentare illam cum ſuo capite Romano Pontifice*. Quo modo talis inſcriptio poterat eſſe legitima,& vera,non tamèn neceſſaria,vt patet ex ſupra dictis.

ARTICVLVS QVINTVS.

De Modo Procedendi in Concilio.

AGgreſſurus Hiſtoricus narrationem Synodalium actionum in Ciuitate Tridentina, vt vndequaquè Romani Pontificis,& Tridentini Concilij imminuat authoritatem, incipiens ab Apoſtolorum temporibus congregat ea, quæ in celebrandis Concilijs ab hoc Tridentino videntur longe diuerſa. Hæc autem ſint vera,vel falſa, ità tamèn ab illo tractantur, vt etiàm ſi bona ſint, ſemper,tamèn tendant in malum. Nos breuiter omnia obſeruabimus, vera diſtinguemus à falſis, atque illius arma contrà ſuum conuertemus Auctorem; cuius dicta colligemus in Capita, atque ſingulis propriam adhibemus Cenſuram.

Primo dubitat Hiſtoricus, *an Concilium Hieroſolymitanum, quod in Apoſtolorum actis habetur, verum Concilium fuerit?* & rationem dubitandi adiungit: *Quia Epiſtola decretalis illa, qua pro rerum determinatione ad fratres miſſa fuiſſe narratur, ſcripta tantum fuit ab Apoſtolis & Senioribus, & fratribus, qui eo tempore Hieroſolymis erant*. *In actis Apoſtolorum, cap. 15.*

erant. Aſſerit tamen, *illud verum fuiſſe Concilium, quia acceſſerunt ad illud etiam Paulus, & Barnabas, quorum exemplum ſecuti ſunt Epiſcopi ad Concilium accedentes: non vt ſinguli ſingularum Eccleſiarum Rectores ſunt, ſed vt in Eccleſia ſunt: quæ Eccleſia vna eſt, & Epiſcopatus vnus iuxta Cypriani ſententiam*.

Secundo addit, *quod adhuc vigente charitate, Concilia fiebant pro aliquibus determinandis, quibus nemo alius præſidebat præter Chriſtum; deinde admixto cum charitate humano affectu, Senior inter Epiſcopos, nullo habito alio reſpectu præſidebat ad Patrum actiones dirigendas*. Tertio adiungit, *quod Romanis Principibus ad Fidem conuerſis, cum etiam de rebus Eccleſiaſticis dilatata iam Eccleſia, quæſtiones ſucceſſerunt, atque aucta Eccleſiaſticorum ambitione, ad ipſos Principes, eorùmq; Præfectos totum negotium Conciliorum tranſiuit: illis præſentibus, ac Præſidentibus, tam Generalia, quàm alia minora Concilia ſiue Colloquia celebrari conſuetum fuerit*.

Apponit exempla *Colloquij inter Catholicos, & Donatiſtas, Epheſini, Conſtantinopolitani, Chalcedonenſis Conciliorum, quibus* Principes, *vel eorum Præfectos præſediſſe* aſſerit, *& penès illos fuiſſe ius, omnia in* Concilio *regendi, iubendi: vt hic loquatur, ille ſileat, ſiue*

vt

vt hac de re agatur, de alia vero non, & & quo ordine. Ius prætereà illos habuiſſe, lites & diſcordias componendi in Concilio natas. Hoc idem feciſſe Conſtantinum & Theodoſium Imperatores, ſuos Legatos mittendo ad Nicænum, & Conſtantinopolitanum, vt videre eſt apud Scriptores Eccleſiaſticos. Dicit præterea, *quod per eadem tempora fuerunt Concilia celebrata per Epiſcopos ex ſe ipſis congregatos, indigniore regente actiones.*

Quartò inſinuat, *mutationem, & modum procedendi in Concilijs antiquis diuerſum à recentioribus, quæ diuerſitas præſertim apparet in Tridentino. Etenim antiquitùs ſedentes Patres ad propoſita reſpondebant, Tabellione annotante reſponſa: & iſta dicebantur acta Concilij. Neque Seſſiones erant perfunctoriæ tantùm, ad euulgandum aliquid, iam anteà ſufficientèr examinatum: vt in recentioribus Concilijs in vſu eſt, & in Tridentino firmatum; ſed antiquitùs Seſſiones ipſæ erant diſputationes, & Colloquia. Nùnc Decreta Concilij pro actis habentur, & hæc tantùm Typis mandantur.* Quintò, *antiquitùs diſſidia, & contentiones in Concilijs operiebantur charitate: omnia ſinè æmulatione fiebant, optantibus omnibus potiùs obedire, quàm leges præſcribere*. Sextò, *diuiſo Orientali*

ab

ab Occidentali Imperio, remanſit in Concilijs aliquod antiquitatis veſtigium, tùm in Gallicis, & Germanicis ſub Carolo Magno,*tùm etiàm in Hiſpania ſub* Principibus *Gothicis.*

Septimò, *excluſis* Principibus *à Concilijs, omne in eorum celebratione ius,* Romanus Pontifex *ad ſe traxit. Quarè* Eccleſiaſtici Principum *timore ſoluti, in particularia commoda abiere; ex quo euenit, vt creſcentibus diſsidijs inducta ſint in* Concilijs Congregationes *priuatæ, in quibus agitantur e[illegible] quæ in his Congregationibus determinata, publicè in Seſsionibus euulgantur. Quarè, vt ſuprà dictum eſt, ea quæ nunc in priuatis Congregationibus fiunt, tunc in publicis Seſsionibus fiebant, quæ & acta Concilij erant, & hinc indè euulgata, vſque ad hæc tempora tranſierunt.* His verò temporibus acta Concilij abſconduntur, & tantùm Decreta apparent.

Octauò, *tandèm ſeculo decimo quarto elapſo, quia in Concilijs aliquæ nationes videbantur in determinando ſuperari ab alijs, ob numerum* Epiſcoporum*: factum eſt], vt in determinationibus vota non per ſingulos* Epiſcopos,*ſed per Nationes darentur. Hoc primò in vſu poſitum fuit in Conſtantienſi Concilio, deindè in Baſileenſi. Sed hæc Norma, quæ Concilij libertati ſatis fauebat, in Tridētino Concilio ſeruata non fuit, inſtātibus licèt non ſemèl, multis apud Legatos.*

Hæc

Hæc ſunt,quæ Hiſtoricus de forma,& vſu Concilij in quadam ſua digreſſione narrat, magna quidem cum temeritate, & fallacia. Horum nonnulla ſunt vel falſa, vel etiam impoſſibilia; plurima vera quidem, ſed illis tamèn Hiſtoricus falſam affingit interpretationem. Sed ad ſingula eius dicta reſpondeamus. Ad primum dicendum, *Hieroſolymis fuiſſe verum Concilium Generale*; quia fuit ſub Petro Apoſtolo, qui erat tùm viſibile caput Eccleſiæ, qui & primam ſententiam pronuntiauit approbantibus reliquis in Concilio: vt fieri ſolet in Concilijs præſente Papa. Cæterum Hiſtoricus, quod aſſerit, primò dubitari poſſe, *an illud fuerit verum Concilium? quia Epiſtola decretalis ſcripta fuit à ſolis Apoſtolis, Senioribus, & alijs Chriſti diſcipulis*, atque etiàm, *quia ille dicendus potiùs erat recurſus quidam Gentilium ad Apoſtolos, à quibus Fidem acceperunt*, quoad hoc certum eſt fuiſſe recurſum; ex recurſu autèm ortum eſſe Concilium, vt patet ex textu.

Quod verò ad Epiſtolam ſpectat, neſcio quid aliud requiratur, vt illa dicenda fuerit vera Synodalis Epiſtola, ac proinde ex vero Concilio. Neque diſſimile eſt, quod addit, *illud fuiſſe verum Concilium, quia in illo locuti ſunt Paulus & Barnabas*, quaſi ſinè illis Concilium eſſe non potuerit.

In eo verò, quod adiungit *Epiſcopos*, *vt*

vt Apoſtolorum ſucceſſores accedere ad Concilium, non vt ſingularum Eccleſiarum rectores, ſed vt in vna Eccleſia ſunt, iuxta illud Cypriani, quædam ineſſe videtur fallacia. Si enim hoc aſſerit, vt innuat Epiſcopos ex ſeipſis, & non vocatos à Romano Pontifice, qui eſt caput Eccleſiæ, Concilium Generale facere poſſe, falſum dicit. Præterquam quod formalitas illa, quæ apponitur, gratis fingitur, & ſinè fundamento; & contrà id, quod infrà refert, *Pariſienſem Epiſcopum dixiſſe, ſe pluſquam quingentos mille, ex ſua Eccleſia loquentes, repræſentare*.

Ad ſecundum dico, Hiſtoricum de antiquiſſimis Concilijs temere loqui, & pro arbitratu. Sed, quicquid ſit de his, quę aſſerit, præcipuè ad labefactandam Romani Pontificis authoritatem: certè antè Nicęnum, nullũ aliud fuit poſt Apoſtolos Generale Concilium, quod cõgregare ad Romanum Pontificẽ ſimpliciter ſpectat. Cæterum antè illud tenuia apparẽt aliorum Conciliorum veſtigia, de quibus, quæ Hiſtoricus narrat, neque ipſe ſciuit, neque ſcire vnquam potuit.

Ad tertium fallitur Hiſtoricus, & repugnantiam loqui videtur, *ſi enim iàm anteà Epiſcopi*, vt ipſe dixerat, *celebrarunt Concilia abſq; interuentu Principũ ſecularium*, quo iure hoc ſibi aſſumpſerunt Principes illi, vt Concilio imperarent, cùm tamèn vota in Concilio ferrè

non

non poſſent? Nam, *quod ex Ethnicis facti fuerint Chriſtiani*, hoc non valet, vt ſibi aſſumant Epiſcoporum iura. Quarè certum eſt, pijſſimos Principes illos ius in Concilijs præſidendi ſibi non aſſumpſiſſe; ſed tantùm vt Catholicę veritatis defenſores talem inijſſe curam: non autèm, quod ſuprà Concilium ius aliquod habere vnquam poſſent. Sed velim ſcire, vnde hauſerit alia indigna, & ridicula? fingit enìm *Principes illos, ſiuè eorum Præfectos tanquàm Ludi Magiſtros iubentes, vt hic loquatur, ille ſileat, hoc proponatur, hoc relinquatur & ſimilia*. Miror, quod Hiſtoricus tantopere pro Concilij libertate pugnet, cum tamèn hæc illi tam repugnantia referat, & approbet.

Ad quartum dico, *ſi aliqua eſt ab antiquis in recentioribus Concilijs præſertim in Tridentino, quoad modum procedendi diuerſitas, hæc non eſt eſſentialis, ſed accidentalis tantùm*. Et quidem Tridentinum in eſſentialibus cum antiquiſſimis omninò conuenit; in illis enim hæc duo erant, ſcilicèt conſultationes, & determinationes, ſeù diſputationes, & Decreta. Hæc duo etiam in Tridentino fuere; ſed ſi conſultationes, ſeù diſputationes, & determinationes, ſeù Decreta, antiquitùs vel ſimul, vel ſeparatim fiebant, parum refert ad Concilij eſſentiam: ſiue etiam hæc, vel in Congregationibus, vel in Seſſioni-

bus, vel in alio loco, & tempore fierent, hoc ſolùm eſſet quæſtio de nomine.

Sed vellet fortaſſe Hiſtoricus, vt ſicùt antiquorum Conciliorum conſultationes, quæ acta vocantur, ſimul & Decreta circumferuntur: ità etiàm hoc fieret de Tridentino, de quo tamèn tantùm Decreta Typis data leguntur. Reſpondeo, antiquorum Conciliorum tantùm Decreta, etiam in aliquibus libris ſeparatim ab actis circumferri, ſicut nunc eſt in Tridentino, hæc enim tantùm ſpectant ad Concilij eſſentiam. Et de Nicæno quidem nihil inuenitur, præter Decreta. Aliorum vero Conciliorum acta ideò habentur, & Typis data leguntur, quia collecta fuerunt à viris doctis, & pijs, antiquitatis & Religionis ſtudio. Vndè pro varia colligentium induſtriâ, vel magis, vel minùs vberiora habentur, pro impreſſionum, & exemplorum diuerſitate, quod facilè ex eorum collatione eſt cognoſcere; de recentioribus autèm Concilijs, præſertim Tridentino non ità fuit. Cùm enim acta eorum nihil ad antiquitatis cognitionem facerent, imò & hæreticorum calumnijs anſam præberent, illa in medium afferre, & Typis dare neceſſe non fuit.

Ad quintum, concedatur Hiſtorico, quod in primitiua Eccleſia diſcordiæ & lites charitate operiebantur, negandum tamèn non eſt diſcordias & lites in Concilijs, Tridentino maximè, ex Hæreticorum

ticorum fraude euenifſe. Ad ſextum, patet ex dictis ad tertium, & quartum; quamvis hoc loco in multis Hiſtorico indulgeatur. Ad ſeptimum, etiam ex his ſimiliter patet. Sed vellem ſcire, quo tempore Eccleſiaſtici in celebrandis Concilijs fuerit à Principum ſecularium dominatione ſoluti? Verùm clarè apparet, eum, ſicuti mentitur, ità pro libidine loqui.

Ad octauum dico, in Conſtantienſi Concilio prudentèr factum eſſe, vt determinationes, ſiuè ſuffragia ferrentur per nationes, cum enìm Concilium illud inſtitutum fuerit ad tollendum Schiſma de pluribus ſedentibus in Apoſtolica Sede: cùmque quilibet ex illis tribus Pontificibus, eo tempore diſtinctas Nationes ſub obedientia haberet: neceſſe fuit, vt ſicùt per Nationes Schiſma ſuſtentabatur, ità per Nationes extingueretur. De Baſileenſi nihil refert: in eo enìm parum boni actum eſt, & nulla eſt eius in Eccleſia authoritas; quarè in Tridentino non benè actum fuiſſet, ſi per Nationes lata fuiſſent ſuffragia. Tridentinum enìm Concilium inſtitutum fuit, non ad tollendum Schiſma, ſed ad damnandas Hæreſes. Eſt etiam obſeruare, quod in Concilio illo Conſtantienſi pro noui Pontificis electione, ad Cardinales eligentes, additi ſunt aliqui alij ex Patribus per Nationes, vt in tali electione omnibus Nationibus ſatisfieret. Quod exem-

plum,

plum, ſicut nunc non valet in oontificis electione, ità nec valere poteſt in alijs Concilijs, quoad vota feſenda 'per Nationes.

SECTIO QVARTA.

De Tridentino Concilio in Particulari.

ARTICVLVS PRIMVS.

De Concilij Tridentini praſtantia, eiùſque libertate.

SAtis magnum, admirabile, ac plane diuinum opus SacroSanctum Generale Trident. Concilium fuiſſe cognoſcitur: ſi eius cauſis, ſi rerum & temporum conditionibus, ſi denique difficultatibus indè emergentibus conſideratis, cum alijs antiquioribus Concilijs comparabitur. Etenim antiqua illa octo, quæ apud Orientales fuerunt, inter Hæreticorum turbas, plus cōmodi habuiſſe certum eſt. Primò, quia Epiſcopi ad Concilium conuenientes illis locis præerant, in quibus vnus ferè Imperator dominabatur, non plures Principes: neque Nationes erant Religione, animis, ſiue in Concilij celebratione diſcordes. Et Principum ſiue ſuorum Oratorum præſentià, fauere quidem Concilio, aduerſari certè non poterant,

Se-

Secundò, quia Concilia illa contrà vnam, vel alteram Hæreſim ferè conuocabantur, non omnes Sacræ Scripturæ fontes, non omnia Theologiæ Arcana aperienda erant:& quod ſummum atque vnicum Vniuerſalis Eccleſiæ commodum erat, non ſolùm nihil in illis Concilijs aduersùs Apoſtolicæ Sedis authoritatem cogitabatur:verùm etiam eius Mandata atque Decreta à Patribus, tanquàm diuina oracula accipiebantur. Reliqua verò, Concilia Generalia in Occidente celebrata, interueniente Romano Pontifice, optimum progreſſum, atque exitum habuiſſe mirum non eſt.

Concilium verò Tridentinum his temporibus celebratum fuit, in quibus Principes multi, & inter ſe diſſidentes erant, Hæreſis non vna, ſed innumeræ damnandæ fuerunt, abſente Romano Pontifice, collatrantibus hinc inde Hæreticorum turbis: & præcipuè Romani Pontificis; & Apoſtolicæ Sedis authoritatem euertere cupientibus. Attamèn tale fuit,& tam efficax diuinæ miſericordiæ auxilium & Spiritus Sancti afflatus, & gratia, vt omnibus difficultatibus, & impedimentis nihil obſtantibus, Apoſtolicæ Sedis authoritas magis, ac magis firma permanſerit; Hæreſes ferè innumeræ damnatæ,& Eccleſiaſticus Ordo,& Chriſtiani mores in meliorem frugem redacti ſint.

At huius temporis Hæretici,qui huius

SacroSancti Concilij virtutem, ac Gloriam infringere, ac amoliri perperàm ſatagunt, intèr alia præcipuè, quibus inuehuntur aduersùs illud, de illius libertate contendunt: aſſerentes, quod cùm Patres in Concilio iudices eſſe debeant, iudicis autem ſententiam non coactam, ſed liberam eſſe neceſſe ſit: conſequens eſt, quod ſi Patres in Concilio liberi non fuerunt, eorum ſententiæ, & Decreta ſint inualida, ac nulla. Et quidem Tridentinum Concilium hoc liberum non fuiſſe, conati ſunt probare, & Hæretici ſimùl, atque Hiſtoricus iſte: ſed diuerſimodè, quorum Sophiſmata in hoc volumine continentur.

Hæretici pro Concilij libertate adſtruenda, ſed ſecundum ſua placita petebant Primo, *vt Romanus Pontifex in Concilio neque per ſe, neque per ſuos Legatos præſideret, imò Concilio ſe ſubmitteret, & Epiſcopos, quo ad obedientiam illi debitam abſolueret:* & vt ipſi Hæretici, quamvis non Epiſcopi, ſed *Laici, ſententiam in Concilio ferrent, tamquàm in cauſa communi; præterea, vt in interiori Germania Concilium fieret.* Secundò alij ex Hæreticis volebant, *cum lis & diſcordia ſit de Religione inter Pontificem, eiùſque Sectatores, & ipſos Proteſtantes, cùmque non deceret, vt quiſque propria opinionis ſit iudex:* volebant inquam, *vt Concilium formaretur hoc modo, vt ſcilicet ex vna*

parte

parte eſſet Pontifex cum ſuis, & ex altera ipſi Protestantes, amboque disputarent: iudices verò eſſent Cæſar, & alij Principes, qui iuxtà Sacras literas ſententiam ferrent. Cùm ergò neutrum ex his in Tridentino fuerit factum, Concilium certè ſecundum ipſos Hæreticos libertate caruit.

Hiſtoricus verò, quia erubeſcit hæc ex propria ſententia aſſerere, proponit tantùm antè oculos, *quod in Concilio ad nutum Pontificis omnia fierent; quod Spiritus Sanctus ad Patres in Concilio per Tabellarium mitteretur ex vrbe; quod in Concilio pro vera rerum determinatione impedienda, ſcurrilitates inter Epiſcopos interuenirent; quod nihil ageretur, aut proponeretur præter Legatorum mentem, & ſimilia*. Ex quibus non ſemel ipſe aſſerit, Concilium Tridentinum non fuiſſe liberum. Hæc ſunt, quæ aduersùs Tridentini Concilij libertatem in Hiſtoria proponuntur. Et quidem, quod Concilium liberum eſſe debeat, ex ſe patet. Cùm enim Epiſcopi in Concilio iudices ſint, liberam certè voluntatem habere debent in exercendo iudicio. Nàm ſi ex alterius placitis ſententiam ferant, iam non iudices, ſed præcones habendi erunt.

Sed notandum primò eſt, quod iudicium hoc eſt de numero criminalium, in quo Princeps eſt Pontifex; crimen eſt Hæreſis; Hæretici rei; iudices Epiſcopi in

Concilio. Notandum ſecundò, quod in determinandis rebus de Fide, hæc eſt differentia inter Pontificem, & Concilium; quia Pontifex extrà Concilium poteſt hoc facere, vt eſt communis Theologorum ſententia, ipſe enim eſt Paſtor Eccleſiæ, atque illi in Apoſtolo Petro *paſcere oues Chriſti veritatis verbo*, commiſſum eſt: Concilium verò poteſt res Fidei determinare, ſed eius determinatio nihil valet, niſi à Romano Pontifice confirmetur: etenim dubium non eſt Concilium ſinè illo errare poſſe, ſicùt certum eſt apud omnes. Quarè vt per Concilium ſtatuantur res Fidei, Concilium & Pontifex ſimùl iuncti eſſe debent.

His poſitis, quod ad Hæreticos ſpectat: certum eſt Concilium liberum, quod poſtulabant Hæretici, non eſſe verum Concilium, ſed exemptionem à Pontificis authoritate: imò & audaciam, & elationem ſuprà Pontificem, quem volebant Concilio ſubijci: ipſis Concilio leges ponentibus. At, ſicùt rei ad iudicium vocati hæc à Principe, & Iudicibus poſtulare nec poſſunt, nec debent: ità nec ipſi Hæretici à Pontifice, & Concilio hanc inſuetam, & impiam in Concilio libertatem: non Arius, non Neſtorius, non Eutiches in Concilijs antiquis talem poſtulauerunt. At huius temporis Hæretici omnium Hæreticorum peſſimi, hanc in Concilio libertatem poſtulabant; vt ſub illis tàm falſis, atque impijs Conci-

ci-

cilij formis eorum falſitas, atque impietas firmaretur. Et quidem, ſi hæc Hæreticorum aduersùs Pontificem, & Epiſcopos iudicantes valeret exceptio: etiam quilibet latro, ac parricida poſſet ſuſpectum vocare Principem, illos inſequentem: & leges & iudices. Iſtos enim neceſſe eſt contrà illos determinare.

Dicent, *per Leonem Pontificem eorum Dogmata iam damnata fuiſſe; nihil ergo amplius ad Pontificem ſpectabat, vt in Concilio de eorum Dogmatibus iudicaret, qui iam in eos ſententiam tulerat*. At in concedendo Concilio elucet in eos Pontificis pietas, ac benignitas, qui poſt eorum damnationem illis reuiſionem præbuit per Concilium: in quo & ipſi poſſent audiri, & quænam damnanda, ſeù damnata fuerint clariùs, & diſtinctiùs explicari. Cæterùm, ſi in interiori Germania, & iuxtà alia Hæreticorum placita Concilium celebratum fuiſſet: certè & in Epiſcopis euanuiſſet decidendi libertas, & ex Concilio Conciliabulū euaſiſſet; atque hæc de Hæreticis.

Quo ad Hiſtoricum verò, iam patet ex dictis in ſecundo notando, atque etiam ex ipſa Hiſtoria, vbi ad literas Ferdinandi Cæſaris de hoc Pontificem admonentis, reſpondit Pontifex: *Concilium Tridentinum normam ſequi debere aliorum antiquorum Conciliorum, quæ in determinando reſponſa acceperunt à Romano Pontifice*. Nihil ergò contrà

H 3 Con-

Concilij libertatem ſit, ſi Patres in Concilio perſæpe in determinando Pontificis mentem ſequuntur, atque eius expectant Mandata. Quod *omnia in Concilio fierent ſub Legatorum regimine*, hoc quidem præſidere eſt. At, ſi Hiſtoricus id dicat ab Imperatoribus,& eorum Præfectis in Concilio factum, qui quidem, nunquam verè præſidebant,neque vllam poteſtatem in Concilio poterant habere: cur negat hoc legitimè factum in Tridentino ab Apoſtolicis Legatis, qui in Concilijs præſidendi omne ius habuerunt,& habent?

De ſcurrilitatibus illis nihil dubitandum, ex impio Hiſtorici animo illud oriri mendacium. Cæterùm de libertate Patrum in decernendo etiam indè apparet veritas, in ipſa Hiſtoria: quod tùm in Congregationibus, tum in Seſſionibus ipſis aliquando ſententias referantur tuliſſe contrarias, atque diuerſas, etiam ad verbum *Placet*?

Vide Sect. 2. Art. 1. de Mēdacijs.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De Concilij Tridentini Translatione in Ciuitatem Bononiam.

IN calce libri ſecundi huius Hiſtoriæ, agitur de Concilij translatione in Ciuitatem Bononiam. Cauſa huius translationis fuit (vt apparet in Decretis Concilij Seſſione octaua) ob contagij

mor-

morbum. Sed Hiſtoricus aliam cauſam aſſignat, referens: *quod cum Epiſcopi Hiſpani Duce Cardinale Paceco, grauiſſima nonnulla Reformationis Capita ſatis audacter propoſuiſſent Legatis*, qui hac de re *conſulentes Pontificem, conuenientes circa illa Capita acceperunt reſponſum. At Pontifex perpendens illorum Epiſcoporum audaciam, & metuens, ne ex his ad maiora tranſirent, vnde maius fortaſſe malum denuò ſurgeret in Eccleſia: ſtatuit Concilium transferre Bononiam, quæ eſt Italiæ Ciuitas ſub Eccleſiaſtica Iuriſdictione, in qua Epiſcopi, quicunque vltrà quam decens erat, tranſire timerent. Miſſus eſt igitur occultè Tridentum quidam Aulicus Cardinalis à Monte, primi Legati. Hic, vt in Mandatis habebat, ſtatim Septima Seſſione abſoluta, coram Legatis comparuit, & exhibitis ſuæ Legationis literis, ore tenus dixit: Pontificem velle, vt ſtatim quacunque conſultatione poſthabita Concilium Bononiam transferendum curent. Cauſa ſi nulla ſit, aliquam ſibi fingant:* Si aliqua ſubſit, *incunctanter arripiant. Hoc audito Legati, vt Pontifici obtemperarent quadam imminentis Contagij occaſione ſunt vſi, & facta Medicorum conſultatione, qui facilè Legatorum votis fauerunt, tandem ventum eſt ad Tranſlationis Decretum, vt ſuprà.*

Verùm hoc Hiſtorici figmentum fuiſ-

ſe, ex triplici Capite cognoſci poteſt. Primò cognoſcitur ex ipſamet narratione, etenim ſi hæc Aulici miſſio ad Legatos tàm occulta fuit, ac proindè neque in actis poſita, neque ab aliquo ſcripta, & in tempore, quo ipſe Hiſtoricus, nec fortaſsè natus: debuiſſet ipſius Hiſtoriæ Scriptor oſtendere, vndè hoc ſciuerit, imò Antonius Milledomus, qui fuit Secretarius Veneti Oratoris à Ponte, ad Concilium ſub Pio IV., & hanc Hiſtoriam ſcripſit, vt ſuprà diximus, nihil de hac Aulici miſſione meminit; ſed ingenuè & ſimpliciter fatetur, Translationem hanc ob contagium determinatam fuiſſe.

Secundò, quia Translatio hæc facta fuit debito proceſſu inito in ipſo Concilio, ex conſultatione Medicorum, præcipuè Hieronymi Fracaſtorij Medici celeberrimi: mortuo vno ex Epiſcopis, aliiſque quampluribus contagij metu diſcedentibus antè Translationis Decretum; & ob idem contagium Verona Ciuitate commercium Tridentinis negante, vt in ipſa Hiſtoria legitur. Tertiò, quia argumenta, quæ pro ſuo figmento adducit Hiſtoricus, leuia ſunt, & nullius momenti.

Primò admiratur Hiſtoricus *Tranſlationis velocitatem abſque vlla conſultatione cum Romano Pontifice, cùm tamen etiam in minimis Legati Pontificem conſulere conſueuerint*. Reſpondetur

con-

conſultatione opus non fuiſſe, cùm Legati per Bullam hanc facultatem haberent, & periculum eſſet in mora. Secundò admiratur, *quomodo hæc facta fuerint inconſulto Magiſtratu Bononienſi; non enim potuit, nec debuit tàm magna Prælatorum, aliorùmque multitudo, tàm repentè in illam Ciuitatem induci; omnia ergo aliquo tempore anteà erant præſcita*. Reſpondetur hoc temerè dici. Bononia Ciuitas eſt ſatis ampla, ad aduenas accipiendos aptiſſima, Eccleſiaſticæ Iuriſdictioni ſubdita; poterant Legati, cùm de Translatione conſulerent, commodè de omnibus admonere Cardinalem Legatum, qui Bononiæ præſidet.

Tertiò inuehitur Hiſtoricus aduersùs Bullam de Translatione, & quamvis negare non poſſit, illam biennio antè editam: Primò dubium mouet in eo, quod dicitur in Bulla, *quod duo ex Legatis abſente tertio, poſſent Translationem decernere: quod verè euenit, etenim Translationis tempore abſens erat Reginaldus Polus tertius Legatus. Quarè aut aſſerendum eſt Pontificem* Propheticæ *ſpiritum habuiſſe, aut Bullam ipſo Translationis tempore factam*. Secundò addit Hiſtoricus, *per Bullam iſtam Concilij libertatem violari, dum conceditur duobus Legatis facultas cogendi per cenſuras Epiſcopos, ad aliò ſe transferendum, adiungens facultatem iſtam nimis amplam eſſe*.

Ad primum reſpondeo, quicquid ſit de Prophetis Spiritu, certum eſt prudentiſſimè à Pontifice factum: cùm enim prorſus neſciretur, an, & quo tempore Tranſlatio hæc facienda foret, voluit Pontifex, vt ex tribus duo ſaltèm Legati, poſſent hoc facere, tertio abſente, vel impedito. Sed nihil mirum, ſi caſus euenit, quem præuidere ſumma fuit prudentia. Ad ſecundum dico, per talem poteſtatem cogendi Epiſcopos per cenſuras. Concilij libertatem non violari; etenim per ſubordinationem ad Pontificem, Concilij libertas non tollitur. Et Pontifex, qui potuit Concilium in aliqua Ciuitate conuocare, potuit & in aliam illud transferre, & concedere circa hoc pleniſſimam poteſtatem Legatis.

Cæterum, quod ad libertatem attinet, obſeruandum eſt, Legatos ea Bulla vſos non eſſe ad transferendum Concilium proprio iure: ſed ad proponendam Patribus Translationem iſtam, quæ ex eorum conſenſu facta eſt. Vndè hæc Translatio, licèt à Legatis ſimplicitèr fieri potuiſſet virtute talis Bullæ: tamen de facto determinata fuit per Concilium, in quo Patres liberè decreuerũt Translationem. Prætereà, aduertendum eſt, Patres in Concilio tantùm liberos eſſe in votis ferendis, & hæc eſt propria, & ſimplex Concilij libertas. At circa locum Concilij, & ſimilia nihil ad Patres; hoc enim ad Pontificem ſimplicitèr ſpectat.

SE-

SECTIO QVINTA.

In qua reſpondetur Calumnijs aduerſus Catholicam Veritatem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Diluuntur Argumenta aduerſus duas Pontificum Bullas.

HIſtoricus contrà Catholicam Fidem lupinis artibus vtens ea, quæ ex propria libidine ſcribit aduerſus Pontificum Bullas,& Concilij Decreta, refert tamquam ex aliorum dictis. Nos hoc loco eius Blaſphemijs in vnum collectis, ſingillatim occurremus. In primo huius Hiſtoriæ libro, mentio fit de Bulla Leonis Pontificis aduerſus Lutherum, contrà quem hæc addit Hiſtoricus.

Primò *Pontifex in damnandis Lutheri propoſitionibus non eſt vſus verbis Sacra Scriptura.* Secundò, *quod ea Bulla conſtat verborum formulis longis atque confuſis.* Tertiò, *Pontifex, in Bulla aſſerit Lutheri propoſitiones alias Hæreticas, alias falſas, alias ſcandaloſas. At debebat diſtinguere, quæ num ſint Hæretica, quænam falſa.* Quartò, *Pontifex affirmat inter Lutheri aſſertiones inueniri nonnullos ex Græcorum erroribus, quod non videtur eſſe verum.* Quintò, *quod harum aſſertionum damnatio facta fuit à quibuſdam Aulicis*

imperitis, & ad res tanti ponderis non bene aptis.

Ad primum dico, has eſſe meras calumnias,& mendacia Hæreticorum, qui Sacræ Scripturæ dictis repugnando,de Sacra Scriptura gloriantur. Pro damnandis Lutheri propoſitionibus in eà Bulla diſputandum non erat, quarè ſufficiens fuit illas in ſuis terminis referre, ac pro damnatis habendas ſignificare. Ad ſecundum etiam,patet eſſe calumnias, & quia Grammaticales ſunt, omninò ſpernendas, quod ſatis ex Bullæ ipſius lectione apparet.

Ad tertium, Pontificem prudenter propoſitiones Lutheri promiſcuè fidelibus fugiendas decreuiſſe, eo quod nonnullæ eſſent euidenter Hæreticæ, & in alijs Concilijs damnatæ. Aliæ verò diuerſimmodè trahentes ad Hæreſim. Cæterum non pertinet ad virum Catholicum, ſed eſt petulans Hæreticorum præſumptio, imponere leges Pontifici, vt diſtinguat, & qualificet propoſitiones illas. Etenim,etiam ſi aliqua propoſitio non eſſet damnata, vt Hæretica, poteſt tamen Pontifex pro bono Eccleſiæ imponere leges,vt aliqua propoſitio expellatur à Catholicorum auribus: vel quia fortaſſis Hæreſis eſt, & ſuo tempore declaranda,vel ad Hæreſim trahere poteſt, ita Bellarminus de ſummo Pontifice lib. 4. capite 2.

Ad quartum dico, Lutherum Græco-

rum

rum errores ſecutum fuiſſe, cum ſcripſit contra Romani Pontificis authoritatem, & contrà Doctrinam de purgatorio. Ad quintum dico, quod in hoc ſibi contradicit Hiſtoricus, ſcripſerat enim, quod *Pontifex pro damnandis Lutheri erroribus inſtituit Congregationem ex Cardinalibus, Epiſcopis, Theologis, & Canoniſtis, qui ſumma diligentia, ac Iuris ordine ſeruato damnauerunt aſſertiones illas*. Quarè Iudices iſti ſimpliciter Aulici indocti, vt poſteà Hiſtoricus aſſerit, non fuerunt. Certè in Romana Curia, qui ſunt Aulici, & ad hæc deputantur, longè ſapientiores ſunt iſtis, qui Romani Pontificis acta in calumniam vocare audent.

Adſunt & aliæ calumniæ aduersùs Bullam, quam Paulus III. dedit Germanis, aliquas illis gratias, & abſolutiones, concedendo, vt legitur libro 3. iſtius Hiſtoriæ. Calumnias verò iſtas breuiter adiungimus, atque illis reſpondebimus. Primò dicitur, *in Bulla Pontificem, & Concilium praſtò fore, ne Catholica Fides labatur, quaſi in Pontifice, & paucis Epiſcopis Eccleſia tota conſiſtat*. Secundò dicitur in Bulla, *quod per abſolutionem, qua in ipſa continetur, Regibus, & Principibus honor reſtituatur, quod videtur ſuperuacaneum*. Tertiò concedebatur Calicis vſus his, *qui crederent Eccleſiam non erraſſe communicando ſub vna ſpecie tantùm; hoc tamen prohibebatur Laicis*; *vndè in hoc eſt*

con-

contradictio. Quartò Ridiculum videbatur, *quod regularibus concedatur Apoſtatis, vt poſſint viuere extrà Religionem, geſtando ſub ſeculari veſte Religionis habitum*.

Ad primum reſpondeo, hæc eſſe Hæreticorum verba, & blaſphemias. Si Eccleſia non conſtat ex Papa, & Concilio, conſtabit fortaſsè ex Luthero & Caluino? at quod Papa & Concilium Catholicam Eccleſiam repræſentent, iam viſum eſt ſuprà. Ad ſecundum dico, peccata Principum, ſicùt non communia ſunt ob ſcandalum illatum populis, ità non communi regula indigent; vndè congruum fuit, vt de eorum abſolutione ſpecialis mentio fieret, & illis honor in Eccleſia reſtitueretur, nam per Hæreſim fieri ſolent infames. Ad tertium dico, nullam eſſe contradictionem, Calicis enim vſus conceditur Eccleſiaſticis omnibus, & Presbyteris non celebrantibus, non autem Laicis. Ad quartum dico, ex hoc colligi Sanctæ Sedis Apoſtolicæ benignitatem: cæterum quantum valeat, & quid iuuet conceſſio hæc in calamitoſis temporibus, homines docti ac pij, optimè callent.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Pro Seſſione quinta, de Scripturis Canonicis.

HIſtoricus ad præcipua Concilij Decreta, præſertim, quæ ad Fidem ſpectant, in ſingulas Seſſiones opponit quamplurima argumenta, quæ aſſerit *à Germanis inuenta*; ſed graue peccatum eſt propria crimina alijs fortaſsè innocentibus tribuere. Igitur aduersùs Seſſionem quartam, in qua definitur *de Scripturis Canonicis*, hæc afferuntur ab Hiſtorico. Primò, *ſeries librorum Canonicorum, in qua conſiſtit baſis, & fundamentum Chriſtianæ Fidei, non debuit determinari à tam paucis Patribus, videlicèt à 48. Epiſcopis, & quinque Cardinalibus, qui tunc tantùm Concilio aderant*. Secundò, *iſti Epiſcopi fuerunt Præſules paruarum Ciuitatum, ſeù oppidorum, Aulici, nec Theologi, ſed Canoniſtæ*. Tertiò, *Decretum factum fuit abſente Germanica Natione*. Quartò, *circà traditiones debuiſſet determinari, quænam traditiones ſint veræ, quænam falſæ?*

Ad primum reſpondetur, quod pro validitate Decreti ſufficit, Concilium fuiſſe à Romano Pontifice indictum, cùm ipſe ſit Eccleſiæ caput; paruus numerus Prælatorum nihil obſtat. Cæterùm conſiderare libet Concilium hoc, non

non celebratum fuiſſe in abſcondito, ſed multis anteà annis indictum; Hæreticorum artificijs, ac fraude impeditum; Patres per multum tempus, ex omnibus Christiani orbis partibus expectatos. Neque decet, & conuenit Epiſcopis aut nolentibus, aut non valentibus adire, impediri Concilium.

Ad ſecundum, dico primo, per hoc argumentum ſibi contradicere Hiſtoricum; dixerat enim prius, *quod Epiſcopi non accedant ad Concilium, vt ſingularum Eccleſiarum Rectores, ſed vt ſunt in vna Eccleſia, iuxtà illud Cypriani, Epiſcopatus vnus eſt.* Dico ſecundò, Ciuitatem amplitudine non perfici Epiſcoporum ius, neque Concilij authoritatem ſecundum ſe, nec augeri, vel minui, vt ſuprà diximus. Sed mentitur Hiſtoricus dicendo, *Patres ipſos non fuiſſe Theologos*, cùm enim per ſingulas Seſſiones conciones in eis habuerint, certè aliqui ex eis Theologi erant. Aderant & intèr Patres Abbates, & Ordinum Generales, qui abſquè dubitatione Theologi erant. Ad id, quod addit, *fuiſſe Aulicos*, reſpondeo, quod fuerunt Aulici, ſed Romani Pontificis: cuius Aulici longè ſapientiores ſunt iſtis recentioribus Phariſæis dilatantibus Philacteria ſua, & magnificantibus fimbrias.

Ad tertium dicendum, vt ſuprà, *Germanica Natio fuit per annos multos expectata ad Concilium*, neque alicu-

ius

ius Nationis defectus poteſt impedire Generale Concilium, vide ſuprà, Sect.3. art.4. Ad quartum dico, in Concilio tantùm opus fuiſſe damnare propoſitiones Hæreticas eo modo, quo referuntur. Cùm ergo Hæretici negent in vniuerſum Traditiones debuit Concilium contrà errorem illum determinare: Traditiones eſſe accipiendas, & retinendas.

ARTICVLVS TERTIVS.

Pro Seſſione quinta de peccato originali, & de Reformatione.

Contrà Decretum de peccato originali hoc erat Sophiſma: *In propoſitionibus ſubalternis, quando particularis eſt falſa, etiam vniuerſalis eſt falſa; pari modo, quando particularis eſt dubia, etiam vniuerſalis eſt dubia. Si enim dubitatur de hac propoſitione: aliquis homo eſt animal, dubitatur etiam de illa: omnis homo eſt animal. Quando ergo definitur in Concilio, quod Adæ peccatum pertranſierit in omnes homines, & relinquitur dubium de B. M. V. remanet etiam dubia propoſitio illa vniuerſalis: quod peccatum Adæ pertranſierit in omnes homines.*

Reſpondetur, exceptionem ab originali peccato fuiſſe Priuilegium B. M. Virginis, per quod excepta fuit à lege communi; quando ergo Concilium defini-

niuit, quod *peccatum Adæ pertranſiuit in omnes homines*, declarauit legem communem; quando verò reliquit dubium circà hoc, quoad B. M. Virginem, huius Priuilegij poſſibilitatem inſinuauit; & hac ratione duo illa Decreta ſibi inuicem non opponuntur.

Contrà Reformationis Decreta, quæ primo in Seſſione iſta habuerunt initium, voluiſſent Hæretici, atque Hiſtoricus noſter cum illis, vt Canoniſtis indiceretur, *ne quandò ſermo apud eos eſſet de Romano Pontifice: vterentur nominibus illis, quæ ſoli Deo competere de iure debent*. Præthereà, vt Theologis præciperetur, *vt in explicanda Chriſtiana Doctrina, potiùs Sacra Scriptura vterentur, quàm Ariſtotelis Philoſophia, qui omnia etiam de Deo vocauit in dubium*. Reſpondetur Hæreticorum petitionibus aſſentiendum non eſſe, quod ſolùm ſufficit pro noſtri operis inſtituto. Quod ad Canoniſtas, dicimus Romanum Pontificem Chriſti filij Dei viui in terris eſſe Vicarium: cùm ergo Dei vices in Eccleſia teneat, etiam epitheta illi conueniunt: quandò & de hominibus Deo gratias, *Deos eſſe*, Scriptura teſtatur. Quod verò ad Theologos attinet; ſatis apparet Scriptoris impudentia; Theologi enim, quandò Chriſtianam Doctrinam explicant, ſemper Sacra Scriptura vtuntur, & recto ordine illam interpretantur, Sanctorum Patrum Decretis innixi.

Sed

Sed Hæretici Sacras literas paſſim vel reijciunt, vel corrumpunt, vel Sophiſtico modo exponunt. Ariſtotelis Philoſophia in rebus Chriſtianæ Fidei explicandis prudenter, ac laudabilitèr apud ſummos & ſapientiſſimos Theologos ſemper fuit in vſu. Verùm huius temporis Hæretici hac in re Iulianum Cæſarem à Chriſtiana Religione apoſtatam imitantur, qui vt Chriſtianam fidem, quantum in ſe erat, è medio tolleret, Ariſtotelis, aliorùmque Philoſophorum libros Chriſtianis interdixit.

ARTICVLVS QVARTVS.

Pro Seſſione ſexta, de Iuſtificatione & Gratia.

QVæ aduersùs Seſſionis ſextæ Decreta referuntur, diuiſa per hominum claſſes in hunc modum ab Hiſtorico afferuntur. Grammatici dicebant, *in Decretis hiſce multas obſcuras loquendi formas inueniri, & ſignantèr in Capite quinto, vbi dicitur:* neque vt homo ipſe nihil omninò agat, &c. *poterat enim dici*, vt homo ipſe aliquid agat. Hiſtorici dicebant, *in Seſſione hac Fidei Decreta facta eſſe, quanta nunquam in omnibus alijs præteritis Concilijs*. Politici voluiſſent, *vt ſicut in Seſſione hac Synodus monet omnes de obſeruantia Dei, & Eccleſiæ Præceptorum,*

rum, ità moneret, vt Principum præceptis obtemperent: cùm tamen in Scholis doceatur, homines non teneri in conſcientia, ad obſeruantiam horum Præceptorum, niſi tantùm ad euadendas pœnas temporales.

Theologi dicebant primò *ſi homo poteſt diuinas inſpirationes reſpuere, fruſtratoria illa eſſent ad Deum orantis Ec-*
Dom. 1. Pentecoſt. *cleſia verba:* & ad te etiam rebelles compelle propitius voluntates. Secundo, *ſi homo aliquid ageret aſſentiendo diuinæ*
Rom. 9. *Gratiæ, non eſſet verum, quod Apoſtolus dicit, ab homine non proficiſci, quod vaſa iræ, à vaſis miſericordiæ ſeparantur.* Tertiò dicebant in Capite ſeptimo, eſſe repugnantiam: *cum dicitur dari vnicuique Iuſtitiæ menſuram ſecundum Dei beneplacitum: & propriam vniuſcuiuſque ſuſcipientis diſpoſitionem.* Quartò mirabantur, *quod hic damnabantur aſſerentes, fieri non poſſe, vt homines omnia Dei Præcepta obſeruent: cùm tamen eadem Synodus ſuprà Seſſione quarta hortetur homines, vt diuina Præcepta obſeruent, quantùm quiſque poteſt: quæ conditio impia eſſet, ſi homo poſſet omnia diuina Præcepta obſeruare.*

Reſpondeo, quoad Grammaticos, ſatìs ex illo argumento apparere Hiſtorici leuitatem, atque nequitiam, qui in re tàm graui, tam vilia argumenta proponat. Quis tàm ignarus eſt, qui dubitet multa per negationem, multa per affirmationem

tiem melius explicari, quamvis vnus, & idem ſit rerum ſenſus: ità vt perſæpe eadem res, vel ſub hac, vel ſub illa loquendi forma diuerſa videatur à ſemetipſa? non enim idem explicari videtur, quandò dicitur, *ego poſſum legere*, & quando dicitur, *ego non poſſum non legere*. Aliam enim vim ſignificandi habet primus, & aliam ſecundus loquendi modus; ità eſt in caſu noſtro, vt patet ex verborum collatione.

Ad Hiſtoricos dico, ex hoc apparere ſub Concilio Tridentino fuiſſe magnum Hæreſum numerum. Si in Concilio Epheſino pro vna tantùm Neſtorij damnanda Hæreſi conditi ſunt 12. Canones ſub Anathemate, quid mirum, ſi pro materia *de Iuſtificatione, & Gratia, & libero arbitrio, & Prædeſtinatione*, circà quam tam multæ, & variæ circumferebantur eo tempore Hæreſes, pro clariori veritatis explicatione Canones 33. conditi ſunt? Ad Politicos, Concilium tantùm decreuiſſe contra tranſgreſſores Præceptorum Eccleſiæ, quia hæc Hæreſis ferebatur eo tempore, dicentium *homines non peccare tranſgrediendo Præcepta Eccleſiæ*. Nam quoad obedientiam præſtandam Principibus temporalibus, iam hoc decretum fuerat in Concilio Conſtantienſi, contrà Bohemos Seſſione vltimà. Et quidèm omnes Theologi communitèr, aſſerunt, *homines teneri in conſcientia ad ſeruandas leges Principum*

cipum

cipum temporalium , niſi quod multi dicunt , *Principes Laicos per pœnas , quas pro legum obſeruatione imponunt , communitèr non intendere obligare Subditos in conſcientia*.

Pro Theologis ad primum dico, Eccleſiam petere tale auxilium à Deo, vt emolliat duritiem noſtri cordis tali pacto, vt noſtra voluntas, quæ eſt rebellis Deo, ſuis inſpirationibus aſſentiatur. Quę quidèm voluntas, etiamſi poſſit diſſentire ob libertatem, quam habet: de facto tamen non diſſentiet ob illuſtrationem mentis acceptam à Deo, & veri boni cognitionem. Ad ſecundum dico, quod licet ſit veriſſimum ſecundum Apoſtolum, quod ab homine ſimplicitèr non proueniat Iuſtificatio impij, ſignificata per ſeparationem vaſorum miſericordiæ, à vaſis iræ, quia hoc prouenit à Deo, à quo deſcendit omnis gratia ad hanc operationem: hinc tamen non ſequitur, quod homo nihil omninò agat pro ſua Iuſtificatione acquirenda.

Ad tertium dico, Dei beneplacitum, & diſpoſitionem hominis ſemper ſimul inueniri pro accipienda Iuſtitia. Ipſe enim Deus, qui iuxtà ſuum beneplacitum dat iuſtitiam, etiam diſponit homines ad accipiendam illam. Ad quartum dico, Concilium in Seſſione ſexta loqui de Præceptis diuinis in vniuerſum tàm poſitiuis, quàm negatiuis, ad quæ obſeruanda homines tenentur ſub peccato mortali.

li. In ſecunda verò Seſſione, loqui de Præceptis poſitiuis quibuſdam, ſiuè bonis operibus, vt ſunt, orationi vacare, ieiunare, Eleemoſynas erogare, &c. quæ quidem obſeruanda ſunt iuxtà cuiuſque poſſibilitatem, ſecundum varias circumſtantias. Et hoc apertè apparet ex textu ipſo, in quo Sancta Synodus hortatur Chriſti fideles, vt pro bono Concilij euentu, ad hæc & ſimilia facienda, diuinum implorent auxilium.

ARTICVLVS QVINTVS.

De Diſputationibus inter Ambroſium Gatkerinum, & Dominicum Soto.

POſtulat locus iſte, adiungere ea, quæ ſcribit Hiſtoricus de contentione inter Ambroſium Catherinum, & Dominicum Soto circa certitudinem gratiæ, & peccatorum remiſſionem. Qua in re Hiſtoricus nonnulla vera innumeris falſis permiſcet ad conculcandam Tridentini Concilij authoritatem, quæ autem narrat, hæc ſunt:

Dominicus Soto Ordinis Prædicatorũ inſignis Theologus, in ipſo celebrationis Concilij tempore ſcripſit librum de Natura & Gratia, qui fuit quaſi quadam explicatio Decretorum de Iuſtificatione, & aliorum, quæ in hac ſexta Seſſione continentur. In opere illo, vbi dicebatur

tur Sanctam Synodum decreuiſſe, hominem ſcire non poſſe certitudine Fidei, ſe gratiam diuinam accepiſſe: *offenſum ſe putauit Ambroſius Catherinus eiuſdem Religionis Theologus, & non obſtante Concilij Decreto in oppoſita ſua ſententia permanebat. Quarè & ipſe ad Patres libellum edidit pro ſua oppoſita ſententia, vt oſtenderet, non fuiſſe intentionem Concilij definire, hominem certum eſſe non poſſe, de accepta gratia: imò & contrarium ſtatuiſſe, dum Canone 26. damnat eos*, qui aſſerunt iuſtos non debere exſpectare, & ſperare mercedem: *nam ſi exſpectant, & ſperant mercedem, vt iuſti: neceſſe eſt, vt ſciant ſe eſſe tales.*

Addebat prætereà Catherinus, pugnare inter ſe hæc duo: *homo non eſt certus de gratia, & homo voluntariè accipit gratiam. Scribit deindè Hiſtoricus, Patres, atque ipſos Legatos hac de re pro ſedandà contentione interrogatos diuerſimodè reſpondiſſe: quoſdam pro Soto, & quoſdam pro Catherino. Alios vero, quos bonos appellat Hiſtoricus, dixiſſe, ſe Decreto aſſenſum præbuiſſe, eò quia videbant oppoſitas partes in eo concordare.* Et hoc modo Hiſtoricus iactabundus carpit Patres, qui quaſi oſcitantes, hæc decreuerint. Refert hoc loco Hiſtoricus, & confutat quandam opinionem dicentium, *hæc Spiritus Sancti afflatu eueniſſe: ſicùt Caiphas veriſſimam*

ſen-

ſententiam tulit, non quidem à ſemetipſo, ſed quia erat Pontifex anni illius, ſed quanto in Catholicam veritatem liuore, & fraude dicta hæc ſint, exſeipſo quiſque poſſit cognoſcere.

At velim ſcrire, ex quo loco hæc Patrum reſponſa Hiſtoricus ſumpſerit? non ex alijs certè, quam ex illo Satanici animi fonte, ex quo omnes impoſturæ, ac mendacia oriri ſolent. Et quidem ſatis apertè ſuum mendacium, atque iniquitatem oſtendit, dùm narrat, *Apoſtolicos Legatos, atque alios ſapientiſſimos Patres, tàm inaduertènter decreuiſſe, vt poſt Decreta iam edita, & euulgata, de eorum ſenſu, ac ſignificatione perplexi, atque incerti eſſent:* præſertim de re tàm graui, & circà quam examinandam longum tempus impenſum. Sed nemo eſt tàm ſtultus, & amens, qui legendo SacroSancti Concilij Decreta, ſimplicitèr ex ipſorum verborum ſignificatione, non cognoſcat Sanctam Synodum, non modò aſſeruiſſe capite 10. in calce, *quod nullus ſcire valeat certitudine Fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum*, verùm etiam ex iſta Concluſione alias præterea ſtatuiſſe.

Et quidèm non vnum eſt Hiſtorici in Catherini cauſa mendacium; etenim non ſolum mentitur in Patres, quos tàm ſtultos, & incertos fingit in decernendo, & in explicandis Decretis, vt ſuprà diximus:

mus : verùm etiam mentitur in ipſum Catherinum, quem pro ſua ſententia, tàm inepta argumenta propoſuiſſe commemorat, ipſo quidem Catherino indigna. Cùm tamen Bellarminus in Controuerſijs de Iuſtificatione libro 3. capite 3. referat, & ſoluat alia pro hac re Catherini argumenta, ſed nihil de illis, quæ hic ab Hiſtorico afferuntur: quod certè Bellarminus feciſſet, ſi ea in ſcriptis Catherini inueniſſet; quæ cùm non inueniantur, conficta ſunt, procul dubio ab Hiſtorico, ſummo quidèm mendaciorum Magiſtro.

Sed ad ſoluenda relata argumenta accedamus. Ad primum ex Canone 26. vbi dicitur, *ſi quis dixerit iuſtos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare & ſperare aeternam retributionem, Anathema ſit*, dico, quod duo, quę ex Canone inferuntur pro Catherino errores, & fallaciæ ſint. Primus error eſt, *iuſtos pro bonis operibus expectantes, & ſperantes æternam retributionem, debere etiam credere, & pro certo habere, ſe gratiam Dei eſſe conſecutos*, quaſi dicat, *eos qui dubitant de gratia accepta, non poſſe expectare, & ſperare*; poſſunt enim ſtare ſimul expectatio & ſpes, cum dubio de accepta gratia, vt apertè deducitur ex eodem capite 10. Et certè ridiculum eſt, aſſerere expectationem, & ſpem non poſſe eſſe cum metu in contrariam partem.

Se-

Secundus error oritur ex verbo illo, *non debere*; nam damnatio ipſius, non eſt obligatio oppoſiti, atque eius neceſſitas. Sancta enim Synodus damnando eos, qui aſſerunt iuſtos non debere exſpectare, & ſperare retributionem, non præcipit, aut declarat, *ſimplicitèr teneri ad expectandum, & ſperandum retributionem, maximè certiſſimà expectatione, & infallibili ſpe*: ſed tantùm declarat, *iuſtos expectando, & ſperando non errare*: definitio enim facta fuit aduersùs eos, qui dicebant, *bona opera non eſſe facienda intuitu æternæ retributionis, & peccare eos, qui hæc faciunt*. Qua de re Sancta Synodus loquitur capite 11.

Ad ſecundum, in quo dicebatur, *hæc duo ſimul ſtare non poſſe: homo voluntariè accipit gratiam, & homo non eſt certus de gratia accepta*, dico argumentum hoc indignum eſſe, vt Catherino tribuatur. Etenim gratia Dei non eſt inſtar pomi, quod cùm homo voluntariè accipit, ſcit ſe accepiſſe: ſed gratia Dei eſt quid immateriale, & ſupernaturale, quæ nec ſenſu, nec intellectu in ſe percipitur. Et licet homo voluntariè appetat gratiam, & ad illam ſe diſponat, vndè conſequenter poteſt dici, quod voluntariè illam recipiat: tamen etiam quando illam habet, neſcit ſe illam habere, quia etiam neſcit, an benè ſe diſpoſuerit ad illam. Non diſſimile eſt, quod experimento patet in homine ægroto, qui voluntariè

accipit medicamenta & ſe diſponit ad ſanitatem: ſed voluntariè illam accipiendo neſcit, an verè illam habeat. Idem dicendum de gratia, quæ eſt ſanitas animæ.

ARTICVLVS SEXTVS.

Pro Seſſione ſeptima, de Sacramento Baptiſmi.

ADuerſùs Decreta Seſſionis ſeptimæ, hæc ex obliquo de Sacramento Baptiſmi inueniuntur Hiſtorici argumenta, & calumniæ. Narrat Hiſtoricus, *Theologos in conſultatione de Miniſtro Sacramenti Baptiſmatis dixiſſe: poſſe etiam Hæreticos eſſe Miniſtros huius Sacramenti, dummodò adſint eſſentialia, quæ requiruntur: ſcilicèt materia, forma, & intentio Miniſtri. Aſſignabant pro hac determinatione reſponſum Stephani* Papæ *Primi, de non rebaptizandis his, qui ab Hæreticis baptizati ſunt.*

Contrà hanc Theologorum conſultationem Hiſtoricus ſuis calumnijs vtitur hoc modo. Primò, *antiquis illis temporibus non erat hæc diſtinctio, neque fuit vnquam ſermo de materia, de forma, & de intentione Miniſti in Sacramentis. Quarè non eſt, quod circa Baptiſmum ſit inhærendum authoritati, & reſponſo Stephani* Papæ *Primi.* Secundò,

dò, *quia Eccleſia omnes pœnitentes Hæreticos ſinè nouo Baptiſmo recipiebat:non obſtante, quod illi antiqui Hæretici de Chriſti diuinitate non benè ſentiebant: vndè varijs formis, diuerſis à noſtra communi, in Baptiſmo vtebantur*. Tertiò addit Hiſtoricus, *Africanos, & Cappadoces, omnes Hæreticos pœnitentes rebaptizaſſe; Nicænos, & Calcedonenſes* Patres *diſtinctione vſos*; *Baſilium affirmare, in Romana Eccleſia aliquos Hæreticos non rebaptizari, quos tamen ipſe à ſe rebaptizatos eſſe aſſerebat*.

Verùm quam falſo hæc, & fallacitèr dicta ſint, ex eorum ſolutione apparebit. Ad primum ergo dicendum, quod quamuis antiquitùs in declaranda Sacramentorum eſſentia non fuerit hic vſus vocum, quibus Theologi poſteà vſi ſunt. Certum eſt tamen, eandem ſemper fuiſſe Sacramentorum ſubſtantiam; & idem eſt dicere: *non rebaptizandos eſſe eos, qui ab Hæreticis baptizati fuerint, dummodò ſeruetur materia, forma, & intentio Miniſtri*, ac dicere: *non rebaptizandos eos, qui ab Hæreticis baptizati fuerint, dummodò ſeruentur ea, quæ pertinent ad ſubſtantiam veri Baptiſmatis*. Sed Hiſtoricus non verè, nec ſecundum Hiſtoriam loquitur de Sthephani Papæ reſcripto: Pontifex enim ibi non ſimpliciter loquitur, *de non rebaptizandis his, qui ab Hæreticis Baptiſmum acce-*

perunt: ſed de his, *qui in Hæreſi baptizati fuerint, vel poſt Baptiſmum in Hæreſim lapſi.* De qua re meliùs in ſequenti.

Ad ſecundum ergo reſpondeo, quæſtionem hanc ortam fuiſſe tertio ſeculo poſt Chriſtum natum apud Africanos & Orientales, qui aſſerebant *Hæreticos pœnitentes rebaptizandos eſſe.* Contrà quos Stephanus Pontifex ſcripſit, *nihil innouandum, ſed ſeruandum antiquum Eccleſiæ vſum,* quæ pœnitentes Hæreticos *nunquam rebaptizauit:* addens, *ſe excommunicaturum omnes eos, qui hoc fecerint, vel faciendum dixerint.* Intelligebat enim Pontifex, quod per Hæreſim non impeditur receptio Baptiſmi, neque per eam Baptiſmi Character amittitur, contrà id, quod Africani, & Orientales aſſerebant. Quarè iſtorum error non erat in his, quæ pertinent ad ſubſtantiam Baptiſmi, neque circa adminiſtrantes Baptiſmum: ſed circa malam diſpoſitionem eorum, ſcilicet Hæreſim, vel in recipiendo Baptiſmo, vel poſt Baptiſmum acceptum.

His poſitis, dico falſum eſſe, quod ſibi fingit Hiſtoricus, *Eccleſiam promiſcuè ſinè Baptiſmate recepiſſe Hæreticos pœnitentes: etiam illos, qui malè ſentientes de Chriſti diuinitate, acceperunt Baptiſmum ſub forma diuerſa, à vera, & Catholica.* Illi enim per Baptiſmum non benè collatum, non dicuntur baptizati,

neque

neque cum verè baptizantur, dicuntur rebaptizari. Vndè & verum eſt, quod *ſimpliciter loquendo, Eccleſia ſinè nouo Baptiſmo receperit Hæreticos pœnitentes iuxtà Decretum Stephani Papæ*, non tamen, *quod non baptizauerit eos, qui verè baptizati non fuerunt*. Quæ veritas etiam conſtat ex his, quæ in tertio argumento Hiſtoricus refert.

Ad tertium ergo dicendum, *Africanos, & Cappadoces rebaptizaſſe pœnitentes Hæreticos*, & in hoc errauiſſe, vt dictum eſt; Nicænum verò, & Chalcedonenſe Concilium diſtinctione vſa, *non baptizando Hæreticos, qui verè baptizati fuerant: & baptizando eos, qui verè non fuerant baptizati, ex defectu veræ formæ Baptiſmatis, & Hæreticorum errore*. Quod ſimplicitèr eſt contrà id, quod ſuprà attulerat in præcedenti argumento Hiſtoricus, qui mendacitèr Theologorum conſultationem refert ad Concilij Decreta; confundit enim per fraudem ipſam Hæreſim cum Hæreticis miniſtrantibus, & facit ex duobus vnum tantùm; cùm tamen Tridentinum Concilium hæc duo ſeparatim damnet, primum Canonne vndecimo, ſecundum Canone quarto. Quod refert de Baſilio, nihil dicam, iam patet Hiſtoricum mendaciſſimum eſſe, & pro libidine ſcribere. Cæterum neque id, quod dicit aliquid valet, illud enim non ad Ius, ſed ad factum refertur.

ARTICVLVS SEPTIMVS.

Pro Seſſione XIII.

De Sanctiſſima Eucharistia Sacramento.

CONtrà ea, quæ ad Sanctiſſimam Euchariſtiam pertinent, hæc afferuntur ab Hiſtorico. Primò, *videtur eſſe Contradictio in verbis Decretorum. Prius enim dicitur, exiſtentiam Chriſti in Euchariſtia eſſe ineffabilem, & quæ proprijs verbis explicari non poſſit; deindè dicitur, Conuerſionem iſtam panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti, propriè vocari poſſe Transſubſtantiationem.* Secundò, *videtur Concilium non rectè aſſerere, cum dicit: Chriſtum peracta Conſecratione dixiſſe diſcipulis: hoc ſuum eſſe Corpus, & Sanguinem, quod porrigebat, ex hoc enim ſequitur, quod verba illa: hoc eſt Corpus meum, non ſint verba Conſecrationis, cum Conſecratio iam fuerit peracta.*

Tertiò, *Concilium non benè probat Chriſtum in Euchariſtia eſſe antè vſum, ex eo, quod antequàm diſcipuli ſumerent Euchariſtiam Chriſtus dixerat, ſuum eſſe Corpus, quod porrigebat, nàm porrectio ad vſum pertinere videtur.* Quartò, *Synodus hoc loco vtitur verbis improprijs, nàm capite quinto dicit:*

Sacramentum hoc colendum eſſe adora-tione latriæ,& capite ſexto dicit: Filium Dei eſſe in Sacramento. Iſta enim diuerſa ſunt, eſſe Sacramentum, & eſſe in Sacramento; quarè ſaltèm prima impropria eſt locutio. Quintò, *non rectè Canone tertio dicitur, totum Chriſtum facta ſeparatione reperiri in qualibet Hoſtia parte, quia etiam adeſt non facta ſeparatione.*

Ad primum dico, nullam eſſe Contradictionem, poſſunt enim hæc duo ſimul ſtare: *modus exiſtendi Chriſti in Euchariſtia eſt ineffabilis*, &, *Conuerſio illa dicitur Tranſubſtantiatio, &c.* ſunt enim duo diuerſa. Ad ſecundum, Sanctam Synodum vſam eſſe eiſdem verbis, quibus vſi ſunt Euangeliſtæ, quæ Hiſtoricus malè interpretatur, & refert. Non enim Chriſtus poſt Conſecrationem dixit illa verba: *Hoc eſt Corpus meum*, ſed poſt benedictionem; benedictio autem non eſt Conſecratio, quæ facta fuit à Chriſto per verba, quæ porrigendo exſpreſſit. Sed Hiſtoricus per fraudem confundit hæc duo. Ad tertium dico, quod porrectio non pertinet ad vſum, niſi antecedenter, nam vſus eſt ipſa ſumptio. Cum ergò id, quod præſens eſt, non efficiatur tale per id, quod erit futurum: & Chriſtus ſumma veritas in præſenti ſimplicitèr affirmarit, *ſuum eſſe Corpus id, quod porrigebat*, certè erat ante vſum, qui futurus erat, & pote-

Matth. 26. c. 26. Marci 14.

rat eſſe, vel non eſſe; poteſt enim eſſe porrectio ſinè ſumptione. Ad quartum nihil dicendum, niſi quod ſit fatuum Pædagogorum Sophiſma; ſed hallucinatur Hiſtoricus dicens, *immutatum eſſe in Canone ſexto, quod dictum fuerat in capite quinto*: in hoc enim capite idem explicatur. Cùm enim dixiſſet, *Sacramentum hoc colendum latriæ cultu*, ſubdit, *nam illum eundem Deum præſentem in eo adeſſe credimus*, quod certè nihil differt ab eo, quod dicit Canone ſexto. Ad quintum dicendum, ſtultam eſſe conſequentiam. Sancta enim Synodus hoc dixit, vt oſtenderet, *Chriſtum eſſe totum, etiam in minimis partibus Hoſtiæ*.

ARTICVLVS OCTAVVS.

Pro Seſſione XIV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

ADuerſùs Decreta de Pœnitentia diuerſimode argumentatur Hiſtoricus. Primò, *non videtur verum, hanc peccatorum Confeſſionem coràm Sacerdote faciendam, cum tàm accurato, & diligenti examine*. Secundò, *ſi forma Sacramenti huius eſt:* abſoluo te, *cur etiam non eſt*, remitto tibi peccata, *cùm vtrūq; à Chriſto fuerit inſtitutum?* Tertiò, *ſi Sacerdos vtramque poteſtatem*

tem habet ligandi, & ſoluendi: cur quando abſoluit, dicit abſoluo te, *& quando non abſoluit*, non dicit, ligo te? Quartò, *dubitatur de eo, vbi dicitur explicandas eſſe in Confeſſione circunſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant; quia hæc in Eccleſiam videntur inducta ex Ariſtotelis doctrina, qui egit de Genere, & Specie.* Quintò, *quod non ſint explicanda peccata in ſpecie, facit quia Chriſtus ſolùm dixit: quorum remiſeritis peccata, &c. loquendo tantùm in vniuerſali.* Sextò, *Iudicis eſt, tantùm declarare, reum eſſe dignum abſolutione: quia abſolutio verè pertinet ad Principem. Quarè, ſi Sacerdos eſt iudex, non verè abſoluit, ſed tantùm debet annunciare peccatori: remiſſa eſſe, vel remittenda peccata, contrà id, quod dicitur Canone nono.* Septimò, *ſi peccata explicanda ſunt, vt iuxtà eorum grauitatem ſatisfactio imponatur, non cenſendi ſunt abſoluti hi, qui à Sacerdote pro grauiſſimis peccatis leuiſſimum ſatisfactionis pondus, ſiuè pœnitentiam accipiunt.*

Ad primum pro reſponſione ſufficiunt ea, quæ à Sancta Synodo afferuntur in doctrina, & praxi: quæque à principio Eccleſiæ, vſque ad hæc tempora, accuratiſſimè declarat, & oſtendit Bellarminus in controuerſijs de Sacramento pœnitentiæ. Ad ſecundum reſpondeo, abſolutionis formam eſſe, *abſoluo te*, tùm quia reſpondet verbis Chriſti, tùm quia

hac forma vſa eſt ſemper Eccleſia. Non debet dici, *remitto tibi peccata*, quia eſſet contra vſum Eccleſiæ: & præterea, quia hæc verba latino Idiomate poſſunt accipi in vario ſenſu. Vndè poſſet dubitari de validitate Sacramenti.

Ad tertium dico, quod Sacerdos, quando non abſoluit; non dicit, *ligo te*, ſicut abſoluendo dicit, *abſoluo te*. Primò, quia hæc eſt, forma Sacramenti animam ſanctificantis; illa verò non. Secundò, quia Peccator cum non abſoluitur, eo ipſo remanet ligatus. Tertiò, quia poteſtas ligandi refertur ad Claues, per quas Epiſcopi, eorùmque Delegati habent poteſtatem etiam imponendi Cenſuras. Dicitur autem Sacerdos in Sacramento Pœnitentiæ, etiam habere poteſtatem ligandi, quatenùs poſt abſolutionem ligat pœnitentem, ad aliquod bonum opus pro ſatisfactione peccatorum perficiendum.

Ad quartum dico, hæc nomina *Genus*, & *Species*, non eſſe inuenta ab Ariſtotele, aut ab alio quocunque Philoſopho, cùm etiam ſint in vſu apud homines vulgares, & Idiotas. Imò, cum nomina hæc neceſſaria ſint ad humanos conceptus exprimendos, natura ipſa in ore hominum illa poſuit. Sunt quidem à Philoſophis varia nomina inuenta pro eorum formalitatibus explicandis, ſed talia non ſunt genus, & ſpecies. Hæc enim in Sacris literis inueniuntur, Chri-

Plutarch. in Cicerone.

ſtus

ſtus enim in Euangelio dixit, *hoc genus Dæmoniorum*, & per Pro phetam dicitur, *plurima ſpecies erunt piſcium*. Sed quidquid ſit de hoc, quid obeſt, quod Sancta Synodus in his explicandis vtatur terminis Philoſophicis, qui paſſim intelliguntur ab hominibus? cum enim certum ſit in Confeſſione explicandum, an fornicatio fuerit ſimplex, an adulterium? conueniens viſum fuit, pro hoc faciliùs declarando dicere: *narrandas eſſe in Confeſſione circumſtantias, quæ ſpeciem mutant*. Matth. 17. Ezech. 47.

Ad quintum dicendum: quod licet Chriſtus pro ligando, & ſoluendo locutus fuerit de peccatis in vniuerſali, tamen quia Sacerdos debet ſcire, quæ ſoluat, & quæ non ſoluat, explicanda ſunt peccata in particulari. Vndè Chriſtus concedendo poteſtatem Sacerdoti *ligandi & abſoluendi, & remittendi, & non remittendi*, conſequentèr impoſuit, vt peccata declarentur in particulari.

Ad ſextum, Sacerdotem eſſe iudicem, ad quem ſpectat perpendere hominum iniquitates, & pœnitentium actus, & de his ferre iudicium. Vndè abſoluendo verè remittuntur pœnitenti peccata, quod prouenit ex Chriſti Domini decreto dicentis: *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Neque eſt ſolius Principis abſoluere, ſed etiam inferiorum iudicum, licèt hanc poteſtatem habeant à Principe.

Ad

Ad ſeptimum dico, peccata primo, & per ſe explicanda, vt Sacerdos ſciat quid remittat, vel non remittat: conſequentèr verò, vt peccator ſalutare ſatisfactionis onus accipiat. Sunt & nonnullæ aliæ calumniæ partim poſitæ in Theologorum conſultatione, quæ cùm ſint, vel ex liuore relata, vel falſa, vel leuia, & incerta, potiùs contemnenda, quam redarguenda ſtatuimus; cùm præſertim ex ipſa Hiſtoria pateat, quod his non obſtantibus, Patres in Concilio nemine diſcrepante ad ea definienda proceſſerint.

ARTICVLVS NONVS.

Pro Seſſione XXI.

De Communione ſub vtraque ſpecie.

PRimo arguitur contra huius Seſſionis Decretum, in quo relinquitur indeterminatum, *an Calicis vſus ſit concedendus Laicis, & alijs non conficientibus?* cùm tamen alia fuerint determinata circà Communionem ſub vtraque ſpecie. Arguebatur autem hoc modo: *erat facilius determinare ea, quæ ſunt de iure humano, quam ea quæ ſunt de iure diuino.* Adde, quod determinato Calicis vſu, non opus erat reliqua determinare. Secundò, contrà id, quod dicitur Capite tertio, *Fideles communicantes*

tes ſub vna tantùm ſpecie, non fraudari gratia neceſſaria ad ſalutem, dubitabatur: quia ſi Leges Eccleſiæ poſſent priuare homines gratia, licèt non neceſſaria ad ſalutem, eſſet contrà Charitatem. Tertiò, *non rectè damnantur dicentes, Eccleſiam non habuiſſe iuſtas cauſas tollendi Laicis Calicis vſum, quia hoc eſt de iure humano. Quod ſi autem habuit Eccleſia iuſtas cauſas, debuiſſet in Concilio declarari, quænam fuerint hæ iuſta cauſa.* Quartò, *non rectè ponitur credendum, antiquos Patres non putauiſſe neceſſariam antè vſum rationis Communionem paruulorum, hoc enim ad factum humanum pertinet: tantò magis, quia vſus illorum Patrum eſt in contrarium. S. Auguſtinus nouem locis aſſerit, Communionem paruulorum eſſe neceſſariam, quam parem facit Baptiſmo; & quod hæc fuerit Romanæ Eccleſiæ doctrina, teſtatur Innocentius Papa in ſua Epiſtola.*

Ad I. dico, conuenïens fuiſſe priùs determinare ea, quæ ad ius diuinum pertinent, ex quorum declaratione clariùs appareret reſolutio dubitationis de Calice concedendo. Oppoſitum factum fuiſſet non debito ordine, cum incertitudine, & confuſione. Impertinens autem eſt comparatio, *quod faciliùs fuerit concedere Calicem, quam determinare reliqua, quæ ad Fidem pertinent.* Hæc enim ſunt res diuerſæ inter ſe, & aliud

eſt

eſt definire res Fidei,& aliud eſt condere Leges Eccleſiaſticas:quæ ſubindè & ipſæ ob circumſtantias,magnam habent diffi. cultatem.

Ad II. quod in condendis Legibus præſertim Eccleſiaſticis, prius habendus eſt reſpectus ad Deum, deindè ad homines. Honor enim Dei etiam ad hominum ſalutem confert;quarè non eſt con. tra Charitatem id, quod fit in non neceſſarijs habito reſpectu ad honorem Dei, vt in caſu noſtro.

Ad III. dico, quod licet Lex Eccleſiæ ſit Lex humana, tamen Eccleſiæ authoritas eſt de iure diuino; vndè qui ei contradicit, damnandus eſt, vt Hæreticus; quod autem determinatæ non fuerunt cauſæ,cur Eccleſia ſubtraxerit Laicis Calicis vſum, non eſt noſtrum imponere Leges Concilio.

Ad IV. reſpondetur: hoc pertinere ad ius, non ad factum, quia dicere, *antiquos Patres putauiſſe Communionem eſſe neceſſariam ante vſum rationis*, *eſt affirmare authoritate Patrum,quod falſum omninò eſt*. Cæterum, quod dicit de authoritate Auguſtini, eſt apertum mendacium; & debuiſſet Hiſtoricus non loqui perperam, ſed referre loca, atque eius verba. Oppoſitum enim ex eodem Auguſtino,aſſerit S. Thomas 3.p. q.73. art.3. referens verba eiuſdem ad Bonifacium contrà Pelagianos, quæ talia ſunt: *Nec illud cogitetis, paruulos, vi-*

tam habere non poſſe, qui ſunt expertes Corporis, & Sanguinis Chriſti; & ibidem quæſtione 50. articulo 7. refert eundem Auguſtinum, *aſſerentem paruulos antè vſum rationis Communicandos non eſſe*. De Innocentio Papa certum eſt Hiſtoricum mentiri more ſolito.

ARTICVLVS DECIMVS.

Refellitur mendacium Hiſtorici de duobus Theologis ex Societate Ieſu.

POſtulat locus iſte, vt de quibuſdam rebus, quæ in ipſa Seſſionis XXI. Celebratione eueniſſe narrat Hiſtoricus, aliquid dicamus: vt eius falſitas cognoſcatur, & debitus honor optimis Societatis Ieſu Patribus reſtituatur. Scribit Hiſtoricus, *quod cum celebraretur Seſſio, & Miſſa cantaretur, Alphonſus Salmeron, & Franciſcus Turrianus Societatis Ieſu Theologi, Legatis ad conceſſum a tergo ſtantes, hic Madrutium ille Varmienſem Cardinales alloquentes, dixerint ipſis: Primum Caput doctrinæ obſcurum aliquantum eſſe, atque ad dubitationem tollendam, omninò aliqua declaratione indigere. Addendum enim dicebant: Chriſtum in nouiſſima Cœna inſtituiſſe ſanctiſſimam Euchariſtiam ſub panis, & vini ſpeciebus, tantùm pro Apoſtolis, & Sacerdotibus, non autem*

autem pro Laicis, & alijs non conficientibus, aſſerentes declarationem hanc vtilem, ac neceſſariam eſſe; illis autem auſcultandum fuiſſe, erant enim Theologi miſſi à Romano Pontifice. Res cum Cardinale Mantuano primo Legato communicata eſt, atque eius iuſſu, eo ipſo tempore ad Patres præſentes diffuſa. Quæ licet nonnullis placuiſſet, communiter tamen diſplicuit omnibus ob temporis importunitatem: cum res tanti ponderis, in iſtanti, & ex improuiſo determinanda proponeretur. Quarè reſponſum eſt: hac de re alia in Seſſione agendum, cum de Calicis vſu determinandum fuerit.

Hæc Hiſtoricus, quæ quam mendaciter dicta ſint, ex triplici capite cognoſci poteſt. Quapropter obſeruo primo, actionem ipſam. Scire enim vellem, quandò primùm Theologi iſti ad Concilium acceſſerint, præcedenti ne die, an in ipſo Seſſionis inſtanti? Si primùm, iàm de Concilij Decretis eruditi potuiſſent adire Legatos, & talem declarationem faciendam tùm proponere, & non poſteà repentè, in ipſo euulgationis inſtanti. Si ſecundùm, vnde iſti Theologi ſcire potuerunt id, quod continebatur in Decretis antè eorum euulgationem? forſaſsè aliquis diceret, tùm primùm illos Theologos habuiſſe Decretorum exemplaria; at debuiſſet Hiſtoricus ne falſus videretur, hoc explicare. Sed ma-

gna

gna temeritas,& impudentia eſt,quę doctiſſimis, & Sanctiſſimis illis Patribus tribuitur ab Hiſtorico, quod in momento & ex improuiſo tanti ponderis declarationem, de his, quæ ad Fidem pertinent,faciendam peterent.

Obſeruo ſecundo, declarationis huius temeritatem,& falſitatem. Primò, quia ſemper Eccleſia intellexit inſtitutionem hanc Sanctiſſimæ Euchariſtiæ pro omnibus fidelibus factam eſſe in Cœna nouiſſima; & limitatio hæc, *quod fuerit tantùm pro Apoſtolis,& Sacerdotibus conficientibus*, *nunquam audita eſt*. Secundò, quia S. Paulus ſcribens ad Corinthios, volènſque antè illorum oculos ponere huius Sacramenti inſtitutionem, nullam aliam refert niſi illam, quam Euangeliſtæ factam in Cæna nouiſſima narrant;neque Sancta hæc Synodus Seſſione XIII.Capite I. ex Euangeliſtarum, & S.Pauli verbis aliam huius Sacramenti inſtitutionem aſſignat, quàm pro omnibus Chriſti fidelibus; vt ex terminis, & rerum ſerie patet. Quod, ſi hæc non fuit pro omnibus, ſed tantùm pro Apoſtolis & Sacerdotibus, debuiſſet aſſignari aliquia alia inſtitutio pro Laicis, & Clericis non conficientibus.

Obſeruo tertiò,quodaſſertio illa nullis nititur fundamentis;quæ enim ratio aſſignari poteſt, cur inſtitutio illa fuerit pro Apoſtolis,& Sacerdotibus tantùm,& non pro omnibus: cum communis Eccleſiæ ſen-

ſenſus inſtitutionem hanc pro omnibus Chriſti fidelibus factam ſemper retinuerit? Obſeruo quartò, illam aſſertionem eſſe falſam, imò nec ab illis doctiſſimis Theologis propoſitam fuiſſe, quia ſi talis aſſertio, ſeù declaratio fuiſſet neceſſaria, (vt propoſuiſſe illos Theologos in Hiſtoria fertur,) certè in ſequenti Seſſione, ſiuè alia occaſione oblata, vt promiſſum fuiſſe ſcribitur, hac de re & diſputatum, & definitum fuiſſet: quod certè non euenit, nec quidquam aliud hac de re, in ipſa Hiſtoria ſcribitur.

Reſtat igitur, hoc Hiſtorici eſſe figmentum & calumniam aduersùs iſtos ſapientiſſimos, & modeſtiſſimos Religioſos; contrà quos in reliquo Hiſtoriæ progreſſu quacunque occaſione oblata, diuerſimodè ſuum euomit virus.

ARTICVLVS VNDECIMVS.

Pro Seſſione XXII.

De SacroSancto Sacrificio Miſſa.

DE Sanctiſſimo Miſſæ Sacrificio nihil ferè in Hiſtoria ſcribitur, tantùm ſunt nonnulla argumenta pro Miſſa vulgari lingua celebranda, quorum ſumma hæc eſt. *Lingua latina non benè intelligitur, niſi à doctis, ob cuius obſcuritatem impeditur fidelium pietas, quarè*

rè meliùs celebraretur lingua vulgari. Præterea, *ideò Miſſa Eccleſia initio celebrata fuit lingua Latina, quia tùm lingua illa erat communis cum vulgari, vndè, cum ea hodie non ſit talis, relicta illa vtendum eſt lingua vulgari.* Reſpondetur initio Eccleſiæ Miſſam inſtitutam fuiſſe in nobilioribus linguis, quæ tùm erant in vſu, præcipuè Latina, & Græca; ſed corruentibus illis, & dilatata per vniuerſum orbem Eccleſia, non fuit expediens vti in Miſſa alijs nouis linguis. Conſeruandæ enim antiquæ pietatis gratia, optimum viſum fuit relinquere Miſſam ſub illo Idiomate, ſub quo primitùs inſtituta fuit.

Iniquè autem contrà contendunt huius temporibus Nouatores; quia, cùm iam à mille annis vulgaris Latinæ linguæ vſus corruerit, nec quidquam de Miſſæ idiomate in Eccleſia fuerit immutatum: ipſi temerè deſtruere volunt, quod per tot ſecula ſemper ſeruauit Eccleſia, à Spiritu Sancto edocta. Et quis ignorat, omnia ferè hæreſum mala, quæ innumera ſunt, originem vel incrementum traxiſſe, ex Sacris literis in linguam vulgarem translatis? quandoquidèm ex hoc quilibet imperitus, omni pietate & ſcientia deſtitutus, ad illarum interpretationem præſumit accedere. Cæterùm pro tollendis illis impedimentis, quæ apud fideles poteſt afferre Latinæ linguæ ignoratio, præſtò ſunt vbique Parochi, &

Con,

Concionatores, quorum munus eſt Chriſti Euangelium, & alias Sacræ Scripturæ partes exponere. Sunt & nonnulla alia aduersùs huius Seſſionis Decreta, quæ cùm abſque vllo fundamento ſint, ſpernenda potiùs, quàm confutanda putauimus.

ARTICVLVS DVODECIMVS.

Pro Seſſione XXIII.

De Sacramento Ordinis.

CONtrà huius Seſſionis Decreta hęc refert Hiſtoricus. Primò *dubitatur circà Sacerdotis poteſtatem, remittendi, & retinendi peccata*; etenim, etſi conſtet, *quid importet remittere, tamen videtur incertum, quid ſignificet retinere*. Secundò, *dubitatur, an Ordines Minores ſint gradus Maiores?* Primò, *quia antiquitùs vnuſquiſque in ſuo Ordine perſiſtebat, & ſuo munere fungebatur*. Secundò, *quia Ambroſius aſcendit ad Epiſcopatum, Hieronymus ad Presbyteratum, Gregorius ad Diaconatum abſque iſtis Ordinum gradibus*.

Tertiò, *ridiculum videtur Decretum, quo imponitur Epiſcopis, vt quantum fieri poteſt, curent, vt quiſque Ordinatus in ſuo Ordine, propria Miniſteria exerceat*. Quartò, *aduersùs Decretum, quod ordinandi ſaltèm ſciant linguam*

La-

Latinam, dicebatur, hoc non benè conuenire Concilio Generali, cuius Decreta ſunt pro omnibus Eccleſijs. Quintò, *contrà præſcriptum, vt Presbyteri debeant eſſe apti ad erudiendam plebem; dicebatur, hoc eſſe ſuperfluum, quia non omnes, qui ordinantur, habent voluntatem Curam Animarum ſuſcipiendi.* Sextò, *contrà Canonem de Hierarchia Eccleſiaſtica dicebatur, hoc fuiſſe vocabulum in Eccleſia nouum, & tantùm à Dionyſio vſurpatum, de cuius ſcriptis dubium eſt.* Septimò, *circà Decretum de Reſidentia Epiſcoporum, dicebatur, eſſe ſatis commune: cùm certum ſit peccatum eſſe, ſine aliqua cauſa à commiſſo ſibi grege recedere.*

Ad I. dico, poteſtatem Sacerdotis circà peccata vnam eſſe; quæ duplici vocabulo exprimitur ſcilicet *remittendi, & retinendi.* Quorum primum Sacerdos in ſe habet poſitiuè, quo ad ſecundum ſufficit, vt ſe habeat negatiuè.

Ad II. dico, hæc duo ſtare ſimùl poſſe; *& quod Ordines Minores ſint gradus ad Maiores, & quod habeant propria Miniſteria,* quæ antiquitùs exercebantur à conſtitutis in tali Ordine. Neque hæc talia ſunt, vt noſtra tempeſtate ſint inaudita. De Ambroſio, quis negare vnquam poterit eum aſcendiſſe ad Epiſcopatum per Ordinum gradus in Eccleſia conſuetos? Breuiarium Romanum certè, & Metaphraſtes diſertis ver-

bis

ARTICVLVS DECIMVS TERTIVS.

Pro Seſſione XXIV.

De Sacramento Matrimonij, & alijs.

ADuerſus Seſſionem 24. hæc referuntur: Primò, contrà Canonem ſextum, *in quo dicitur Matrimonium ratum diſſolui poſſe ob alterius coniugis ſolemnem Profeſſionem in Religione*; *quia Matrimonij vinculum diſſolui non poteſt*. Secundò contrà 7. *quia videtur captioſus, cum in obliquo dicat, quod re eſt idem*. Tertiò, contrà 9. *in quo dicitur, quod Deus non denegat gratiam rectè petentibus, nec patitur nos tentari ſuprà id, quod poſſumus. Nam ex oppoſito in Euangelio legitur: non omnibus hoc datum eſſe; & Paulus dicit, melius eſt nubere, quam vri. Vndè, ſi verum quoad hoc dicit Concilium, hortaretur nos Paulus ad petendum à Deo caſtitatis donum*. Quartò, contrà Canonem 12. *vbi dicitur cauſas Matrimoniales ad iudicem Eccleſiaſticum pertinere*; *quia in Codice Theodoſii & Iuſtiniani, & apud Caſſiodorum inueniuntur leges de cauſis Matrimonialibus*. Quintò, contrà Decretum de Matrimonijs Clandeſtininis: *dicebatur enim Concilium feciſſe, irrita, quæ priùs fuerunt vera Sa-*

cramenta, ex quo notabatur erroris antiquitas, quia hoc non feciſſet; & verba Parochi eſſe ſcandaloſa, quaſi Matrimonium non perficiatur per verba contrahentium.

Sextò, *Irridebant Decreta circà diſpenſationes*. Septimò, contrà Decretum, *quod raptor teneatur dotare raptam iudicis arbitrio, dicebatur hoc eſſe impertinens; quia Eccleſia non habet ius, niſi excommunicandi*. Octauò, aduersùs primum de Reformatione Decretum dicebatur, *aut Concilium eſt ſuprà Papam, aut non. Si primùm, non debet verborum circuitione uti in decernendo; ſi ſecundùm, non debet irritas facere leges præteritorum Pontificum*. Nonò, contra Decretum de cauſis Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam deferendis, *dicebatur hoc eſſe contrà antiquorum exempla; olim enim Epiſcoporum cauſæ in proprijs Prouincijs terminabantur*. Decimò, *laudabatur Decretum cap. 14. ſed dicebatur hoc non obſtante oppoſitum permanere*. Vltimò dicebatur, *Declarationem*, de proponentibus Legatis cap. 21. *eſſe contrariam facto*.

Ad I. dico. Votum ſolemne in Religione, eſſe de iure diuino, vtpotè promiſſionem factam Deo, & acceptatam ab Eccleſia. Quarè nihil obſtat, quod Sancta Synodus declarat, *quod per tale votum ſolemne in Religione, diſſoluatur*

vin-

vinculum Matrimonij rati, & non conſummati. Ad II. dico, quod licèt ab ipſomet Hiſtorico alia aſſignetur cauſa huius Decreti ſub tali forma: ſcilicèt *pro Græcis in Venetorum dominio*: quidquid tamen ſit de hoc, addo, quod non eſt noſtrum, & multo minus Hæreticorum, Concilio loquendi formas præſcribere. Ad III. dico, verba illa Chriſti, ac S. Pauli eſſe pro his, qui vel non rectè petunt caſtitatem, vel nolunt pugnare aduersùs concupiſcentias.

Ad IV. dico, ex hoc nihil ſequi contrà Decretum Concilij, nam ſicut cauſæ Matrimoniales pertinent ad iudicem Eccleſiaſticum, quatenùs Matrimonium Sacramentum eſt: ita etiam aliquæ cauſæ Matrimoniales poſſunt pertinere ad Principes ſeculares, quatenùs in Matrimonio interuenit dos, & ſimilia: vndè non eſt mirum, quod in Codicibus Principum ſecularium inueniantur leges pertinentes ad Matrimonium. Adde, quod in Theodoſij, & Iuſtiniani Codicibus ſunt in vnum collectæ leges, quę antiquitùs erant in vſu, antequam Imperatores eſſent Chriſtiani. Si quæ leges concernunt Matrimonium, quatenùs eſt fori Eccleſiaſtici, non habent vim, niſi vt receptæ ab Eccleſia.

Ad V. dico, Clandeſtina Matrimonia fuiſſe prohibita ob temporum calamitatem, aliaſque circumſtantias, quæ non erant antiquitùs. Verba autem Paro-

chi eſſe tantùm concluſiua, ſiuè terminatiua contractus Matrimonialis, quia interrogatione facta à Parocho, & reſpondentibus Sponſis affirmatiuè: Parochus per ſua verba concludit actionem illam, conferens Sponſis ſuam benedictionem. Ad VI. reſpondetur, hæc dici Hæreticorum more ex liuore,& inuidia. Ad ſeptimum dico, Eccleſiam habere poteſtatem, non ſolùm excommunicandi, ſed etiam ligandi, & puniendi; neque contrarium probant Hæretici.

Ad Octauum,dico Concilium ſeparatum à Papa poſſe condere leges,quacunque de re: ea tamen nullam vim habere, niſi poſt approbationem Summi Pontificis. Ex quo cadit vtraque Pars argumenti in contrarium. Ad IX.dico,quod ſi cauſæ Epiſcoporum in aliquo loco aut tempore non referuntur ad Romanum Pontificem: hoc euenit,ex Hæreſi, vel vſurpatione, vel permiſſione. Cæterùm, quod tales cauſæ pertineant ad Romanum Pontificem, ſtatuit antiquitùs Zepherinus Pontifex. Imò ipſe Hiſtoricus libro ſeptimo, refert verba Gregorij Papæ, pro hac eadem re; vnde ſatis patet hunc nouum non eſſe,ſed antiquiſſimum in Eccleſia morem.

Ad decimum dico,ex hoc argumento cognoſci Hiſtorici ſtultitiam & contradictionem. Si enim,vt ipſe aſſerit, *argumenta hac ſua non ſunt, ſed facta fuere in Germania, ſub euulgatione ipſorum*

De-

Decretorum durante Concilio: quomodò iſti argumentantes poterant ſcire iſtud Decretum factum à Sancta Synodo o pti. mum quidem eſſe, ſed quod illo non obſtante contrarium permanebit? loquitur ſcilicèt de futuro, ſicut de præſenti. Ad vltimum dico, declarationem hanc fuiſſe de re vera, & certa; idem enim modus procedendi fuit in Concilio ſub Pio IV. qui anteà ſub alijs Pontificibus Paulo & Iulio.

ARTICVLVS DECIMVS QVARTVS.

Pro Seſſione vltima.

De Indulgentijs, & Inuocatione Sanctorum, & de Purgatorio.

PRimo, notabatur modus procedendi in definiendo de his, diuerſus ab alijs. Secundò, *quod nihil de Indulgentijs dictum ſit, niſi eſſe veras, atque vtiles.* Tertiò, *eſt in admiratione, modus loquendi de corrigendo abuſu Indulgentiarum, iuxtà verum, & antiquum in Eccleſia ritum,* cùm tamen nomine Eccleſiæ venire non poſſit, niſi Eccleſia Occidentalis: quia in Orientali nunquam auditus fuit Indulgentiarum vſus, & in Occidentali iſte vſus paucis abhinc ſeculis inualuit.

Ad primum dico, Sanctam Synodum iuxtà rei neceſſitatem & opportunitatem contra Hæreticos ſingula definiuiſſe: res vero ipſas longo tempore examinatas fuiſſe. Eſt autem temerarium, eius modum procedendi capere. Ad II. idem dicendum, hæc enim eſt inter Catholicos,& Hæreticos diuerſitas, quod illi acquieſcunt Concilio,non item iſti. Ad III. dico, quod ex hoc apparet Hiſtorici ſtultitia. Fuit ſemper etiam in Orientali Eccleſia Indulgentiarum vſus,& etiamnum extat: ſi Hiſtoricus hoc neſcit,percontetur à Græcis ſibi finitimis, qui illum de hac re docebunt.Quod verò ad Occidentalem Eccleſiam, falſum eſt,earum vſum non niſi quatuor ab hinc ſeculis viguiſſe: antiquiſſimus enim fuit, ac tempore Sancti Gregorij Papæ, qui obijt A. D. 604. jam notiſſimus.

ARTICVLVS DECIMVS QVINTVS.

De Confirmatione Concilij, & de operis Concluſione.

TAndèm reprehenditur ab Hiſtorico Confirmationis modus adhibitus in Conſiſtorio. Narratur enim, *poſt lectum Decretum de Confirmatione petenda, pronuntiatam fuiſſe à Pontifice Confirmationis ſententiam, abſque eo, quod le-*

lecta fuerint tot Concilij Decreta, quæ confirmanda erant.

Reſpondetur breuiter: in ipſa Hiſtoria referri, priùs non ſemel factum fuiſſe diligentiſſimum examen circà Decreta: quæ ab ipſo etiam Pontifice conſiderata fuiſſe, antequam ad petitionem Confirmationis veniretur, dubium non eſt. Quarè in Conſiſtorio nihil aliud ſupererat, quam vt proponeretur Decretum Concilij de Confirmatione petenda, & deindè pronuntiaretur Confirmationis ſententiam. Hæc ſunt, quę in Hiſtoria referuntur contrà Sacro Sancti Concilij doctrinam, quorum pro virium imbecillitate confutationem adornauimus, perſæpe omiſſis leuiſſimis quibùſque, quæ nihil, niſi malignum animum ſpirant.

Prætereà prętermiſimus aliqua argumenta, quæ libro 7. adducuntur contrà Romani Pontificis authoritatem: quamuis ſub alio prætextu, ac titulo. Prætermiſimus inquam, quia omnia illa inueniuntur propoſita, atque optimè ſoluta apud Bellarminum in Controuerſijs.

Duo etiam pertranſiuimus, I. de S.R.E. Cardinalibus, contrà quos Hiſtoricus libro 7. multum inſanit. II. De Epiſcopis & Presbyteris, de quibus ambiguè, & æquiuocè Hiſtoricus loquitur lib. 3. Hæc enim duo ad Concilium directè non pertinent: & de Cardinalibus quidem quamplurimi doctiſſimi viri ſcripſerunt, vt nihil inſuper videatur adiungendum. De

Epi-

Epiſcopis verò, & Presbyteris, integram tractationem ſuo tempore in lucem edendam paramus, præcipuè ad contundendam Cl. Salmatij audaciam, qui innumera hac de re ſcribit in volumine de Primatu Papæ, quod potiùs Hæreticum Chaos inſcribendum erat: ideoque etiam mediocris ingenij Lectoribus & riſum mouet, & ſtomachum.

EPILOGVS.

HAEc, quæ non pro Interpretatione ſed Defenſione Sacro Sancti Concilij aduersùs Hæreticorum, (in quorum claſſe Petrus Soaue Polanus iure meritò reponendus eſt) fraudes, mendacia, blaſphemias, neceſſaria, minimèque ambigua ſecundùm Regulam Catholicæ Veritatis, iudicauimus, S. Sedis Apoſtolicæ iudicio & arbitrio humillimè ſubijcimus vniuerſa.

FINIS.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

Digitized by Google